

Mr. sc. Marijan Svedrović*

**KAZNENA DJELA ZLOUPORABE POLOŽAJA
I OVLASTI IZ ČL. 337. I ZLOUPORABE OVLASTI
U GOSPODARSKOM POSLOVANJU IZ ČL. 292.
KZ-A: KAZNENOPRAVNI DOMETI JEDNE
ZAKONODAVNE NEDOSLJEDNOSTI**

*Prvo uzvitlamo prašinu,
a zatim se tužimo da ne vidimo.
BERKLEY¹*

Autor na temelju statističkog istraživanja većeg broja predmeta propituje osnovne elemente kaznenih djela iz čl. 337. i čl. 292. KZ-a, s osloncem na sudsku praksu Vrhovnog suda Republike Hrvatske, te zaključuje da su kaznenopravni dometi zakonskog uređenja obaju kaznenih djela uvjetovani, prije svega, određenim tumačenjem pravne norme, što nije neobično, jer tumačenje pravne norme i sudska praksa daju život zakonu. Teoretičari kaznenog prava s pravom ističu da se tumačenjem zakona stvara sudska praksa - daju se odgovori na izazove zakona koji su dvojni, neizbježivi i složeni. Nažalost, i sudska praksa i teorija nisu jedinstvene u nekim važnim elementima svakog od propitivanih kaznenih djela. Takva situacija dovela je do određene samovolje i racionalnosti, pa i improvizacije prilikom primjene pravne norme kojom se uređuju određena gospodarska kaznena djela, a dugotrajnost postojanja tih nedosljednosti, prema autoru, može se prevladati ukidanjem kaznenog djela iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a i uvođenjem u naše materijalno kazneno zakonodavstvo novog kaznenog djela zloporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju kao imovinskog delikta, u koji se može podvesti i kazneno djelo iz čl. 292. KZ-a, a postojeće kazneno djelo iz čl. 337. st. 1. i 2. KZ-a trebalo bi zadržati kao kazneno djelo protiv službene dužnosti te ga na taj način pozicionirati kao "čisto" službeničko kazneno djelo.

---

* Mr. sc. Marijan Svedrović, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

¹ Paul Watzlawick, John Weakland, Richard Fisch: Na drugi način - načela postavljanja i rješavanja problema, Algoritam, Zagreb, 2003., prvo izdanje, str. 45.

I. UVODNE NAPOMENE

Rasprava o aktualnim problemima hrvatskog gospodarskog kaznenog prava nezamisliva je bez temeljitog propitivanja sudske prakse i njezina značenja za primjenu zakona. To je još više nezamislivo ako se žele dati odgovori na pitanja o kvantiteti i istinskom sadržaju gospodarskog kriminaliteta, a takve odgovore želimo dati na našem XX. redovitom savjetovanju.

Bačić je, ne jednom, istaknuo: “Sudska je praksa vječno zeleno stablo života. Tako je, jer su joj korijeni duboko u zemlji, u našim životnim prostorima i međuljudskim odnosima. Tu mira nema. Uloga je sudske prakse da ublažava proturječnosti koje nastaju iz statike zakonskog teksta i dinamike života” (v. prof. dr. sc. Franjo Bačić: Neka načelna pitanja u vezi sa sudskom praksom, Kazneni zakon u praktičnoj primjeni, Organizator, Zagreb, 2004., str. 17).

Sudska praksa neodvojiva je od materije tumačenja zakona. Tumačenje zakona je neizbježno jer je gotovo nemoguće naći normu iz kaznenog prava koja bi se mogla primijeniti na konkretan slučaj, a da se pri tome ne javi potreba za konkretnim tumačenjem.

Bačić s pravom ističe da nesavršenost jezika, neodređenost i višeznačnost pojmova kojima se služi zakonodavac, visok stupanj apstrakcije i generalizacije pri formuliranju zakonskih propisa dovode do toga da je tekst zakona često nejasan, da se može različito shvatiti, da postoji mogućnost izbora između više mogućih značenja teksta i da se nameće potreba za istraživanjem pravog smisla upotrijebljenih riječi u zakonskoj normi i pravog smisla cijele norme.

Kad je riječ o kaznenim djelima iz čl. 337. i čl. 292. KZ-a, stupanj neodređenosti i unutarnje povezanosti su takvi da se te norme teško mogu reducirati na jednu utvrđljivu jezgru (*Roxin*, Strafrecht, Allg. Teil, 128). To zapravo znači da se teško *redovitim* metodama tumačenja mogu odrediti sadržaj i domet zakonskih opisa navedenih kaznenih djela, a kad se to čini, čini se gotovo na granici zaobilaženja načela zakonitosti. *Novoselec* s pravom upozorava da “oblikovanje gospodarskih kaznenih djela zavisi u velikoj mjeri i od *gospodarskog sustava* unutar kojeg se ona čine. Kaznenopravna zaštita će biti *drugačija* u sustavu planskog gospodarstva u kome država kontrolira proizvodnju i raspodjelu dobara, nego u *tržnom* gospodarstvu utemeljenom na odnosu ponude i potražnje i slobodnoj utakmici između gospodarskih subjekata” (v. prof. dr. sc. Petar Novoselec: Gospodarska kaznena djela, Hrvatska pravna revija, svibanj 2001., str. 71).

Navedene okolnosti glavni su razlog što je tumačenje postojećih bića kaznenih djela tako naporno kad se žele pod *postojeću* normu podvesti *novi oblici* gospodarskog kriminaliteta svojstveni novom gospodarskom sustavu. Do koje

je mjere to teško, najbolje se vidi po tome što gotovo svi primjenjivači zakona, uz znanstveni potporu teoretičara kaznenog prava, stalno i učestalo “tumače” i “usuglašavaju” odredbe zakona, a onda na kraju predlažu da se ti zakoni *ukinu* (!) i da se u naše materijalno kazneno zakonodavstvo uvede *ново kazneno djelo* koje će “zaobići” sve nejasnosti i neodređenosti postojećih zakonskih rješenja.

Želimo upozoriti na još nešto: nema savršenog kaznenog zakona. Nema kaznenog zakona bez nejasnih odredbi i s tzv. rupama, prazninama. Na sudu je da to ispravlja, popunjuje u granicama *dopuštenog* tumačenja. No, kad je riječ o uvođenju *novog* kaznenog djela, to je barem za sada isključivo pitanje *de lege ferenda* (v. inspirativan rad mr. sc. Šime Pavlovića: U očekivanju novih značajnijih inkriminacija u Kaznenom zakonu Republike Hrvatske, Hrvatska pravna revija, siječanj 2003., str. 84-85).

II. OSNOVNI POKAZATELJI PRIMJENE KAZNENOG DJELA ZLOUPORABE POLOŽAJA I OVLASTI IZ ČL. 337. KZ-A OD 1997. DO 2007.

Statističko istraživanje temelji se na određenim *bazama podataka*² iz kojih smo statistički analizirali kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a (svojstvo počinitelja, oblik zlouporabe, način rješavanja predmeta, broj ukinutih predmeta, broj i visina pravomoćno izrečenih kaznenih sankcija i iznos imovinske koristi). To smo učinili zato što nam je nezamislivo upuštati se u *kreativno tumačenje* određene zakonske norme, a da prethodno ne upozorimo na osnovne *kvantitativne pokazatelje* primjene pravne ustanove koju propitujemo.

Horvatić s pravom pokazuje da je tumačenje zakona od suda *par excellence* stvaralački posao, a sudska praksa ima nedvojbeno stvaralačku ulogu, i to upravo u formiranju svih znanstvenih spoznaja.³

Primjeri obrazloženja pojedinih odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske (za razdoblje od 1997. do 2007. godine) samo upotpunjuju svijest o stvaralačkoj ulozi *sudske prakse* i njezinoj ulozi u formiranju i znanstvenih spoznaja o pojedinim elementima kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a.⁴

---

² Baza podataka br. I.: Zbirni tablični prikaz primjene kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a za razdoblje 1997.-2007.; Baza podataka br. II.: Zbirni tablični prikaz načina rješavanja kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a za razdoblje 1997.-2007. - sve *prilog* ovome radu.

³ V. Željko Horvatić: Kazneno pravo i druge kaznene znanosti. Odabrani radovi 1963.-2003., Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, str. 356.

⁴ *Zahvaljujem ALEKSANDRI HOLJEVAC, višoj pravnoj savjetnici na VSRH, i HAKIJI RIZVIĆU, voditelju Kaznene pisarnice VSRH, koji su imali strpljenja da mi pribave potrebne podatke koji su korišteni u ovom radu.*

1. Svojtstvo počinitelja

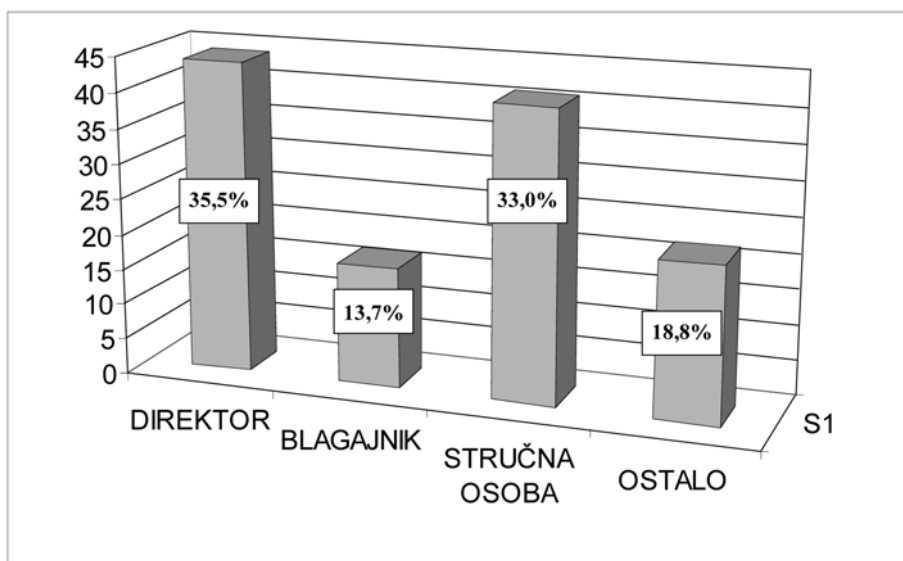
Tablica 1.

Svojtstvo počinitelja kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a od 1997. do 2007.

SVOJTSTVO	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	UKUPNO
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
DIREKTOR	2	2	3	2	5	7	12	4	4	3	-	44
BLAGAJNIK	1	4	1	2	1	2	3	2	1	-	-	17
STRUČNA OSOBA	1	1	1	1	4	7	7	5	8	4	2	41
OSTALO	3	-	-	2	1	1	2	9	2	2	-	22
UKUPNO	7	7	5	7	11	17	24	20	15	9	2	124

Grafikon 1.

Svojtstvo počinitelja kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a od 1997. do 2007. izraženo u postocima

Aps. 100% = ukupan broj predmeta od 1997. do 2007. godine (124)

Počinitelj kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 1., 2., 3. i 4. KZ-a može biti samo osoba s posebnim svojstvom (*delictum proprium*), tj. sa svojstvom “službene osobe” i “odgovorne osobe”.

Pojmovi “službena osoba” i “odgovorna osoba” definirani su u čl. 89. st. 3. i 7. KZ-a. Slažemo se s *Novoselec* da se radi o “širokom i ne posve transparentnom krugu osoba”.⁵ Isto tako, prema odredbi čl. 89. st. 8. KZ-a, za ovo kazneno djelo neće odgovarati *svaka* službena ili odgovorna osoba, nego samo ona koja ostvari kompletno biće kaznenog djela, a ta obveza suda da propituje “da li iz pojedinog propisa ne proizlazi da počinjenjem kaznenog djela može biti samo neka od tih osoba” dodatno komplicira i tako nejasnu sliku svojstva počinitelja kaznenog djela.

Problem svojstva počinitelja kaznenog djela dodatno se komplicira i tada kad se pokušava putem svojstva počinitelja odrediti vrsta kaznenih djela koju čine ti počinitelji. *Bačić* smatra “da službena osoba, iako glavna figura u grupaciji službeničkih kaznenih djela, *ne određuje sama po sebi* concept službeničkih kaznenih djela u tom smislu da bi neko kazneno djelo bilo službeničko samo zato što je počinjeno od strane službene osobe. Traži se povezivanje statusa službene osobe i njezine djelatnosti u službi ili barem prilikom obavljanja službe. Kod službenih osoba radi se o osobama kojima po njihovom položaju pripadaju *javne ovlasti* koje su prema klasičnom conceptu državne prerogative državne vlasti, njezine uprave. Međutim, u velikom broju kaznenih djela u glavi XXV KZ-a usporedno sa službenim osobama kao počinitelji tih kaznenih djela označavaju se i tzv. *odgovorne osobe*. Naime, brojne funkcije, u biti javnopravnog normalnog karaktera, poslovi od posebnog društvenog interesa, obavljaju se i izvan klasičnih državnih tijela, u tijelima jedinica lokalne samouprave i uprave. Radi se o ovlastima vezanim najčešće za upravljanje, korištenje i raspolaganje imovinom, ali i o ovlastima drugačije prirode, npr. u vezi s radnim odnosima, korištenjem stambenog fonda, zdravstvenom i socijalnom skrbi. I tu se javljaju zlouporabe i nesavjesnosti koje su štetne i za zajednicu i za pojedince. Zato se i ovdje mora osigurati kažnjavanje za povrede takvih dužnosti i javnih ovlasti. To se postiže tako da je, s jedne strane, pojam službene osobe proširen na način da obuhvaća i osobe koje izvan državnih tijela obavljaju javne ovlasti, a s druge strane tako da se usporedno sa službenim osobama kao počinitelji većeg broja kaznenih djela iz ove glave označavaju i tzv. *odgovorne osobe*”.⁶

“Zlouporabu položaja odgovornih osoba valja tretirati isključivo kao *imovinsko kazneno djelo*, tj. ograničiti ga na situaciju kad odgovorne osobe zlouporabe ovlasti glede tuđe imovine koja im je povjerena.”⁷ Prema istom auto-

---

⁵ V. dr. sc. Petar Novoselec: Zlouporaba položaja i ovlasti kao gospodarsko kazneno djelo. Kritika jednog zakonodavnog promašaja, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol., 9, br. 1/2002, str. 11 i dalje.

⁶ V. dr. sc. Franjo Bačić i mr. sc. Šime Pavlović: Kazneno pravo - posebni dio, I. izdanje, Informator, Zagreb, 2001., str. 471-472.

⁷ V. djelo u bilješci 5, str. 11.

ru, “različit tretman službenih i odgovornih osoba kojima je povjerena briga nad tuđom imovinom od drugih osoba, relikv je prijašnjeg sustava u kojem su službene i odgovorne osobe tretirane strože od običnih ‘privatnih’ osoba jer se na taj način htjela pružiti pojačana zaštita društvenoj imovini. Takvo razdvajanje nije poznato u njemačkom, austrijskom i švicarskom pravu koja *zlouporabu povjerenja* tretiraju kao opće kazneno djelo u kome se počinitelj kaznenog djela označuje kao ‘tko’.”⁸

Tvrđnja autora da se naša sudska praksa u novije doba približava praksi zemalja koje poznaju kazneno djelo zlouporabe povjerenja u tom smislu “da je glavna klijentela tog kaznenog djela menadžment u pravnim osobama javnog i privatnog prava, a *samo rjeđe* pripadnici donjih slojeva, tj. zaposlenici”,⁹ ne odgovara sasvim rezultatima našeg istraživanja.

Naime, prema našem istraživanju od 124 predmeta (100%) u 44 predmeta (35,5%) kao počinitelji kaznenih djela iz čl. 337. KZ-a pojavljuju se direktori, a u 22 predmeta (18,8%) ostale odgovorne osobe prema Zakonu o trgovačkim društvima (članovi uprave, članovi nadzornog odbora, zastupnici ...). To zapravo znači da se menadžment pojavljuje u 66 predmeta (54,3%), dok je još uvijek zamjetan broj zaposlenika (blagajnika, likvidatora, skladištara, referenata ...) koji se pojavljuju u 58 predmeta (45,7%).

IZ SUDSKE PRAKSE

1. “I prema mišljenju ovog Vrhovnog suda, opt. LJ.B., u konkretnoj situaciji, nema svojstvo odgovorne osobe, te samim time i ne može biti počinitelj kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a, kako to pravilno utvrđuje prvostupanjski sud u obrazloženju pobijane presude.

Posebno treba istaknuti da kod tzv. pravih službeničkih kaznenih djela počinitelj može biti samo osoba koja odgovara počinitelju označenom u zakonskom opisu kaznenog djela (odgovorna osoba). Osoba koja nema to svojstvo ne može biti počinitelj, ali može biti dionik kaznenog djela (pomagatelj ili poticatelj).

Kako se opt. LJ.B. tereti kao odgovorna osoba, na način da je prekoračila granice ovlasti, prvostupanjski sud u situaciji kada pravilno utvrđuje da opt. LJ.B. osobno nije u obavljanju inkriminiranih radnji prešla granice svojih ovlasti (kojih i nema), a nije poduzela radnje iz nadležnosti više instancije, a nije poduzela niti radnje koje spadaju u nadležnost sasvim druge službe (tzv.

---

⁸ V. djelo u bilješki 5, str. 12.

⁹ V. djelo u 5, str. 12.

uzurpacija), s time prvostupanjski sud nije ni pogrešno, a niti nepotpuno utvrdio činjenično stanje, kako se to navodi u žalbi državnog odvjetnika.”

VSRH, IKž-49/04, 9. XII. 2004.

2. “Opravdano tvrdi žalitelj da je prvostupanjski sud povrijedio Kazneni zakon u odredbi čl. 368. t. 1. ZKP-a u odnosu na postojanje zakonskog obilježja kaznenog djela za koje ga je proglasio krivim, odnosno kada je uzeo da je optuženik kazneno djelo počinio u svojstvu odgovorne osobe, a koje svojstvo označava u izreci pobijane presude naznakom činjenice da je on ‘osnivač i vlasnik trgovačkog društva M d.o.o. Virovitica’ te da bi u tom svojstvu imao određene obveze koje su proizlazile iz odluke o organiziranju društva.

Uvodno valja istaći da kazneno djelo zlouporabe službenog položaja spada u kategoriju tzv. *delicta propria*, tj. posebnih kaznenih djela koja mogu počiniti samo osobe s određenim svojstvom. Kazneno djelo zlouporabe službenog položaja spada upravo u ovu kategoriju tzv. službeničkih kaznenih djela, jer kao počinitelj ovog kaznenog djela može se pojaviti samo odgovorna osoba. Članak 89. st. 7. Kaznenog zakona određuje pojam odgovorne osobe kao osobe kojoj je povjeren određen djelokrug poslova iz područja djelovanja pravne osobe. Optužba te kasnije i pobijana presuda, za optuženika koriste odrednicu ‘osnivač i vlasnik trgovačkog društva’, pri čemu valja imati u vidu da pojam ‘vlasnik trgovačkog društva’ predstavlja izvanpravnu, kolokvijalnu kategoriju koju ne poznaje Zakon o trgovačkim društvima. Ovaj zakon govori o osnivačima trgovačkog društva, koji nakon njegova osnivanja postaju njegovi članovi te posebno o organima trgovačkog društva koje je osnovano. Okolnost što je netko član trgovačkog društva, konkretno društva s ograničenom odgovornošću, pa kada je i jedini član, ne daje mu ‘vlasništvo nad društvom’, već tek prava određena zakonom.

Nakon što je trgovačko društvo osnovano, brigu o poslovanju društva vode organi trgovačkog društva, i to posebno uprava društva. Osnivač trgovačkog društva, makar bio i samo jedan, može se pojavljivati prema društvu kako u poziciji vjerovnika, tako i u poziciji dužnika, te Zakon o trgovačkim društvima posebno regulira pitanja pravnih odnosa između trgovačkog društva i njegovih članova.”

VSRH, IKž-317/04, 7. III. 2006.

3. “Kako ovo kazneno djelo može počiniti samo službena ili odgovorna osoba, trebalo je na pouzdani način utvrditi da li je opt. M.P. bio komercijalni direktor ili nije, odnosno da li je imao svojstvo odgovorne osobe i da li to proizlazi iz normativnih akata ili iz ovlasti koje je faktično imao. Kako je u izreci pobijane presude izričito navedeno da je bio komercijalni direktor, sud prvog stupnja to je trebao ili nedvojbeno utvrditi ili izmijeniti činjenični opis s

ciljem konstatiranja faktičnog obavljanja rukovodećih komercijalnih poslova, ako bi to odgovaralo utvrđenom činjeničnom stanju.”

VSRH, IKŽ-419/04, 23. III. 2006.

4. “Međutim, za pravilnu ocjenu kaznene odgovornosti optuženika nije odlučna okolnost da li su oni bili stvarni vlasnici trgovačkih društava, pa dakle nije odlučna vlasnička struktura tih društava, već isključivo postupanje optuženika kao osoba koje su bile ovlaštene na upravljanje tim društvima (predsjednik uprave, direktor, opunomoćeni zastupnik ...) te s tim u svezi i njihovo svojstvo odgovorne osobe, koje su oni zloupotrijebili, i to opt. M.M. isključivo radi pribave znatne imovinske koristi, a ostali optuženici su mu omogućili takvu pribavu.

Stoga se ne radi o njihovoj privatnoj imovini, već o korporacijskoj imovini, kako je to potpuno i pravilno utvrdio i sud prvog stupnja.

Činjenica da trgovačka društva nisu pretrpjela štetu nakon izvršenih inkriminacija, iako su financijsko-knjigovodstveni vještaci utvrdili na strani određenih trgovačkih društava gubitak, taj je gubitak, sukladno mišljenju vještaka, u knjigovodstvenim knjigama prikazan kao negativna razlika nastala zbog troškova poslovanja. Isto tako, šteta nije potraživana ni u kasnijem razdoblju, koja okolnost govori u prilog tvrdnji o umreženosti i povezanosti kapitala i poslovnih interesa u navedenim trgovačkim društvima.

Stoga okolnost koju žalitelji ističu u svojim žalbama, kako, suprotno tvrdnjama prvostupanijske presude, rezultat njihovih aktivnosti je taj da ni za koga nije nastupila šteta, u konkretnom slučaju nije ni od kakvog utjecaja jer se optuženicima pripisuje kao kvalifikatorno obilježje kaznenog djela iz čl. 337. st. 1. i 4. KZ-a samo pribava znatne imovinske koristi (za sebe odnosno za M.M. od strane K.M. i I.P.).

Prema tome, moguća šteta velikih razmjera, koja je drugi zakonski modalitet počinjenja ovog kaznenog djela, nije bila ni predmetom optuženja, kako to pravilno zaključuje i sud prvog stupnja.

Naime, činjenica pribavljanja protupravne imovinske koristi ne mora uvijek i nužno te istovremeno korespondirati s nastankom štete na drugoj strani, kao što je to i ovdje slučaj.”

VSRH, IKŽ-1001/02, 30. V. 2003.

5. “Ako sud utvrdi da je optuženik poduzeo inkriminirane radnje, ocijenit će da li je time ostvario elemente kaznenog djela zlouporabe ovlaštenja u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. st. 2. KZ-a ili kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a, kako je inkriminirane radnje označio državni odvjetnik, a to ponavlja i u žalbi, navodeći da se izričaj ‘drugi’ kod kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a odnosi i na fizičke i na pravne osobe.

Valja reći da u tom dijelu njegovu žalbu nije podržalo Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, jer je ona u suprotnosti s općeprihvaćenim stajalištem sudske prakse prema kojemu odgovorna osoba koja zlouporabom ovlasti pribavlja imovinsku korist drugoj pravnoj osobi čini kazneno djelo zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. KZ-a, a koja pribavlja korist drugoj fizičkoj osobi, čini kazneno djelo zloupotrebe položaja i ovlasti iz čl. 337. KZ-a.”

VSRH, IKž-230/01, 19. XI. 2002.

6. *“U pravilnoj primjeni Kaznenog zakona, ocjena da je počinjeno kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. KZ-a, u kvalifikatornom obliku koji se čini pribavljanjem imovinske koristi, može se, međutim, dati samo u onim slučajevima kad je utvrđeno da je imovinska korist pribavljena za počinitelja kaznenog djela, dakle fizičku osobu ili koju drugu fizičku osobu, a ne, kako se to u dijelu smisla izreke pobijane presude navodi, da je imovinska korist pribavljena za navedenu pravnu osobu. Takvim navodima presude smjera se više prema opisu obilježja kaznenog djela zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. st. 1. al. 4. i st. 2. KZ-a, bar koliko se tiče opt. B.A. i u vezi s njegovim svojstvom odgovorne osobe u tvrtki B. d.o.o. Zagreb, odnosno za tog počinitelja smjera se i na postojanje kaznenog djela davanja mita iz čl. 348. st. 1. KZ-a. Glede pak opt. B.T. i opt. D.G. smjera se takvim navodima na kazneno djelo primanja mita iz čl. 347. st. 1. KZ-a, odnosno na ista takva kaznena djela koja su bila propisana u kaznenom zakonodavstvu u vrijeme počinjenja djela.*

Nadalje, kazneno djelo zloupotrebe položaja i ovlaštenja iz čl. 215. st. 1., 3. i 4. KZ RH-a, a Zakon je vrijedio u vrijeme počinjenja djela, sadržavao je i odredbu po kojoj je, kada je bio u pitanju modalitet pribavljanja protupravne imovinske koristi, ovo kazneno djelo postojalo samo ako nisu postojala obilježja nekog drugog kaznenog djela. Kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. KZ-a, iako u zakonskom tekstu ne postoji izričita odredba o supsidijaritetu tog djela, zadržao je ipak takvo supsidijarno svojstvo, pa se ovo kazneno djelo prema novom kaznenom zakonodavstvu može učiniti samo ako nisu ostvarena obilježja kojeg drugog kaznenog djela. Prema navodima izreke pobijane presude, opisano djelo usmjereno je više prema kaznenom djelu primanja mita iz čl. 347. st. 1. KZ-a, i to za opt. B.T. i opt. D.G., odnosno i glede opt. Ž.T. za isto takvo djelo, ali u poticanju prema odredbi čl. 37. KZ-a, odnosno u pomaganju na takvo djelo prema odredbi čl. 38. KZ-a, s obzirom na navode izreke presude za potonjega optuženika, prema kojima je s jedne strane opt. Ž.T. bio angažiran od opt. B.A. da posreduje kod opt. B.T. i opt. D.G., a također i s druge strane da je taj optuženik ovoj dvojici najavlji-

vao nailazak vozila koja su prevozila robu za tvrtku B. d.o.o. Zagreb, kojoj je vlasnik i direktor bio opt. B.A.”

VSRH, IKž-491/00, 27. XI. 2002.

7. “Neosnovano opt. I.Ž. ističe da je povreda Kaznenog zakona ostvarena time što opt. M.V. u vrijeme poduzimanja inkriminiranih radnji nije imao svojstvo odgovorne osobe, jer je ravnatelj S.K. u to vrijeme aktivno obavljao svoje dužnosti. Naime, po čl. 89. st. 7. KZ-a, odgovorna osoba u smislu tog zakona je osoba kojoj je povjeren određeni djelokrug poslova iz područja djelovanja pravne osobe, a opt. M.V. očito je u inkriminirano vrijeme bio povjeren djelokrug poslova ravnatelja škole, kako to proizlazi iz dopisa Ureda za prosvjetu, kulturu, informiranje, šport i tehničku kulturu Županije kopriivničko-križevačke od 23. siječnja 1996. Ministarstva prosvjete i športa.”

VSRH, IKž-990/06, 11. I. 2007.

8. “Takav opis kaznenog djela **ne sadržava konstitutivni element kaznenog djela iz čl. 337. st. 1. i 4. KZ-a** jer se opt. G.F. tereti da je **prouzročio štetu drugoj pravnoj osobi**, a ne da je postupao u cilju da fizičkoj osobi pribavi protupravnu imovinsku korist, zbog čega je prvostupanjski sud s pravom po čl. 354. t. 1. ZKP-a istoga oslobodio od optužbe.”

VSRH, IKž-797/06, 27. IV. 2006.

2. Oblici zlouporabe

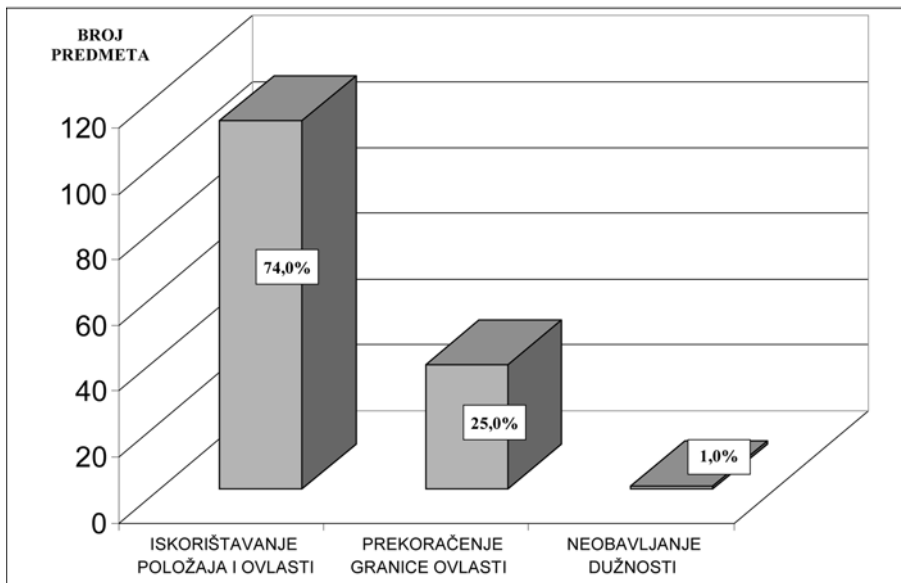
Tablica 2.

Oblik zlouporabe kod kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a od 1997. do 2007.

OBLIK	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	UKUPNO
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ISKORIŠTAVANJE POLOŽAJA I OVLASTI	7	7	5	6	11	15	21	15	14	9	2	112
PREKORAČENJE GRANICE OVLASTI	2	1	-	2	3	4	11	9	5	1	-	38
NEOBAVLJANJE DUŽNOSTI	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
UKUPNO	9	8	5	8	14	19	33	24	19	10	2	151

Grafikon 2.

Oblik zlorporabe kod kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a
od 1997. do 2007. izražen u postocima

Aps. 100% = ukupan broj predmeta od 1997. do 2007. godine (151)

Zlorporaba se u čl. 337. st. 1. KZ-a javlja u *tri* oblika:

- kao **iskorištavanje položaja ili ovlasti**,
- kao **prekoračenje granica ovlasti** i
- kao **neobavljanje dužnosti**.

Opis *radnje* u čl. 337. st. 1. KZ-a prilagođen je odnosima *u službi* i stvara poteškoće u primjeni na odnose *u gospodarstvu*. Iz tog razloga sve češće susrećemo u *literaturi* (a i u sudskoj praksi) definiranje oblika zlorporabe koji su "prilagođeni" gospodarskom poslovanju i odnosima u gospodarstvu.

Tako *Novoselec*¹⁰ **iskorištavanje položaja ili ovlasti** tretira kao sklapanje pravnih poslova od strane *odgovorne osobe* u ime pravne osobe, i to tako da odgovorna osoba iskorištava položaj ili ovlast kad sklopi posao koji je valjan prema trećima, ali pritom prekorači interne ovlasti. Takva odgovorna osoba ne postupa s odgovornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika. U pogledu

¹⁰ V. dr. sc. Petar Novoselec: Posebni dio kaznenog prava, prvo izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2007., str. 321 i dalje.

prekoračenja granica ovlasti, isti autor smatra da se radi o prekoračenju ovlasti *zastupanja*, tako da pravni posao ne obvezuje zastupanu pravnu osobu. Iako u tim slučajevima nije uopće nastala pravna obveza za pravnu osobu, može i iz takvih poslova za nju proizaći *šteta* (npr. na temelju nevaljalog ugovora došlo je do predaje posjeda). Što se pak tiče **neobavljanja dužnosti**, riječ je o *nečinjenju*, koje je u čl. 337. st. 1. KZ-a, prema mišljenju autora, kao oblik radnje suvišno, jer se iskorištavanje položaja ili ovlasti nečinjenjem ionako kažnjava na temelju *opće odredbe* čl. 25. st. 2. KZ-a prema kojoj za nečinjenje odgovara osoba koja je pravno obvezna na činjenje (*garant*), a to je nedvojbeno službena i odgovorna osoba.

Takav način definiranja sadržaja oblika zlouporabe kod kaznenog djela iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a *primjereniji je* svojstvu odgovorne osobe u pravnoj osobi koja se bavi *gospodarskom djelatnošću*, no “klasične” definicije zlouporabe za kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a - kao *službeničkog kaznenog djela* - još uvijek predstavljaju *relativno* siguran orijentir za utvrđenje pojedinih oblika zlouporabe. “Pri tome, moramo voditi računa da oblikovanje gospodarskih kaznenih djela zavisi u velikoj mjeri i od gospodarskog sustava unutar kojeg se ona čine. Kaznenopravna zaštita će biti drugačija u sustavu planskog gospodarstva u kome država kontrolira proizvodnju i raspodjelu dobara nego u tržišnom gospodarstvu utemeljenom na odnosu ponude i potražnje i slobodnoj utakmici između gospodarstvenih subjekata.”¹¹

Opis kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. KZ-a, u biti, prema nekim autorima,¹² sadržava *dva različita* kaznena djela. Isto tako, kao ilustrativan primjer upućujemo na sadržaj zahtjeva za zaštitu zakonitosti podnesenog od DORH-a (protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske, KŽ-6/94 od 22. veljače 1994.) u kojem se posebno ističe: “Pobijano rješenje temelji se, dakle, na pravnom stajalištu da kod kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 215. st. 3., 4. i 5. KZ RH (čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a) nema pokušaja kao faze počinjenja, jer da je to kazneno djelo moguće samo kao dovršeno, a u slučajevima kad namjeravano postizanje protupravne imovinske koristi nije ostvareno, da se radi o kaznenom djelu iz st. 1. čl. 215. KZ RH (st. 1. čl. 337. KZ-a).

Takvo pravno shvaćanje i interpretaciju odredaba čl. 215. KZ RH (čl. 337. KZ-a) smatramo pogrešnim i pravno neodržanim.

Prije svega, treba istaknuti da se odredbama čl. 215. KZ RH (čl. 337. KZ-a) normiraju dva posve različita kaznena djela, na što upućuje i njihova geneza. Naime, kazneno djelo iz čl. 215. st. 1. KZ RH (čl. 337. st. 1. KZ-a) pandan je

---

¹¹ V. prof. dr. sc. Petar Novoselec: *Gospodarska kaznena djela*, Hrvatska pravna revija, svibanj 2001., str. 71 i dalje.

¹² V. djelo u bilješki 10, str. 320 i dalje.

krivičnog djela zlouporabe službenog položaja i ovlaštenja iz čl. 314. bivšeg krivičnog zakonika, dok je kazneno djelo iz čl. 215. st. 3., 4. i 5. KZ RH (čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a) pandan krivičnog djela zlouporabe službenog položaja i ovlaštenja iz koristoljublja iz čl. 314.-a istog krivičnog zakona.

Ta kaznena djela su već i po svojoj prirodi potpuno različita. Kazneno djelo iz čl. 215. st. 1. KZRH (čl. 337. st. 1. KZ-a) jest tzv. formalni delikt apstraktnog ugrožavanja sa zabranjenom posljedicom izvan bića djela, koji delikt se iscrpljuje već u samoj radnji, a kazneno djelo iz čl. 215. st. 3., 4. i 5. KZ RH (čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a) jest tzv. materijalni delikt povrjeđivanja sa zabranjenom posljedicom koja je sastavni dio bića djela.

Bitna je razlika i u njihovim subjektivnim obilježjima, jer kod kaznenog djela iz čl. 215. st. 3., 4. i 5. KZ RH (čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a) namjera je usmjerena na pribavljanje protupravne imovinske koristi, dok je kod kaznenog djela iz čl. 215. st. 1. KZ RH (čl. 337. st. 1. KZ-a) namjera upravljena na neimovinsku korist.

Razlika u svrsi, smislu i dometu tih kaznenopravnih normi pogotovo je razvidna s obzirom na njihove zaštitne objekte, jer kod kaznenog djela iz čl. 215. st. 1. KZ RH (čl. 337. st. 1. KZ-a) isključivi objekt zaštite je zakonitost u obavljanju službe, dok se kaznenim djelom iz čl. 215. st. 3., 4. i 5. KZ RH (čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a) uz zakonitost vršenja službe zaštićuje i imovina - i to imovina svake vrste, tj. i državna imovina i imovina pravnih i fizičkih osoba.

Do spajanja inkriminacija u isti članak Kaznenog zakona ovih dvaju kontraindiciranih kaznenih djela došlo je isključivo iz praktičnih razloga nomotehničke prirode. Budući da se suštinski radi o posve različitim, samostalnim kaznenim djelima sa svojim autonomnim bićima, između tih kaznenih djela nema odnosa temeljnog i kvalificiranih oblika, jer kazneno djelo iz čl. 215. st. 1. KZ RH (čl. 337. st. 1. KZ-a) nije osnovno djelo u odnosu na kazneno djelo iz čl. 215. st. 3., 4. i 5. KZ RH (čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a). Takav odnos je samo nominalan i faktički ne postoji. Drugim riječima, stavci 3., 4. i 5. članka 215. KZ RH (st. 3. i 4. čl. 337. KZ-a) samo su u 'tehničkom' smislu kvalificirani oblici st. 1. čl. 215. KZ RH (st. 1. čl. 337. KZ-a), jer zbog gore istaknutih suštinskih razlika kvalificirani oblici u pravnom smislu te pravne sintagme su samo st. 4. i 5. u odnosu na st. 3. čl. 215. KZ RH (st. 4. u odnosu na st. 3. čl. 337. KZ-a).

Zbog bitnih razlika u samoj prirodi, vrsti i tipu kaznenih djela nema nikakvog uporišta za pravno stajalište pobijanog rješenja da nedovršeno kazneno djelo iz čl. 215. st. 3., 4. i 5. KZ RH predstavlja kazneno djelo iz čl. 215. st. 1. KZ RH, tj. da pokušaj pribavljanja protupravne imovinske koristi zlouporabom ovlasti i položaja predstavlja formalni delikt apstraktnog ugrožavanja iz čl. 215. st. 1. KZ RH. Potpuno je nejasno zbog čega i iz kojih razloga bi kazneno djelo iz čl. 215. st. 3., 4. i 5. KZ RH (čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a) glede pojedinih

faza počinjenja i kažnjivosti pokušaja trebalo tretirati drugačije od svih drugih kaznenih djela. Drugim riječima, postavlja se pitanje zbog kojih razloga bi kazneno djelo iz čl. 215. st. 3., 4. i 5. KZ RH (čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a) trebalo biti izuzeto od primjene univerzalnih odredaba općeg dijela Kaznenog zakona, koje odredbe se po imperativnoj normi čl. 2. st. 2. KZ RH (čl. 12. KZ-a) obvezatno primjenjuju na sva kaznena djela iz posebnog dijela Kaznenog zakona, kao i na sva kaznena djela iz tzv. sporednog kaznenog zakonodavstva. U obrazloženju pobijanog rješenja s tim se u vezi ne navode bilo kakvi razlozi. Tih razloga po našem mišljenju niti nema, jer kao i kod svih drugih delikata s posljedicom sadržanom u biću djela, poduzimanje radnje počinjenja s ciljem postizavanja te posljedice, čije ostvarenje iz bilo kojih razloga izostane, predstavlja pokušaj kaznenog djela.

Stajalište o preobrazbi pokušaja počinjenja materijalnog delikta povrede u formalni delikt apstraktnog ugrožavanja neživotno je i po našem mišljenju protivno je svakoj pravnoj logici, pogotovo kod kaznenog djela iz čl. 215. st. 3., 4. i 5. KZ RH (čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a), koje se zbog suštinske razlike u sadržaju svijesti i volje počinitelja niti u jednom svom stadiju i fazi počinjenja ne može poistovjetiti s kaznenim djelom iz čl. 215. st. 1. KZ RH.

U teoriji kaznenog prava nesporno je da je pokušaj moguć čak i kod nekih kaznenih djela kvalificiranih težom posljedicom u odnosu na koju težu posljedicu je u smislu odredbe čl. 13. OKZRH (čl. 43. st. 2. KZ-a) propisan nehajni oblik krivnje (*pretencionalitet*), pa je neshvatljivo zbog čega pokušaj ne bi bio moguć kod kaznenog djela zlouporabe ovlasti i položaja iz koristoljublja, čije subjektivno obilježje je izravna namjera na postizavanje posljedice iz bića djela.”

Novoselec s pravom upozorava da “isključenje dovršenog kaznenog djela još ne znači i da je isključen pokušaj tog kaznenog djela - jer upravo okolnost da posljedica nije nastupila upućuje na pokušaj”.¹³

Zbog svega iznesenog, uvažavajući stručne i uvjerljive argumente iznesene u gore navedenom zahtjevu za zaštitu zakonitosti, poštujući argumentaciju pojedinih teoretičara kaznenog prava te ocjenom svih okolnosti koje se odnose na pozicioniranje pokušaja kaznenog djela iz st. 3. i 4. čl. 337. KZ-a, Kazneni odjel VSRH na sjednici održanoj 2. srpnja 2007. donio je sljedeće *pravno shvaćanje*: “Kazneno djelo protiv službene dužnosti - *zlouporaba položaja i ovlasti* - iz čl. 337. st. 3. i 4. Kaznenog zakona može se ostvariti i u pokušaju.”

Jedan od posebnih problema koji se vrlo rano pojavio u *sudskoj praksi*, ali i *pravnoj teoriji*, jest problem tumačenja pojma “*druge osobe*” u korist koje se počinjenjem kaznenog djela iz st. 3. i 4. čl. 337. KZ-a pribavlja imovinska korist, s obzirom na zakonski opis i *ratio* inkriminacije čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a.

---

¹³ V. djelo u bilješki 10, str. 326 i dalje.

Prema stajalištu Kaznenog odjela VSRH (II-Kr-24/00 od 2. siječnja 2001.), pod pojmom “*drugi*” razumije se *samo* fizička osoba, a ne i pravna osoba.

Tvrđnja da “takvo stajalište nije bilo prihvaćeno u sudskoj praksi, posebno ne od državnog odvjetništva, a trpjelo je opravdane kritike u literaturi”,¹⁴ nije netočna, ali smo skloniji zaključku da je pojam “*drugi*” kao bitno obilježje kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a u teoriji i praksi izazvao *dvojbe* u pogledu okolnosti odnosi li se pojam “*drugi*” samo na fizičku osobu ili se taj pojam odnosi i na pravnu osobu. Sudska praksa, kako to s razlogom ističe *Pajić*, “u najvećem broju slučajeva, uočavajući dvojnost kažnjivosti odgovorne osobe za iste radnje i u kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. KZ-a i zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. KZ-a, u slučaju kad odgovorna osoba pribavlja protupravnu imovinsku korist svojoj ili dugoj pravnoj osobi, takvo postupanje podvodi pod kazneno djelo iz čl. 292. KZ-a”.¹⁵

Zanimljivo je da je *Radić* još 1975. godine, ustvrdio: “Krivično djelo zlouporabe položaja ili ovlaštenja iz koristoljublja nalazi se u glavi krivičnih djela protiv službene dužnosti i stoga treba pojam ‘*drugoga*’ kod ovog djela tumačiti na isti način kao i kod ostalih krivičnih djela iz ove glave. Smatramo da moramo tumačiti ovaj izraz na istovjetan način kao i kod pojedinih krivičnih djela protiv imovine, jer ne samo da pojedina krivična djela protiv službene dužnosti, među kojima je i ovo iz čl. 314.-a, mogu pod određenim uvjetima prerasti u krivično djelo protiv imovine, već i zbog toga što pojedina krivična djela protiv službene dužnosti imaju karakter i imovinskih krivičnih djela. Njima se ne napada samo pravilno vršenje službene dužnosti već se napada i imovina”.¹⁶

Trideset godina poslije, VSRH u svojoj odluci I-Kž-712/03 od 15. XI. 2006. (v. odluku iz sudske prakse pod II.12. ovoga rada) ističe: “Naime, prvostupanjski sud smatra da je u takvim slučajevima (kada kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a čine odgovorne osobe) zaštitni objekt imovina pravne osobe u kojoj počinitelj ima svojstvo odgovorne osobe. To je samo djelomično točno, s obzirom na to da je ovo kazneno djelo iz glave XXV. KZ-a kazneno djelo protiv službene dužnosti, pa se njime štiti službena dužnost, iako u tom kaznenom djelu postoje i elementi svojstveni imovinskim kaznenim djelima, koji se isprepleću s elementima kaznenih djela protiv službene dužnosti, no ti imovinski elementi nisu dominantni i ovo kazneno djelo ostaje kazneno djelo

---

¹⁴ V. djelo u bilješki 10, str. 325.

¹⁵ V. Lazo Pajić: *Dvojbe teorije i prakse u tumačenju pojma “drugi” kao obilježja kaznenog djela (“drugi” - fizička i pravna ili samo fizička osoba?)*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12, br. 2/2005., Zagreb, str. 450.

¹⁶ V. mr. Andrija Radić: *Pojam “drugoga” kod krivičnih djela protiv imovine i službene dužnosti*, Naša zakonitost, br. 10/1975., str. 56.

kojim se štiti službena dužnost kao pravno dobro. Kada su počinitelji kaznenih djela ovlaštene osobe u trgovačkim društvima, predmet zaštite je službena dužnost u vođenju poslova društva, kako u užem smislu, tako i u širem smislu, dakle vođenje poslovne politike i uopće upravljanje društvom.” (V. drugačije mišljenje kod *Novoselca*, djelo u bilješci 12, str. 75 i dalje, prema kojem “pravno dobro koje se štiti tim kaznenim djelima je *imovina* čije interese zastupa službena ili odgovorna osoba ... stoga je smještaj tog kaznenog djela među službenička kaznena djela (kaznena djela protiv službene dužnosti, glava XXV.) zakonodavni promašaj. Istina je da se tim kaznenim djelom povrjeđuje i povjerenje koje je počinitelju kaznenog djela iskazala pravna osoba koja mu je povjerila određene ovlasti, ali je taj odnos povjerenja *sporedno pravno dobro*, a njegovo kršenje nipošto nije i kršenje ‘službene dužnosti’ kako glasi naslov glave XXV. Kako se dakle radi o imovinskom deliktu, pretpostavka je uvijek imovinska šteta pravne osobe.)

Prema *Bačiću*, pojam “*druge osobe*”, s obzirom na zakonski opis i *ratio inkriminacije*, obuhvaća *samo* fizičku, a ne i pravnu osobu.¹⁷ *Novoselec* ističe: “... kazneno djelo iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a može se sastojati u pribavljanju imovinske koristi pravnoj osobi, uključujući i vlastitu, jer je i takva pravna osoba odvojeni subjekt od počinitelja i time ‘*drugi*’ za njega”.¹⁸

Samo uzgred ističemo da je *isti autor* u jednom prijašnjem radu kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti (čl. 337. KZ-a) pozicionirao u gospodarska kaznena djela počinjenja u korist fizičkih osoba i izričito istaknuo da su “predmet ove glave kaznena djela kojima počinitelji ostvaruju imovinsku korist za sebe ili *drugu fizičku osobu* (istaknuo M.S.). “U tu skupinu, prije svega, ulaze kaznena djela pronevjere (čl. 345. KZ-a) i zlouporaba položaja i ovlasti iz koristoljublja (čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a)”.¹⁹

U jednoj odluci VSRH (v. odluku iz sudske prakse pod I.5. ovoga rada) istaknuto je da DORH *nije podržao* žalbu nižeg državnog odvjetništva “jer je ona u suprotnosti s općeprihvaćenim stajalištem sudske prakse prema kojemu odgovorna osoba koja zlouporabom ovlasti pribavlja imovinsku korist drugoj pravnoj osobi čini kazneno djelo zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. KZ-a, a koja pribavlja korist drugoj fizičkoj osobi čini kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. KZ-a”.

Pajić u svom radu navodi da “radna skupina Ministarstva pravosuđa za izmjenu Kaznenog zakona, na čijem je čelu prof. dr. sc. Željko Horvatić, drži da nije potrebna promjena pravnog opisa čl. 337. st. 1. KZ-a u odnosu

---

¹⁷ V. Franjo Bačić i Šime Pavlović: Komentar Kaznenog zakona, Organizator, Zagreb, 2004., str. 1166.

¹⁸ V. djelo u bilješci 10, str. 443-444.

¹⁹ V. djelo u bilješci 11, str. 74.

na izričaj ‘*drugome*’, jer izričaj ‘*drugome*’ u konkretnoj situaciji obuhvaća i fizičku i pravnu osobu, pri čemu treba prilagoditi sudsku praksu”.²⁰

Novelom KZ-a iz 2006. godine izmijenjena je odredba čl. 337. st. 1. KZ-a tako da je riječ “*drugome*” zamijenjena riječima “*drugoj pravnoj ili fizičkoj osobi*”.

Slažemo se s *Novoselcem* da nakon te izmjene više nema dvojbi da se u smislu odredbe čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a imovinska korist može odnositi i na pravnu osobu, ali, za razliku od profesora *Novoselca*, mi smatramo da navedena *izmjena Zakona* nije nikakvo “pojašnjenje dosadašnjeg teksta”, već se radi o *sadržajnoj izmjeni zakona*, koja se kao svaka *izmjena Zakona* mora prosuđivati u daljnjoj primjeni u smislu odredbe čl. 3. st. 1. 2. KZ-a (tzv. obvezna primjena blažeg zakona).

Jedna od daljnjih nedoumica koje se pojavljuju u sudskoj praksi jest okolnost primjene tzv. *klauzule supsidijariteta*. U literaturi je višekratno istaknuto da i bez tog izričaja kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a ne gubi svojstvo općeg i osnovnog kaznenog djela jer je ispušten dio inkriminacije i nadalje primjenjiv prema *općim načelima Kaznenog zakona*.

U sudskoj praksi Vrhovnog suda Republike Hrvatske nalazimo *veći broj* odluka u kojima je izričito navedeno da je “kazneno djelo zlorporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. KZ-a, iako u zakonskom tekstu ne postoji izričita odredba o supsidijaritetu tog djela, zadržalo ipak takvo supsidijarno svojstvo, pa se ovo kazneno djelo i prema novom kaznenom zakonodavstvu može učiniti samo ako nisu ostvarena obilježja kojeg drugog kaznenog djela (v. kao primjer odluku iz sudske prakse pod I.6. ovoga rada). Ono što smo primijetili pregledom velikog broja sudskih odluka (v. priloge ovome radu) jest to da se pitanje supsidijariteta redovito tretira u *ukidnim* odlukama (u dijelu upute drugostupanjskog suda), a vrlo rijetko u prvostupanjskim odlukama.

Prema našem istraživanju, od ukupnog broja predmeta (151) u 112 predmeta (74,0%) počinitelj kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a iskorištava položaj i ovlast, u 38 predmeta (25%) prekoračuje granice ovlasti, a samo u jednom predmetu (1,0%) ne obavlja dužnost.

Takva disperzija oblika zlorporabe potvrđuje ono stajalište koje se temelji na uvjerenju da je nepostupanje odgovorne osobe s odgovornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika najčešći oblik zlorporabe i kao takvo stalna prijetnja urednom gospodarskom ustroju zemlje, a *sadržaj* zlorporabe (položaja ili ovlasti) uglavnom se odnosi na karakteristike *službene osobe*, a manje na karakteristike *odgovorne osobe* locirane u gospodarskom poslovanju - što je, prema našem mišljenju, samo rezultat *temeljne neusklađenosti radnje* iz čl. 337. KZ-a (posebno st. 3. i 4.) u odnosu na *tržišno poslovanje*, zbog čega i dolazi do poteškoća u njenoj primjeni.

---

²⁰ V. djelo u bilješki 15, str. 445.

IZ SUDSKE PRAKSE

1. *“Nesporno je iz dokumentacije Zagrebačke banke d.d. Zagreb i iskaza svjedoka I.Z. te Ž.M., djelatnika ove banke, utvrđeno da je dokumentacija o opisanim transakcijama u izreci presude formalno ispravna, a da je optuženik protivno pravilima te banke obavljao transakcije bez nazočnosti ovlaštenika. Pravilno je prvostupanjski sud zaključio da je obavljanjem transakcija bez nazočnosti i dispozicije ovlaštenika i njegove dispozicije da se transakcije obave na način kako su opisane u izreci presude **propustio obaviti službenu dužnost i te transakcije obavio bez znanja i protivno volji vlasnika računa odnosno njegova punomoćnika, čime je ostvario obilježje kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a zlouporabom položaja i ovlasti neobavljanjem dužnosti, pri čemu je pribavljena imovinska korist, i to u iznosu preko 30.000,00 kn, dakle znatna imovinska korist, a iz utvrđenih činjenica i okolnosti pouzdano je utvrđeno da je optuženik tako postupao s ciljem pribavljanja upravo takve koristi. Nesporno je utvrđeno i da je pribavljena korist iznosila 113.296,96 kn (denominiran iznos). Time je u cijelosti ostvario sva potrebna objektivna i subjektivna obilježja kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. u svezi sa st. 3. i 1. KZ-a. Nesporno je utvrđeno i da je optuženik, u to vrijeme zaposlen na radnom mjestu blagajnika-likvidatora u Zagrebačkoj banci d.d. Zagreb, imao svojstvo odgovorne osobe, pa je i obilježje predmetnoga kaznenog djela ostvareno. Poduzete transakcije optuženik nije poduzimao u kakvom drugom svojstvu, primjerice kao opunomoćenik vlasnika računa I.B., odnosno kao punomoćnik njegove punomoćnice M.T. Nesporno je utvrđeno i da je Zagrebačka banka d.d. u obveznopravnom odnosu vlasniku računa I.B. dužna isplatiti u izreci navedene iznose koje je za sebe pribavio optuženik, a na štetu ove banke, te je i time ostvario potrebno obilježje kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti. Najzad, nesporno je utvrđeno i da je optuženik, kao dugogodišnji radnik ove banke, znao na koji način se pravilno obavljaju novčane transakcije s vlasnikom deviznog računa odnosno njegovim punomoćnikom, dakle da je bio svjestan djela i htio njegovo ostvarenje upravo na onaj način kako je to utvrdio prvostupanjski sud i kako je to navedeno u izreci pobijane presude, postupajući tako s izravnom namjerom i s ciljem pribavljanja znatne imovinske koristi”***”.

VSRH, IKž-292/04, 20. XII. 2006.

2. *“Naime, prema odredbi čl. 355. st. 1. t. 1. ZKP-a, u presudi kojom se optuženik proglašava krivim sud je dužan izreći za koje se djelo proglašava krivim te navesti sve činjenice i okolnosti koje čine obilježja predmetnog kaznenog djela, kao i one o kojima ovisi primjena odredaba Kaznenog zakona. Tako u odnosu na opt. B.Š. i kazneno djelo pod točkom 1) **nije vidljivo kojim***

je radnjama iskoristio svoj položaj i ovlasti u obavljanju carinske službe. S obzirom na to da iz važećeg Naputka za obavljanje carinskog nadzora proizlazi da prijavu za uvoz, izvoz i provoz robe (u daljnjem tekstu: UCP) sastavlja špediter na temelju dokumentacije koju mu predaje vozač, onda sam navod u izreci kako je opt. B.Š. prihvatio nagovor N.A. da se pod carinski nadzor stavi samo ona roba koja bude unesena u obrazac UCP nije dovoljan za potpuno određenje kaznenog djela, jer upravo tako sastavljena prijava (UCP) služi kao temelj za stavljanje uvozne robe pod carinski nadzor. Isto tako nije dovoljno jasno kakvim dogovorom s I.S. i I.M. i na koji način je autoritetom voditelja smjene opt. B.Š. organizirao službu da su svi carinici njegove smjene, odnosno carinici navedeni u izreci presude i on osobno svaki u svojoj djelatnosti svojim ovlastima i radnjama omogućili tvrtki A. uvoz bez potpunog plaćanja uvoznih pristojbi, čime je opt. N.A. na štetu državnog proračuna okorišten za iznos 2.331.343,17 kn.”

VSRH, IKŽ-698/04, 17. III. 2005.

3. “U pogledu kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 4. KZ-a iz točke 2. izreke pobijane presude, valja istaći da državni odvjetnik nije dokazao u čemu se sastoji protupravnost u postupanju opt. V.I. koji kao nositelj stanarskog prava kupuje stan od Uprave šuma B. Prvostupanjnski sud pravilno polazi od nespornih činjenica da je opt. V.I. postupao u okviru granica svoje ovlasti koje je imao kao upravitelj Uprave šuma B. kada je dao nalog za adaptaciju stana koji je u to vrijeme bio u vlasništvu šumarije, a on ga je dobio na korištenje. Bez obzira iz kojih sredstava je adaptacija stana plaćena, da li iz sredstava namijenjenih za investicijsko održavanje ili iz općih troškova Uprave šuma, tj. iz stavke materijalnih troškova ureda upravitelja, o čemu se očitovao svjedok Z.P., a što se žalbom osporava, to u krajnjoj liniji nije po ocjeni ovog suda niti bitno. Naime, opt. I.V. se i ne stavlja na teret da je on neovlašteno i protupravno dao nalog za adaptaciju i da je neovlašteno raspolagao novčanim fondovima protivno njihovoj namjeni. Njemu se stavlja na teret da je otkupio stan, koji je prethodno renovirao, po staroj cijeni koju je stan imao prije renoviranja, a ne po realnoj cijeni koju stan ima nakon renoviranja, ali mu se ne stavlja na teret da bi na bilo koji način utjecao na to da se u ugovor o prodaji stana unese stara cijena stana, a ne realna cijena koju stan ima nakon adaptacije, kao što pravilno ocjenjuje sud prvog stupnja.

Taj sud opravdano iz nedvojbeno utvrđenih činjenica zaključuje da se optuženik legalno sa zahtjevom za otkup stana obratio pravnoj službi koja mu je zahtjev odobrila te utvrdila uvjete otkupa i visinu prodajne cijene. Nakon toga zaključuje se ugovor o otkupu stana, optuženik plaća i nakon toga kao vlasnik stječe potpuno pravo raspolaganja te stan prodaje po tržišnoj cijeni. Ni u jednoj poduzetoj radnji koja se navodi u činjeničnom opisu, a to su

zaključivanje ugovora o adaptaciji s građevinskom tvrtkom i otkup stana, optuženik ne zloupotrebljava položaj i ovlasti.

Potpuno je drugo pitanje da li se zloupotreba položaja čini u postupku bodovanja stana, odnosno pri utvrđivanju njegove tržišne vrijednosti, nakon što je izvršena potpuna rekonstrukcija. Evidentno je da se u tom segmentu postupa nezakonito, jer se nije izvršilo novo bodovanje stana, nije se izvršila nova procjena vrijednosti stana, i slijedom toga stan se nije prodao po stvarnoj cijeni, već daleko nižoj. Međutim, optuženiku se ne stavlja na teret da je koristeći svoj položaj utjecao na osobe koje su bile zadužene i ovlaštene utvrđivati vrijednost stana, tj. odrediti prodajnu cijenu koja je unesena u ugovor o otkupu.

Zbog toga, prvostupanjski je sud jedino mogao, i pored očitih propusta kod otkupa stana ali koji nisu obuhvaćeni optužbom, optuženika osloboditi optužbe.”

VSRH, IKŽ-976/04, 27. II. 2007.

4. *“Suprotno tome, po ocjeni Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kao suda drugog stupnja, a da bi se pravilno shvatio kaznenopravni pojam zlouporabe službenog položaja i ovlasti, **treba poći od pravilnog tumačenja osnovnih zakonskih obilježja ovog složenog kaznenog djela, koje pretpostavlja protupravno postupanje odnosno postupanje protivno pravilima i interesima službe takve službene osobe, pri vršenju njezine službe.***

Konkretno prigode optuženik, dakle, nije bio u službi, niti je obavljao bilo kakav zadatak vezan za potrebe službe da bi se morao ponašati u skladu s pravilima i interesima službe, već on, neovisno o tome što nije u službi, niti obavlja neku službenu radnju, formalno gledano zloupotrebljava svoju policijsku iskaznicu i značku kriminalističke policije, ali s ciljem da obmane drugog djelatnika policije radi nesmetanog prelaska preko granice, u svrhu ostvarivanja onog kriminalnog cilja za kojim je išao.

Samo tako se može i smije tumačiti pravi sadržaj njegova subjektivnog postupanja koje u sebi eventualno sadržava kaznenopravnu radnju pomaganja u počinjenju kaznenog djela teške krađe s obzirom na vrijednost, s unaprijed obećanim prikriivanjem predmeta pribavljenog tim djelom, kako to uostalom pravilno označava i sud prvog stupnja na stranici 5 pobijane presude.

*Stoga, po pravnom shvaćanju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kao suda drugog stupnja, ovaj oblik kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti, i to iskorištavanjem položaja, ili prekoračenjem granica ovlasti, uvijek pretpostavlja da službena osoba poduzima službene radnje iz djelokruga svojih službenih ovlasti, ili ih prekorači zlouporabom položaja, ali uvijek u vršenju službe, kao one osnovne pravne pretpostavke, u kojim se okvirima ovo kazneno djelo može počinuti, **pa se dakle odnosno djelo ne može izvršiti***

kada poduzeta djelatnost nema značaj, odnosno karakter službene radnje pri vršenju službe, iako je do određene zlouporabe službenih ovlasti došlo od strane optuženika konkretne prigode.

Naime, ovo djelo imanentno je službenoj osobi koja poduzima određene službene radnje u obavljanju službe djelatnika policije (koji je, u konkretnom slučaju, mogao počinuti eventualno djelatnik granične policije iskorištavanjem svog položaja graničnog policajca, ili prekoračenjem svojih ovlasti).

Ocjenjujući, dakle, cjelokupno ponašanje optuženika u inkriminiranom događaju, ovaj drugostupanjski sud nalazi, s obzirom na naprijed izložene razloge, da djelo koje državni odvjetnik stavlja na teret optuženiku nije po zakonu kazneno djelo jer iz opisanog ponašanja optuženika ne proizlaze zakonska obilježja kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a, pa je s pravom sud prvog stupnja optuženika oslobodio optužbe, na temelju čl. 354. t. 1. ZKP-a.”

VSRH, IKž-933/01, 21. II. 2002.

5. *“Opt. M.B. u žalbi navodi da je ugovore zaključio u skladu sa svojim ovlastima, pa smatra da u njegovim radnjama nema protupravnosti. Također ističe da je cijena zemljišta naknadno plaćena, pa da nema ni štete. Opt. B.O. u žalbi također navodi da ovo djelo nije moglo biti kvalificirano kao dovršeno, jer je zemljište koje je prodano kasnije plaćeno, pa stoga nije niti nastala šteta za tvrtku A.*

U odnosu na navod opt. M.B. da je predmetni ugovor zaključio u skladu sa svojim ovlastima valja istaći da on niti nije optužen za prekoračenje ovlasti, već za oblik kaznenog djela iz čl. 337. Kaznenog zakona koji čini službena ili odgovorna osoba koja postupa u okviru svojih ovlasti, ali ih zloupotrebljava, iskorištavajući ih na način da sebi ili drugom pribavi neimovinsku (st. 1. i 2. tog članka) ili imovinsku korist (st. 3. i 4. istog članka). Žalbeni navodi o naknadnom plaćanju cijene zemljišta nisu od utjecaja na ocjenu kaznene odgovornosti optuženika. Naime, kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a dovršeno je pribavljanjem imovinske koristi, a u ovom slučaju tu korist stekle su osobe koje su postale vlasnici nekretnine bez njezina plaćanja, i to trenutkom njihove uknjižbe kao zemljišnoknjižnih vlasnika, do koje uknjižbe je nesporno došlo. Okolnost naknadnog plaćanja cijene zemljišta (i to nakon što je opt. M.B. prestao biti direktorom tvrtke A., kad je nastupila mogućnost pronalaska ovog ugovora) može eventualno predstavljati olakotnu okolnost pri odmjerivanju kazne u vidu namirenja štete prouzročene kaznenim djelom, ali ona ne predstavlja okolnost koja bi isključivala protupravnost postupanja optuženika. Slijedom iznesenog, sud prvog stupnja je na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio i Kazneni zakon kada je radnje optuženika pravno označio kao kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz

čl. 337. st. 4. KZ-a, a radnje opt. B.O. kao kazneno djelo poticanja na zlouporabu položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 4. u vezi s čl. 37. KZ-a, za koja ih je kaznena djela proglasio krivim. Stoga nije ostvaren niti neki od oblika povrede Kaznenog zakona iz čl. 368. ZKP-a.”

VSRH, IKž-290/01, 14. IX. 2005.

6. “Međutim, kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. KZ-a karakterizira samo ono iskorištavanje službenih ovlasti koje je poduzeto očito za druge ciljeve, a ne za one dopuštene koji odgovaraju zadacima službe. Zbog toga se uzima da svako iskorištavanje položaja ili ovlasti, prekoračenja granica ovlasti ili neobavljanja dužnosti ne znači ujedno i zlouporabu položaja i ovlasti u smislu ovog kaznenog djela.”

VSRH, IKž-204/00, 26. VI. 2002.

7. “Zaključno treba reći da, iako su pojedini postupci opt. I.O., kao gradonačelnika grada P., formalno bili u suprotnosti s odredbama Uredbe i Zakona o nabavi robe, usluga i ustupanju radova, to još ne znači i da se radi o zlouporabi njegova položaja i ovlasti u smislu kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a. Naime, svako iskorištavanje položaja i ovlasti od strane službene ili odgovorne osobe, upravo da ono i postoji, samo za sebe još ne mora nužno predstavljati učin ovog kaznenog djela, već eventualno kakvu povredu za koju postoji stegovna, prekršajna ili druga odgovornost, a ne i nužno, u svakom slučaju, kaznena odgovornost.”

VSRH, IKž-1049/03, 14. IV. 2005.

8. “Ovlasti opt. M.V. izvedene su iz ovlasti koje je imala opt. M.V. kao direktorica društva, a koje je ona na njega prenijela, što proizlazi iz njihovih suglasnih obrana prema kojima je opt. M.V. zajedno s njom obavljao sve poslove vezane za upravljanje društvom te za zastupanje društva. Prekoračenje granice tih ovlasti predstavlja upravo dogovaranje tog optuženika s ostalima o isplati dijela cijene kioska na njegov privatni račun s namjerom zadržavanja tog novca.”

VSRH, IKž-304/03, 22. XI. 2006.

9. “Naime, zbog pogrešnog pravnog shvaćanja suda prvog stupnja da službena osoba kojoj nikakva imovina nije povjerena na upravljanje ne može počinuti kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, taj sud nije utvrđivao postoje li i navedene okolnosti koje su dio činjeničnog opisa kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a pod točkom 1. optužnice, a o kojim činjenicama također ovisi ocjena je li opt. R.S. počinio kazneno djelo stavljeno mu tom točkom optužnice na teret.

Opisano stajalište suda prvog stupnja pogrešno je zbog toga što je pri rješavanju pravnog pitanja može li opt. R.S. kao osoba čije ovlasti 'ne izlaze iz okvira rukovođenja sjednicom Općinskog vijeća Općine N.' počiniti kazneno djelo iz čl. 337. st. 1. i 4. KZ-a analizirao samo zlouporabu ovlasti kao mogući oblik počinjenja tog kaznenog djela, a zanemario je prekoračenje ovlasti službene osobe kao alternativni oblik počinjenja ovog kaznenog djela (koji je, usput rečeno, i naveden u zakonskom opisu tog kaznenog djela u optužnici).

Pritom sud prvog stupnja točno navodi da je kaznenim djelom iz čl. 337. KZ-a inkriminirano 'ponašanje dužnosnika, koji zlouporabivši dužnost koju izvršavaju, raspoložu imovinom koja im je povjerena na način da pri tome drugome ili sebi pribavljaju kakvu korist (imovinsku ili neimovinsku)'. Međutim, inkriminacija iz čl. 337. KZ-a ne iscrpljuje se samo u ovakvoj zlouporabi koja predstavlja iskorištavanje položaja ili ovlasti službene ili odgovorne osobe (kada ta osoba, dakle, postupa unutar okvira položaja ili ovlasti koje ima, ali na način da ih iskorištava s namjerom pribavljanja sebi ili drugom imovinske ili neimovinske koristi), već obuhvaća i ostale moguće oblike zlouporabe položaja i ovlasti, među kojima je i prekoračenje položaja ili ovlasti. To prekoračenje postoji upravo onda kada odgovorna ili službena osoba poduzima radnje koje premašuju njen položaj ili ovlasti, dakle kada ona 'prisvaja' ovlasti koje joj ne pripadaju, poduzimajući radnje koje nisu imanentne njenom položaju, odnosno kada poduzima one radnje na koje nije ovlaštena.'

VSRH, IKž-595/03, 7. IX. 2005.

10. *"Nasuprot tome, Vrhovni sud smatra da je sud prvog stupnja, u zakonito provedenom dokaznom postupku, činjenično stanje potpuno i pravilno utvrdio te je osnovano zaključio da su opt. L.D., kao načelnica Općine V., i opt. B.C., kao njezin zamjenik, iskoristili svoj položaj službene osobe s ciljem da drugima pribave znatnu imovinsku korist.*

Nesporno je u ovom predmetu da su optuženici, kao rukovodeće osobe općine V., osobno na ruke preuzimali prihod općine od naknada za korištenje sajmenog prostora i potom taj novac, po vlastitom izboru i nahođenju, neposredno davali trećim osobama. Prilikom takvog postupanja prihod od naknade općine nije prikazan u proračunu, a time je Općinsko vijeće koje je prema Statutu jedino ovlašteno na prijedlog Poglavarstva sačiniti proračun, onemogućeno da zakonito raspoláže tim sredstvima. Pri tome, nikakva evidencija niti dokumentacija nije sačinjena o tome kojim osobama, s koje osnove i koliko novca je predano, a time je izostala i svaka mogućnost kontrole trošenja tih sredstava. Za takav način postupanja nesporno nije postojalo odobrenje nadležnih tijela općine, tj. o tome nije donesena nikakva pisana odluka.

*Opisano postupanje optuženika s prihodima općine doista predstavlja njihovu samovolju, jer je suprotno odredbama Statuta općine V., ali i odredbi čl. 39. Zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi (Narodne novine broj 33/01) koja nalaže da Poglavarstvo općine upravlja i raspolaže općinskim prihodima i rashodima u skladu sa Zakonom i Statutom. **Budući da su upravo optuženici po svojoj funkciji bili zaduženi za zakonito raspolaganje sredstvima općine i obvezni voditi računa o tome da se s imovinom općine postupa po načelima dobrog gospodarenja, očito je da su optuženici, postupivši suprotno, iskoristili svoj službeni položaj.** Pri tome je promašeno govoriti da oni nisu bili svjesni nedopuštenosti vlastitog postupanja, kada opt. L.D. sama navodi da se u početku odupirala takvom načinu raspolaganja sredstvima, a oboje optuženika potvrđuju da su bili svjesni da im je za navedeno postupanje trebala pismena odluka Poglavarstva, koja je, međutim, izostala.*

Isto tako, nije počinjena povreda zakona time što je sud prvog stupnja inkriminirano ponašanje optuženika pogrešno pravno označio. Žalitelji, naime, tvrde da se ovdje eventualno može raditi o kaznenom djelu zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. KZ-a, jer je imovinska korist pribavljena pravnoj, a ne fizičkoj osobi, a kako optuženici nemaju status odgovorne, već službene osobe, ne ostvaruje se ni element bića tog kaznenog djela. Posredno opt. B.C. u žalbi smatra da bi se moglo raditi o blažem kaznenom djelu, i to kaznenom djelu nesavjesnog rada u službi iz čl. 339. KZ-a ili pak kaznenom djelu neovlaštene uporabe iz čl. 346. KZ-a.

Ti navodi žalbe nisu osnovani, jer je već prije obrazloženo zbog čega i Vrhovni sud nalazi da je znatna imovinska korist pribavljena pojedincima, fizičkim osobama, a ne NK V., kao pravnoj osobi. Stoga je pravna kvalifikacija kaznenog djela iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a za koju su optuženici osuđeni u svemu zakonita i pravilna.”

VSRH, IKŽ-708/03, 28. IX. 2006.

II. “Presudom prvostupajnskog suda opt. B.J., opt. I.K., opt. D.M. i opt. M.P. oslobođeni su na temelju čl. 354. t. 3. ZKP-a optužbe da bi počinili kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 4. KZ-a.

Naime, prvostupajnski sud smatra da ocjenu je li postupanje optuženika u inkriminiranom razdoblju bilo u skladu s propisima, pa prema tome i utvrđenje jesu li oni radnjama stavljenim im na teret prekoračili svoje ovlasti, treba promatrati isključivo kroz odredbe Statuta društva donesenog 29. studenog 1995., a ne Statuta društva od 22. prosinca 1992., jer nalazi utvrđenim da je novi Statut bio jedini pravnorelevantni opći akt društva koji je silom zakona stupio na snagu 1. siječnja 1996., bez obzira na to što Trgovački sud u Zagrebu u inkriminirano vrijeme još nije bio donio odluku u povodu prijave za usklađenje akta društva s odredbama Zakona o trgovačkim društvima.

Međutim, državni odvjetnik osnovano u žalbi ističe da je tvrdnja prvostupanjskog suda o važenju novog Statuta suprotna prijelaznim odredbama Statuta kao i Odluci Skupštine društva o usvajanju tog statuta te da su tijela društva i nadalje morala postupati po Statutu iz 1992. godine.

Prema odredbi čl. 46. Statuta od 29. studenog 1995., taj statut 'stupa na snagu danom upisa u trgovački registar, osim odredaba o izboru Nadzornog odbora i Uprave koje stupaju na snagu danom njegova usvajanja'.

Iz zapisnika 1. izvanredne Skupštine dioničara Z. d.d. Zabok, održane 29. studenog 1995., proizlazi da je točkom IV. odluke o izboru članova Nadzornog odbora također odlučeno da 'nakon upisa usklađivanja u sudski registar Nadzorni odbor obavlja sve poslove određene Statutom društva i Zakona'.

I člankom 634. Zakona o trgovačkim društvima, koji se, prema njegovoj odredbi čl. 647., primjenjuje od 1. siječnja 1995., propisano je da, između ostalih, i dionička društva danom početka primjene tog zakona nastavljaju s radom na način i pod uvjetima pod kojima su upisani u sudski registar, a prema čl. 637. st. 1. Zakona o trgovačkim društvima. Društva s neograničenom solidarnom odgovornošću članova, komanditna društva, dionička društva i društva s ograničenom odgovornošću osnovana odnosno nastala na drugi način do dana početka primjene toga zakona bila su dužna uskladiti svoje opće akte s odredbama toga zakona, na temelju izmijenjenih akata izabrati odnosno imenovati organe društva, odnosno odrediti osobe ovlaštene za upravljanje i vođenje poslova društva i podnijeti prijavu za upis u trgovački registar najkasnije do 31. prosinca 1995. godine.

Z. d.d. postupilo je u skladu s citiranom odredbom čl. 367. Zakona o trgovačkim društvima, ali je, prema odredbi čl. 634. Zakona o trgovačkim društvima, trebalo nastaviti s radom u skladu s dotadašnjim aktima i propisima, sve do trenutka upisa u trgovački registar, kada bi tijela društva izabrana u skladu s aktima usklađenim sa Zakonom o trgovačkim društvima mogla nastaviti rad u skladu s novim propisima.

Pravilno državni odvjetnik u žalbi ističe da su opt. K., M. i P., kako to proizlazi ne samo iz zapisnika sa 21., 22. i 25. sjednice Upravnog odbora nego i iz iskaza pojedinih optuženika iz istrage, tijekom 1996. godine nastavili rad kao predsjednik odnosno članovi Upravnog odbora (dakle, u skladu sa Statutom društva iz 1992. godine), a ne kao predsjednik odnosno članovi Nadzornog odbora u koji su imenovani pozivom na Statut iz 1995. godine.

Zbog iznesenog, žalbenim je navodima osporeno utvrđenje prvostupanjskog suda prema kojem za prodaju predmetnih nekretnina nije bila potrebna odluka Skupštine društva iz čl. 65. t. 5. Statuta iz 1992. godine."

VSRH, IKž-712/03, 15. XI. 2006.

12. "Prvostupanjsku presudu ne čini nepravilnim izneseno stajalište prvostupanjskog suda o tome da je zaštitni objekt kaznenog djela zlouporabe

položaja i ovlasti iz čl. 337. KZ-a, kada ga čini odgovorna osoba, niti se to odrazilo na pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja. Naime, prvostupanjski sud smatra da je u takvim slučajevima zaštitni objekt imovina pravne osobe u kojoj počinitelj ima svojstvo odgovorne osobe. To je samo djelomično točno, s obzirom na to da je ovo kazneno djelo iz glave XXV. KZ-a o kaznenim djelima protiv službene dužnosti, pa se njime štiti službena dužnost, iako u tom kaznenom djelu postoje i elementi svojstveni imovinskim kaznenim djelima, koji se isprepleću s elementima kaznenih djela protiv službene dužnosti, no ti imovinski elementi nisu dominantni i ovo djelo ostaje kazneno djelo kojim se štiti službena dužnost kao pravno dobro. Kada su počinitelji kaznenih djela ovlaštene osobe u trgovačkim društvima, predmet zaštite je službena dužnost u vođenju poslova društva, kako u užem smislu, dakle vođenje tekućih poslova, tako i u širem smislu, dakle vođenje poslovne politike i opće upravljanje društvom.”

VSRH, IKž-722/03, 13. XII. 2006.

13. *“Nije odlučna niti činjenica da li su optuženici odnosno M.J. pribavili kakvu neimovinsku korist koja bi se sastojala u pravima dioničara iz Zakona o trgovačkim društvima, odnosno da bi malim dioničarima bila prouzročena kakva šteta, koja bi se sastojala u gubitku takvih prava. Ovo zbog toga jer optužnicom nije optuženima stavljeno na teret da su počinili kazneno djelo iz čl. 337. st. 1., odnosno iz čl. 337. st. 2. u vezi sa st. 1. KZ-a. Po odredbi čl. 350. st. 1. ZKP-a, presuda se može odnositi samo na osobu koja je optužena i samo na djelo koje je predmet optužbe sadržane u podnesenoj odnosno na glavnoj raspravi izmijenjenoj ili proširenoj optužnici. Zbog toga se prvostupanjski sud nije imao razloga upuštati u utvrđenje onih odlučnih činjenica, odnosno kvalifikatornih okolnosti koje predstavljaju obilježja i okolnosti kaznenog djela iz čl. 337. st. 1. i 2. KZ-a.”*

VSRH, IKž-722/03, 13. XII. 2006.

14. *“Iz navedenog slijedi da je optuženik, kada bi se prihvatili navodi njegove obrane, ukupno primljenu svotu od prodaje poslovnog prostora u vlasništvu tvrtke potrošio upravo na poslovanje te tvrtke i podmirivanje njezinih obveza prema trećim osobama (bivšim suvlasnicima i uposlenicima), s time da ništa od tog novca nije zadržao za sebe. U tom slučaju eventualno bi se moglo raditi o neurednom poslovanju mimo žiroračuna tvrtke, tj. o prekršaju prema Zakonu o platnom prometu u zemlji, a ne o kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a, kako to pogrešno utvrđuje sud prvog stupnja.”*

VSRH, IKž-732/03, 13. I. 2005.

15. *“Prije svega, nije u pravu žalitelj kada u žalbi ističe da je sud prvog stupnja povrijedio Kazneni zakon na štetu opt. Z.G., jer je glede kaznenog djela koji je predmet optužbe primijenio zakon koji se ne može primijeniti (čl. 368. t. 4. ZKP-a). Prema žalitelju, opt. Z.G. ostvario je sva bitna obilježja kaznenog djela iz čl. 292. KZ-a (a ne kaznenog djela iz čl. 337. st. 1. i 4. KZ-a), jer je pogrešno zaključio da je opt. Z.G. postupao u namjeri da sebi pribavi neprikladnu materijalnu korist, umjesto da je zaključio da se u konkretnom slučaju radi o izbjegavanju plaćanja poreza na dobit, a time i namjere optuženika da pribavi imovinsku korist za ‘svoju’ pravnu osobu, a ne i za sebe.*

Isto tako, žalitelj ističe da je opt. Z.G., kao direktor tvrtke I. d.o.o., mogao samo iskoristiti svoju ovlast, a ne i prekoračiti granice svoje ovlasti (kako je presuđeno od suda prvog stupnja), a pored toga žalitelj ističe da odredba čl. 337. KZ-a predstavlja tzv. blanketni propis, a činjenični opis kaznenog djela (zbog kojeg je opt. Z.G. presuđen), ne sadržava blanketni propis - zbog čega je, prema žalitelju, povrijeđen Kazneni zakon na štetu opt. Z.G.

Suprotno navodima žalitelja, sud prvog stupnja nije ostvario navedene povrede Kaznenog zakona na koje ukazuje žalitelj u žalbi.

Prije svega, ono što u bitnome razlikuje kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a i kazneno djelo iz čl. 292. KZ-a jest upravo okolnost da li odgovorna osoba u pravnoj osobi ostvaruje korist za sebe ili za tu pravnu osobu. Kako je sud prvog stupnja pravilno utvrdio da je opt. Z.G. ostvario korist za sebe, ni na koji način se postupanje opt. Z.G. nije moglo pravno označiti kao počinjenje kaznenog djela iz čl. 292. KZ-a. Isto tako, Vrhovni sud u cijelosti prihvaća pravno pozicioniranje opt. Z.G. kao direktora tvrtke I. d.o.o., u smislu odgovorne osobe koja je svojim radnjama iskoristila svoj položaj, ali i prekoračila granice svoje ovlasti. Opt. Z.G., kako to pravilno ističe i sud prvog stupnja, nije nikakav ‘vlasnik’ tvrtke I. d.o.o. On u toj tvrtci (društvu), ima samo tzv. članska prava (u smislu sudjelovanja u dobiti tvrtke i neka druga prava), a uzimanje dobiti iz društva (bez odluke skupštine osnivača, ili odluke samog osnivača - ako je on jedini osnivač društva, kako je to u konkretnom slučaju), predstavlja prekoračenje ovlasti, jer opt. Z.G. nije ovlašten da bez odluke u pisanoj formi (bez obzira na to što on sam može donijeti takvu odluku), uzima sredstva iz tvrtke, a to suštinski znači da opt. Z.G. prekoračuje ovlasti iz tuđe domene, što predstavlja sadržaj tog oblika zlouporabe položaja odgovorne osobe, u smislu odredbe čl. 337. KZ-a.

Što se pak tiče blanketne norme, točno je da se pojedini oblici zlouporabe položaja i ovlasti redovito temelje na povredama drugih propisa. Ono što je bitno, s aspekta povrede Kaznenog zakona, na koju ukazuje žalitelj u žalbi, jest to da takva povreda propisa bude sadržajno opisana u izreci pobijane presude (što nije izostalo). Osim toga, po odredbi čl. 422. st. 2. Zakona o trgovačkim društvima, uprava društva vodi poslove na vlastitu odgovornost,

a odredba čl. 430. st. 1. Zakona o trgovačkim društvima (kao načelna odredba) obvezuje osnivača društva da posluje s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika - a član društva mora postupati u interesu društva, i to zakonitim radnjama: odgovornost direktora društva jest odgovornost nekoga tko radi s tuđim povjerenim sredstvima, a ne sa svojim sredstvima. Sredstva d.o.o. su sredstva pravne osobe, a ne sredstva osnivača. Zbog toga opis radnji u izreci pobijane presude do kraja sadržava opis povrede drugih propisa, zbog čega sud prvog stupnja nije povrijedio Kazneni zakon na štetu opt. Z.G., kako ističe žalitelj u žalbi.”

VSRH, IKŽ-929/03, 23. III. 2004.

16. “Suprotno navodima u žalbi, prvostupanjski sud je pravilno i potpuno utvrdio da je opt. D.A., kao načelnik Općine B., zlouporabio svoju ovlast službene osobe, jer je bez odluke Općinskog vijeća ugovorio životno osiguranje kod Osiguravajućeg društva O. d.d. u ime Općine B., u korist osiguranih osoba Z. Č., S. B. i svoju, a bez prethodne odluke Općinskog vijeća (što je protivno odredbi čl. 16. Statuta Općine B.), i na taj način sebi i drugim pribavio znatnu imovinsku korist u iznosu 33.815,14 kn te time ostvario sva bitna obilježja kaznenog djela iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a.

Naime, nema nikakve dvojbe da je nalaganje isplate sredstava proračuna iz osnove ugovora za osiguranje života zaduživanje Općine B. - a bez prethodne odluke Općinskog vijeća, kako je to regulirano odredbom čl. 16. Statuta Općine B. Istina, prvostupanjski sud pogrešno utvrđuje oblik zlouporabe iz čl. 337. st. 1. KZ-a, jer se ne radi o ‘iskorištavanju položaja’ opt. D.A. kao službene osobe (načelnika Općine B.), već se u suštini radi o ‘prekoračenju granica ovlasti’ opt. D.A. - kao jednog od oblika zlouporabe iz čl. 337. st. 1. KZ-a. Naime, ono što razlikuje ta dva oblika zlouporabe jest to što kod ‘iskorištavanja položaja’ počinitelj u obavljanju službene radnje ostaje u granicama ovlasti svoje funkcije, dok kod ‘prekoračenja granica ovlasti’ počinitelj prelazi granice svoje ovlasti i čini nešto što ne spada u njegovu ovlast.

Opt. D.A. u ime Općine B. zaključuje ugovore bez prethodne suglasnosti Općinskog vijeća i time prekoračuje svoje ovlasti koje ima kao službena osoba, tj. načelnik Općine B.”

VSRH, IKŽ-182/05, 21. IV. 2005.

17. “Bitno obilježje ovog kaznenog djela sastoji se u iskorištavanju položaja ili ovlasti odnosno u prekoračenju granica ovlasti ili u neobavljanju dužnosti, kako bi počinitelj sebi ili drugome pribavio imovinsku korist i postupa upravo s ciljem pribavljanja takve koristi. Međutim, sud prvog stupnja o odlučnoj činjenici, o ostvarenju koristi za optuženike i druge osobe, nije izložio svoj stav, nije ništa rekao niti je o tome bilo što zaključio. Stoga je

posve nejasno kakav je stav zauzeo glede utvrđenog iznosa od 2.023.910,33 kn. Je li to nepripadna dobit, je li to šteta za D. d.o.o. odnosno njegove štetište ili nešto treće? Svi zaključci prvostupanjskog suda svode se na gole tvrdnje vezane uz navedeni izostanak štete, dok ničim ne obrazlaže je li utvrđeno da optuženici jesu ili nisu zlouporabili položaj i ovlasti, odnosno jesu li sebi i drugima pribavili kakvu imovinsku korist ili nisu. Nadalje, prvostupanjski sud nije utvrđivao smisao odluke o otpisu kredita i koje su bile konkretne financijske posljedice takve odluke, odnosno koji je bio pravi cilj isplate depozita prije isteka roka oročenja. Sud se zadovoljio neobrazloženim zaključkom kako nije bilo štete, odnosno kako se radilo o '... poslovnoj procjeni ...', ne utvrđujući konkretne financijske posljedice takve procjene. Nadalje, sud nije analizirao poslovnu dokumentaciju u koju je izvršio uvid, premda, prema tvrdnjama žalitelja, proizlazi kako baš iz sadržaja ugovora o kreditu za osobe navedene u činjeničnom supstratu proizlazi da su ugovori bili samo formalne prirode, bez pravnih mehanizama kojima bi se osigurala otplata kredita, kao što je to uobičajeno kod standardnih ugovora o kreditu."

VSRH, IKŽ-118/05, 4. V. 2006.

18. "Kazneno djelo iz st. 3. i 4. čl. 337. KZ-a čini ona službena ili odgovorna osoba koja djeluje s ciljem da sebi ili drugom pribavi znatnu imovinsku korist.

Kako sud prvog stupnja, u točki 2. izreke pobijane presude utvrđuje da je opt. Ž.M. ostvario znatnu imovinsku korist u protuvrijednosti od najmanje 72.000 DEM za 73. bojnu Vojne policije HV (a ne za sebe ili drugoga), povrijedio je Kazneni zakon na štetu opt. Ž.M., jer je primijenio zakon koji se ne može primijeniti (čl. 368. t. 4. ZKP-a). Iz zakonskog teksta odredbe čl. 337. st. 1. KZ-a nedvojbeno proizlazi da počinitelj kaznenog djela iz čl. 337. st. 1. KZ-a (a time i kaznenog djela iz st. 3. i 4. čl. 337. KZ-a) mora postupati s ciljem da sebi ili drugome pribavi znatnu imovinsku korist, a to znači da se mora raditi o pribavljanju imovinske koristi fizičkoj osobi, a ne pravnoj osobi (ili državnom tijelu koje djeluje u svojstvu pravne osobe). Takvo pravno stajalište zauzeto je i na sjednici Kaznenog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske (II-I-Kr-24/00 od 2. siječnja 2001.).

Isto tako, zbog odluke pod I ovog rješenja, zaključci suda prvog stupnja o tome da je opt. Ž.M. svjestan protupravnosti svog djelovanja kada organizira prijevoz ukradenih vozila kroz Republiku Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu (onih vozila iz točke 1. izreke pobijane presude), za sada se ne mogu ispitati, a ono što je još važnije, sud prvog stupnja utvrđuje radnju kaznenog djela iz čl. 337. st. 1. KZ-a na način da zaključuje da je opt. Ž.M. '... u stvari iskoristio svoj položaj i svoje ovlasti na koje nema pravo, prekoračio dakle granice svoje ovlasti, pa prema tome i počinio ovo kazneno djelo' (str. 64. pobijane presude).

Prije svega, takav oblik zlouporabe (prekoračenje granica ovlasti) nije usuglašen do kraja s izrekom točke 2. pobijane presude, gdje sud prvog stupnja utvrđuje da je opt. Ž.M. 'iskoristio svoj položaj i ovlasti' (str. 6. pobijane presude), jer se, ipak, radi o različitim oblicima zlouporabe.

U ponovljenom postupku, sud prvog stupnja vodit će računa da počinitelj kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a (bez obzira na to o kojem obliku zlouporabe se radi) zlouporablja ovlaštenje i ovlast (na koje ima pravo), a ne kako to utvrđuje sud prvog stupnja da je opt. Ž.M. '... u stvari iskoristio svoj položaj i svoje ovlasti na koje nema pravo' (str. 64. pobijane presude).

Opt. Ž.M. nema pravo na zlouporabu ovlaštenja i ovlasti, ali ima pravo, kao odgovorna osoba, na određena ovlaštenja i ovlasti. Zato je za postojanje takve zlouporabe (prekoračenje granice ovlasti) nužno utvrditi granice ovlasti odgovorne osobe, što je sud prvog stupnja posve propustio učiniti, zbog čega je činjenično stanje i nepotpuno utvrđeno. Isto tako, sud prvog stupnja, u ponovljenom postupku, vodit će računa da je kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a supsidijarne prirode, tj. da postoji samo onda ako ne postoje obilježja nekog drugog kaznenog djela. To je posebno važno u situaciji kada je očigledno da opt. Ž.M., u ukupnosti svog djelovanja, poduzima čitav niz radnji koje same po sebi ne predstavljaju korištenje ovlaštenja i ovlasti u okvirima jednog zakonitog postupanja, a postupanje u okvirima zakonitog postupanja je uvjet za utvrđenje bilo kojeg od tri oblika zlouporabe ovlasti ili ovlaštenja. Kako je sud prvog stupnja pogrešno i nepotpuno utvrdio činjenično stanje te povrijedio Kazneni zakon na štetu opt. Ž.M., pobijanu presudu, u tom dijelu, trebalo je ukinuti i predmet vratiti sudu prvog stupnja na ponovno odlučivanje."

VSRH, IKž-862/99, 17. XII. 2002.

19. "Da bi počinitelj kaznenog djela iz čl. 337. st. 1. KZ-a mogao zlouporabiti svoj položaj i ovlast (bez obzira o kojem obliku zlouporabe se radi), on kao odgovorna osoba mora imati ovlast koju u smislu čl. 337. st. 1. KZ-a zlouporablja. On mora formalno ostati u granicama ovlasti određenih za njegovu funkciju. Čak i tamo gdje se prekoračuju granice ovlasti, to prekoračenje mora se odvijati u okviru zakonitog postupanja. Za postojanje takve zlouporabe moraju se utvrditi granice ovlasti odgovorne osobe, a kada je u pitanju iskorištavanje položaja (kao posebnog oblika zlouporabe, zbog kojeg se i tereći opt. Ž.M.), moraju se također utvrditi ovlasti odgovorne osobe kako bi se moglo utvrditi da li počinitelj kaznenog djela u obavljanju službene radnje zlouporablja ovlast koju ima kao odgovorna osoba ili se radi o njegovu postupanju koje nema nikakve veze s ovlastima i ovlaštenjem koju ima odgovorna osoba, u smislu ostvarenja bića kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a".

VSRH, IKž-862/99, 17. XII. 2002.

20. *“Iz izloženog, dakle, proizlazi da objektivnog identiteta optužbe i presude nije bilo, u onom zakonskom smislu kakvu podudarnost traži odredba čl. 336. st. 1. ZKP-a, zbog čega se prvostupanjski sud nije smio upuštati u činjeničnu izmjenju kaznenog djela, jer se presuda može odnositi samo na djelo koje je predmet optužbe, sadržano u činjenično i pravno uređenoj optužnici od 19. veljače 2000. odnosno na, eventualno, glavnoj raspravi izmijenjenoj optužnici, a oni su osuđeni za kaznena djela pod točkama 1. i 2. izreke osuđujućeg dijela presude, za sasvim druga kaznena djela od onih za koja su bili optuženi.*

Ovo već i zbog toga što je individualni zaštitni objekt kaznenog djela sprječavanje zlouporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju, kod kojeg je namjera zlouporabe upravljena na pribavljanje imovinske koristi za svoju ili drugu pravnu osobu, konkretno izvršena trećom radnjom opisanom u čl. 292. st. 1. KZ-a, dok je grupni zaštitni objekt tog kaznenog djela sigurnost platnog prometa i poslovanja iz glave XXI. KZ-a.

Upravo stoga prvostupanjski sud, nakon što je utvrdio da su opt. V.K., J.K. i J.S. opisanim načinom postupanja pribavili imovinsku korist drugoj pravnoj osobi, a ne fizičkoj osobi, u nedostatku izmjene činjeničnog opisa djela u tom pravcu, trebao je optuženike osloboditi optužbe za kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a.”

VSRH, IKŽ-386/00, 29. III. 2001.

3. Način rješavanja predmeta

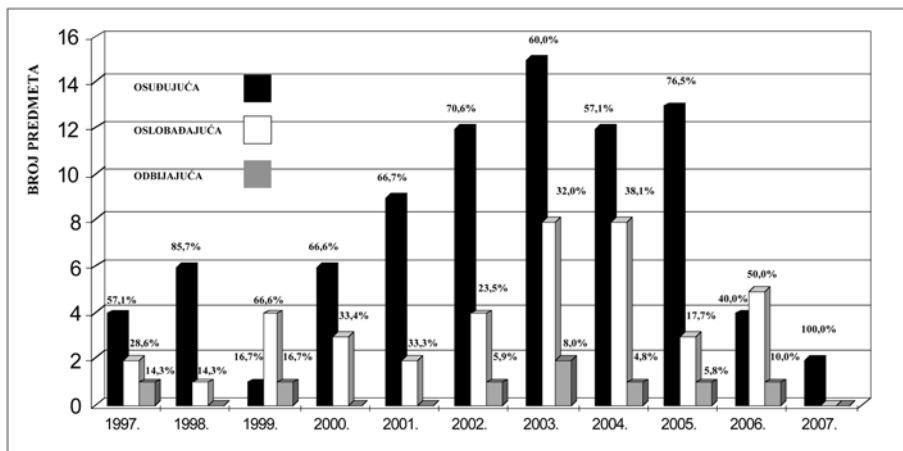
Tablica 3.

Način rješavanja predmeta po godinama za kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a od 1997. do 2007.

NAČIN RJEŠAVANJA	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	UKUPNO
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
OSUĐUJUĆA PRESUDA	4	6	1	6	9	12	15	12	13	4	2	84
OSLOBAĐAJUĆA PRESUDA	2	1	4	3	2	4	8	8	3	5	-	40
ODBIJAJUĆA PRESUDA	1	-	1	-	-	1	2	1	1	1	-	8
UKUPNO	7	7	6	9	11	17	25	21	17	10	2	132
UKINUTO	-	-	7	13	7	16	14	11	11	3	1	83
SVEUKUPNO	7	7	13	22	18	33	39	32	28	13	3	215

Grafikon 3.

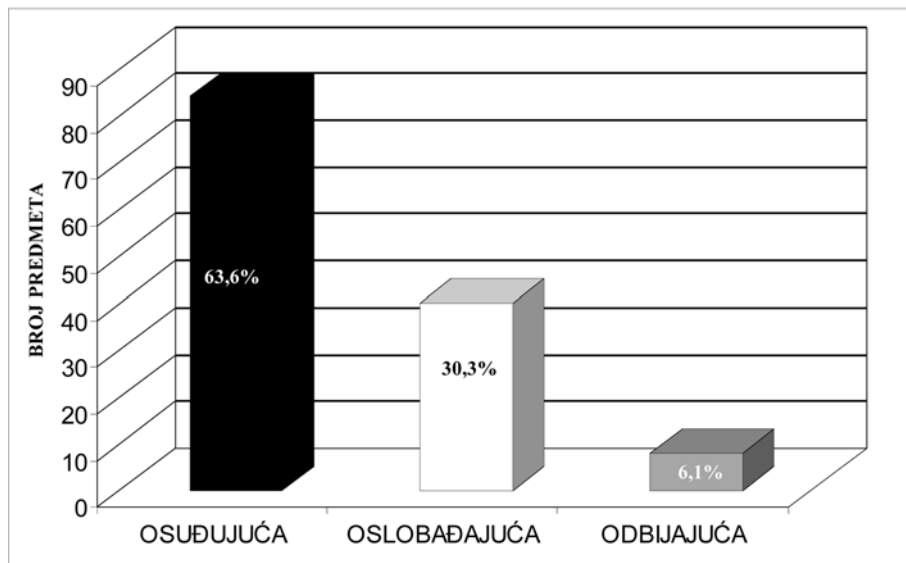
Način rješavanja predmeta po godinama za kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a od 1997. do 2007. izražen u postocima

Aps. 100% = ukupan broj pravomoćno okončanih I KŽ predmeta u vezi s čl. 337. KZ-a za svaku pojedinu godinu

Grafikon 4.

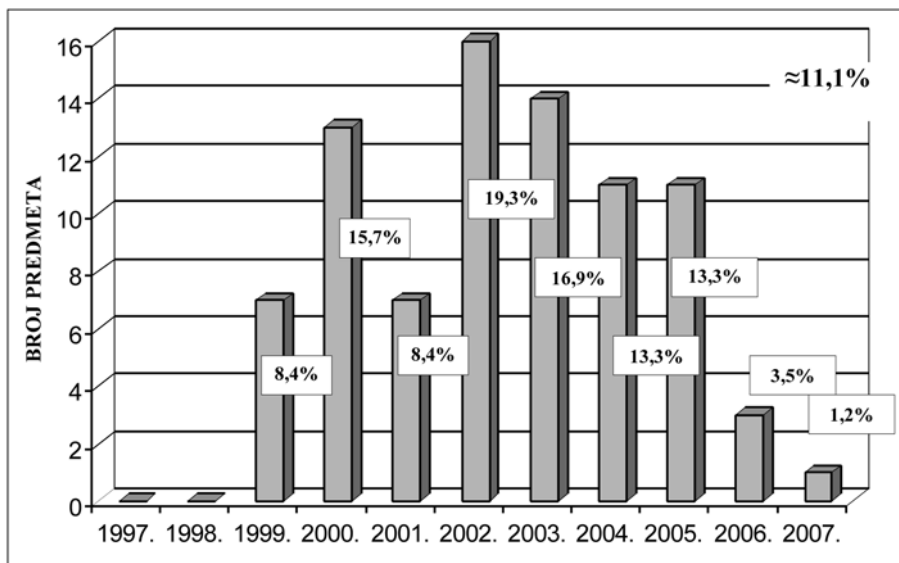
Način rješavanja predmeta za kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a ukupno od 1997. do 2007. izražen u postocima

Aps. 100% = ukupan broj pravomoćno okončanih I KŽ predmeta u s vezi čl. 337. KZ-a (132)

Grafikon 5.

Broj ukinutih predmeta za kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a
od 1997. do 2007. izražen u postocima

Aps. 100% = ukupan broj ukinutih odluka za razdoblje od 1997. do 2007. (83)

Od ukupnog broja rješavanih predmeta (215) u razdoblju od 1997. do 2007. godine pravomoćno su okončana 132 predmeta ili 61,3%. Od tog broja pravomoćno okončanih predmeta, u 84 predmeta (63,6%) donesena je osuđujuća presuda, u 40 predmeta (30,3%) donesena je oslobađajuća presuda, a u 8 predmeta (6,1%) donesena je odbijajuća presuda.

Isto tako, od 215 rješavanih predmeta 83 su predmeta ili 38,6% ukinuta i vraćena prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Ono što karakterizira način rješavanja predmeta jest veliki postotak oslobađajućih presuda (30,3%), a posebno velik broj ukidnih odluka (38,6%), što inače nije karakteristično za predmete koji se odnose na druga kaznena djela.

4. Izrečene kaznene sankcije

Tablica 4.

Broj i visina pravomoćno izrečenih kazni za kazneno djelo
iz čl. 337. KZ-a od 1997. do 2007.

VISINA KAZNE ZATVORA	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	UKUPNO
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
DO 6 MJESECI	-	-	-	-	1	1	3	1	1	2	1	10
OD 6 MJESECI DO 1 GODINE	1	4	1	1	1	4	4	1	4	-	1	22
OD 1 GODINE DO 1 GODINE I 6 MJESECI	2	-	-	1	1	2	2	4	1	-	-	13
OD 1 GODINE I 6 MJESECI DO 2 GODINE	-	-	-	1	-	-	1	1	5	-	-	8
OD 2 GODINE DO 2 GODINE I 6 MJESECI	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	3
OD 2 GODINE I 6 MJESECI DO 3 GODINE	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
VIŠE OD 3 GODINE	1	1	-	2	1	2	-	1	1	-	-	9
UKUPNO	4	5	1	5	4	11	12	8	12	2	2	66

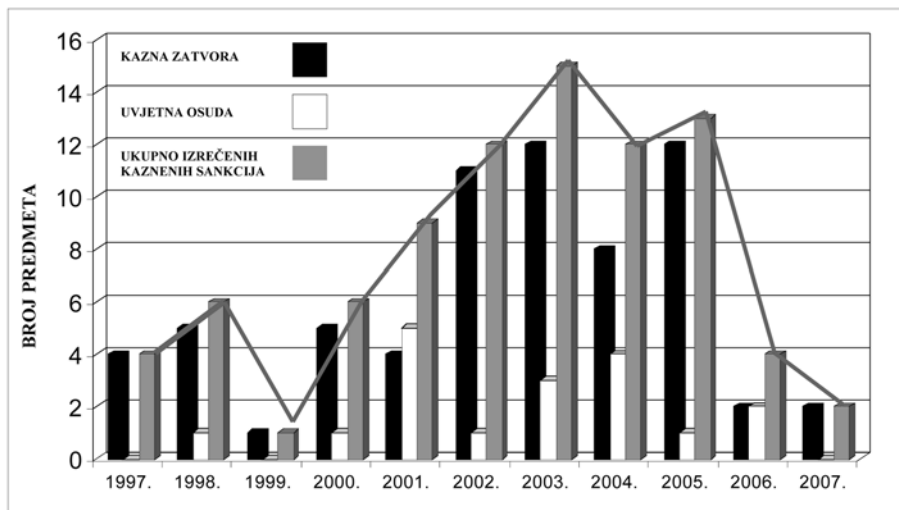
Tablica 5.

Broj primijenjenih uvjetnih osuda za kazneno djelo
iz čl. 337. KZ-a od 1997. do 2007.

UVJETNA OSUDA	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	UKUPNO
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
UKUPNO	-	1	-	1	5	1	3	4	1	2	-	18

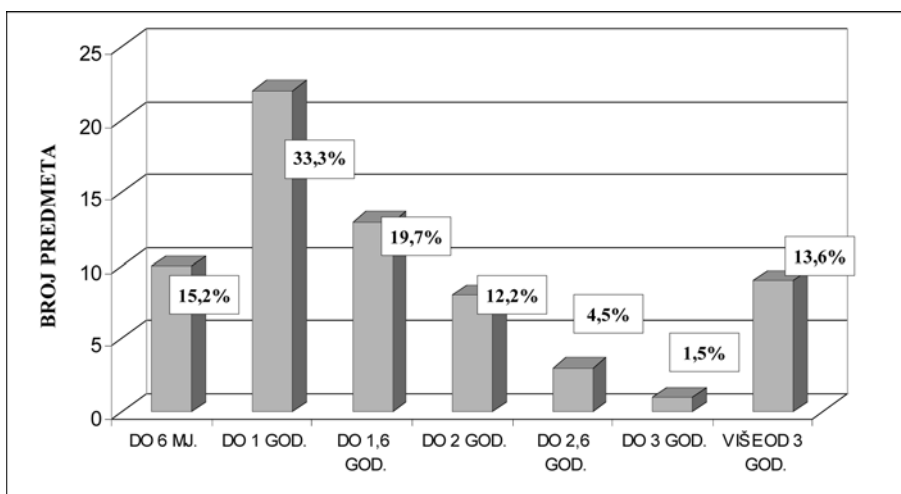
Grafikon 6.

Broj pravomoćno izrečenih kazni i primijenjenih uvjetnih osuda za kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a od 1997. do 2007.

Grafikon 7.

Visina pravomoćno izrečenih kazni za kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a od 1997. do 2007. izražena u postocima

Aps. 100% = ukupan broj izrečenih svih kazni za razdoblje od 1997. do 2007. (66)

Od 84 izrečene kaznene sankcije 66 (78,5%) odnosi se na kazne, a 18 (21,5%) na uvjetne osude.

Visina pravomoćno izrečenih kazni izražena u postocima (v. grafikon 7) pokazuje da se "statistička koncentracija" grupirala u rasponu od 6 mjeseci do 2 godine te na kazne veće od 3 godine, dok je raspon kazni od 2,6 - 3 godine najmanje zastupljen.

5. Imovinska korist

Tablica 6.

Iznos imovinske koristi za kazneno djelo iz čl. 337. KZ-a naveden u pravomoćnim odlukama od 1997. do 2007.

GODINA	UKUPNI IZNOS	GODINA	UKUPNI IZNOS	GODINA	UKUPNI IZNOS
1	2	3	4	5	6
1997.	713.387,00	2001.	2.945.495,00	2005.	2.288.785,00
1998.	1.148.057,00	2002.	23.669.654,00	2006.	704.023,00
1999.	2.294.645,00	2003.	15.017.381,00	2007.	158.037,00
2000.	1.441.882,00	2004.	7.501.162,00		
SVEUKUPNO	57.882.508,00 kn				

Za pojmove *imovinska korist*, *znatna imovinska korist*, *šteta velikih razmjera*, *prouzročenje štete*, *prouzročenje znatne štete*, *teža povreda prava drugoga* - kao *obilježja* zakonskog bića kaznenog djela iz čl. 337. st. 1., 2., 3. i 4. KZ-a, treba obratiti pažnju na odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske (v. pod 5.1.-22. ovoga rada), a *teorijsku razradu* tih istih pojmova vidi u: *Novoselec*²¹ i *Bačić/Pavlović*²², s time da posebno upozoravam na okolnost da je VSRH *izmijenio* svoje pravno stajalište o nemogućnosti *pokušaja* kaznenog djela iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a (kad je u pitanju izostanak imovinske koristi - posljedice kaznenog djela iz st. 3. i 4. čl. 337. KZ-a), no o tome je već bilo govora u ovome radu.

Tablica 6 odnosi se na iznose *imovinske koristi* (izražene u novcu) koje su *prvostupanjski sudovi*, po čl. 82. KZ-a, oduzimali počiniteljima kaznenih djela, a koje je VSRH, kao drugostupanjski sud, potvrđivao u *osuđujućim* (kondemnatornim) presudama.

Tako je npr. 2002. godine doneseno 12 osuđujućih presuda u kojima je *ukupno* oduzeto imovinske koristi od počinitelja kaznenih djela 23.669.654,00 kn.

²¹ V. djelo u bilješci 10, str. 322-333.

²² V. Franjo Bačić i Šime Pavlović: Komentar Kaznenog zakona, Organizator, Zagreb, 2004., str. 1164.

Namjerno smo kao primjer uzeli godinu u kojoj je oduzet *najveći* iznos imovinske koristi jer je u *prosjeku* svake godine oduzeto *ukupno* "samo" 5.788.250,80 kn.

Ipak, treba naznačiti da je nekoliko predmeta, s relativno visokim iznosom koristi/štete *ukinuto*, a, osim toga, određen broj predmeta je u *postupku rješavanja* (v. bazu podataka br. II., stupac 4 - *prilog* ovome radu).

IZ SUDSKE PRAKSE

1. "Nije u pravu žalitelj kada u žalbi navodi da je ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. t. 9. ZKP-a s tvrdnjom da je optužba prekoračena iz razloga što je sud prvog stupnja, različito od sadržaja optužnice, ponašanje optuženika opisano pod točkom 1. izreke pobijane presude podveo pod pravni opis kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a na način da je umjesto 'sebi pribavio imovinsku korist', naveo '... da drugom pribavi imovinsku korist'. Izmjena činjeničnog supstrata optužnice koja se odnosi samo na subjekt kojem je trebala biti pribavljena imovinska korist, dakle 'sebi ili drugom', bez drugih bitnih izmjena koje bi zadirale u opisanu radnju izvršenja, koja predstavlja obilježje kaznenog djela koje se optuženiku stavlja na teret, ne predstavlja zadiranje u njen identitet. Također, izmjena pravnog opisa kaznenog djela na način da se umjesto riječi 'sebi pribavi' navede 'drugom pribavi' ne predstavlja prekoračenje optužbe, **jer se radi o alternativnim osnovnim elementima obilježja kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a**, a optuženiku se optužnicom stavlja na teret kazneno djelo iz čl. 337. st. 1. i 4. KZ-a u vezi s čl. 33. KZ-a."

VSRH, IKž-684/04, 24. I. 2006.

2. "U ovom je predmetu odlučno da se optuženici terete za kazneno djelo iz čl. 337. st. 1. i 4. KZ-a, a u činjeničnom opisu je jasno navedeno da je društvu B. d.o.o. V. pribavljena imovinska korist. **Da bi se uopće moglo raditi o počinjenju kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a, počinitelj treba pribaviti imovinsku korist za sebe ili za drugu fizičku osobu, iz čega proizlazi kako se to kazneno djelo ne može počiniti pribavljanjem imovinske koristi za pravnu osobu.**"

VSRH, IKž-722/04, 29. IX. 2005.

3. "Imajući u vidu kako sud prvog stupnja **nije utvrdio da bi optuženici protupravno pribavili dionice s popustom od drugih dioničara**, koji su to pravo ostvarili na temelju Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća, **ne može se izvesti ni zaključak kako je dividenda koja je isplaćena optuženicima na**

temelju tako otkupljenih dionica bila neprikladna i protupravna, tj. da su optuženici, iskorištavajući svoj položaj u Društvu, postupali s ciljem pribaviti neprikladnu imovinsku korist.”

VSRH, IKž-468/04, 18. V. 2006.

4. “Nadalje, optuženica nije u pravu ni kada se žali zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja u odnosu na kazneno djelo iz čl. 337. st. 3. KZ-a, opisanog u točki 3. izreke presude. Protivno njezinom žalbenom navodu kako nije imala namjeru sebi pribaviti protupravnu imovinsku korist, tu je namjeru sud prvog stupnja ispravno utvrdio na temelju nalaza i mišljenja vještaka knjigovodstvene struke kao i uvida u dokumentaciju. Nedvojbeno je utvrđeno kako je optuženica u svrhu ostvarenja prava na dječji dodatak sama ispostavila potvrde o prihodima za 1996. i 1997. godinu, a u tim potvrdama nije prikazala stvarni prihod, jer u njih nije unijela iznose koje je ostvarila na temelju ugovora o djelu na ime obavljanja knjigovodstvenih poslova za Maticu umirovljenika. Na temelju tih okolnosti, imajući u vidu da korisnik dječjeg dodatka sam dostavlja Fondu MIORH podatke o visini ostvarenih prihoda, a da se u formularu zahtijeva određeno traženje podataka i o drugim prihodima, osim plaće, onda je nedvojbeno namjera optuženice da na inkriminirani način sebi pribavi protupravnu imovinsku korist.”

VSRH, IKž-690/98, 16. V. 2000.

5. “Nije u pravu optuženik ni kada se žali zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, prigovarajući sudu pravnu kvalifikaciju kaznenog djela i time povredu Kaznenog zakona ističući da je on počinio kazneno djelo iz čl. 337. st. 3. KZ-a, što je od početka i priznao, ali negira da je imao cilj pribaviti znatnu imovinsku korist i time počiniti kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a za koje ga je sud prvog stupnja proglasio krivim.

Suprotno tome, sud prvog stupnja je na temelju provedenog postupka pravilnom analizom i ocjenom kako optuženikove obrane tako i svih drugih izvedenih dokaza potpuno i pravilno utvrdio sve odlučne činjenice i ispravno zaključio da je optuženik počinio kazneno djelo iz izreke prvostupanjske presude.

Naime, za kazneno djelo iz čl. 337. st. 1. i 4. KZ-a dostatno je pribavljanje imovinske koristi od 30.000,00 kn, što se već smatra znatnom imovinskom koristi, a u konkretnom slučaju optuženik je kontinuirano u duljem vremenskom trajanju pribavio višestruko veći iznos, kojeg pribavljanje optuženik priznaje u cijelosti, tako da prvostupanjski sud u obrazloženju presude pravilno zaključuje da ‘nema govora da bi se optuženiku stavilo na teret počinjenje kaznenog djela iz st. 3. istog članka, kako to navodi obrana, ali bez iznošenja pravih argumenata’.”

VSRH, IKž-662/98, 4. IV. 2000.

6. **“S obzirom na svrhu oduzimanja imovinske koristi, koja proizlazi iz zakonskog izričaja odredbe čl. 82. st. 1. KZ-a da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom, nedvojbeno je da se imovinska korist u slučaju počinjenja kaznenog djela od strane više počinitelja utvrđuje za svakog počinitelja posebno i da je svaki dužan platiti samo iznos koristi koju je on postigao. Ako to nije moguće utvrditi, onda je sud u skladu s odredbom čl. 466. ZKP-a ovlašten visinu iznosa imovinske koristi odmjeriti po slobodnoj ocjeni.”**

VSRH, IKž-513/02, 18. XI. 2004.

7. **“Iz ovakvih razloga razvidno je da je prvostupanjski sud pribavljenu nepripadnu imovinsku korist za opt. I.Ž., odnosno štetu koju je pretrpjela Srednja gospodarska škola u K., utvrđivao prema njenoj vrijednosti u vrijeme instaliranja i stavljanja u pogon kod opt. I.Ž., a ne prema vrijednosti koju je ista oprema imala u času kada je opt. M.V., na poticaj opt. I.Ž., počinio predmetno kazneno djelo. To je bilo nepravilno, s obzirom na to da je imovinska korist odnosno znatna imovinska korist jedan od elemenata bića kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 4. u vezi sa st. 3. i 1. KZ-a, pa se ta imovinska korist, u pravilnoj primjeni odredbe čl. 26. KZ-a, ima utvrđivati prema vremenu i okolnostima kada je djelo počinjeno, a djelo je počinjeno u vrijeme kada je počinitelj radio, ili je bio dužan raditi, bez obzira na to kad je posljedica iz zakonskog opisa kaznenog djela nastupila.”**

VSRH, IKž-217/05, 26. VII. 2005.

8. **“Pritom okolnosti je li optuženik zlouporabio ovlasti psihičkom prisilom nadređene osobe, odnosno kasnije pokušao spriječiti nastanak potpune štete zabranom iznošenja robe iz skladišta bez fakturiranja, nakon što se saznalo za manipulaciju robom, irelevantne su za učin djela i te činjenice mogu poslužiti samo za ocjenu okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, a nikako za nedokazanost namjere zlouporabe ovlasti, kako to pogrešno zaključuje sud prvog stupnja.”**

VSRH, IKž-217/00, 27. IV. 2004.

9. **“Prije svega, iako državni odvjetnik ustraje kod pravne kvalifikacije djela iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a, treba reći da se o tome kaznenom djelu ovdje ne radi, s obzirom na to da se u točki 4., 5. i 6. izreke oslobađajućeg dijela presude optuženici terete da su pribavili protupravnu imovinsku korist raznim poduzećima, kao pravnim osobama, a već je prije obrazložen stav Vrhovnog suda, prema kojem se ovo kazneno djelo (čl. 337. KZ-a) može počiniti samo u korist fizičke osobe, dok se kod pribavljanja imovinske koristi pravnim osobama, eventualno, može raditi o kaznenom djelu iz čl. 292. KZ-a.”**

VSRH, IKž-1049/03, 14. IV. 2005.

10. *“Međutim, za visinu utvrđene imovinske koristi nije relevantno kalkuliranje žalitelja o eventualnom prebijanju neplaćenog iznosa poreza prilikom uvoza opreme s porezom koji on u redovitom poslovanju plaća kao obrtnik, već je odlučno za koji se iznos neopravdano uvećava imovina optuženika počinjenjem kaznenog djela, a to je neosporno iznos 237.601,00 kn.”*

VSRH, IKž-345/03, 21. IX. 2006.

11. *“Prvostupanjski sud je optuženicu proglasio krivom, između ostalog, i zbog kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. u vezi sa st. 3. i 1. KZ-a, utvrdivši da je tim djelom pribavila znatnu imovinsku korist, pri čemu je kao počinitelj postupala s ciljem pribavljanja takve koristi, utvrdivši određeno da je za sebe pribavila imovinsku korist od 204.936,64 kn. Po čl. 82. st. 2. KZ-a, imovinska korist oduzima se sudskom odlukom kojom se utvrđuje da je kazneno djelo počinjeno, a kad se utvrdi nemogućnost oduzimanja imovinske koristi koja se sastoji od novca, vrijednosnih papira ili stvari, u cijelosti odnosno djelomično, sud je dužan obvezati počinitelja kaznenog djela na isplatu odgovarajuće protuvrijednosti u novčanom iznosu. To znači da je prvostupanjski sud imao zakonske uvjete iz čl. 82. st. 2. KZ-a za donošenje odluke o oduzimanju imovinske koristi. Međutim, prvostupanjski sud je, utvrdivši da je Zagrebačka banka d.d. kod Općinskog suda u Zagrebu dana 24. 6. 2003. godine podnijela tužbu za naknadu štete, koja je zaprimljena pod poslovnim brojem Pr-1790/02, s tužbenim zahtjevom na iznos 193.458,04 kn, slijedom čega u kaznenom postupku kao oštećenica (banka) nije postavila imovinskopravni zahtjev protiv optuženice, obrazložio da zbog toga nije prihvatio prijedlog državnog odvjetnika za izricanjem odluke o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, očito smatrajući da je na opisani način oštećenica stavila imovinskopravni zahtjev te da slijedom toga nema osnove za utvrđivanje imovinske koristi u smislu čl. 464. st. 3. ZKP-a.*

Po ocjeni drugostupanjskog suda, to nije pravilno.

Naime, oduzimanje imovinske koristi u odnosu na imovinskopravni zahtjev je supsidijarne prirode samo ako je oštećeniku u kaznenom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev i ako on, po visini, potpuno odgovara imovinskoj koristi pribavljenoj kaznenim djelom. Tek tada se ne izriče oduzimanje imovinske koristi. Međutim, iz podneska oštećenice od 24. lipnja 2003. razvidno je samo toliko da je podnesena parnična tužba, i to na iznos koji je manji od iznosa ostvarene imovinske koristi u ovom kaznenom postupku, što znači da ne samo što imovinskopravni zahtjev u kaznenom postupku nije stavljen, nije niti dosuđen, a osim toga o tužbenom zahtjevu oštećenice za naknadu štete prouzročene kaznenim djelom podignutom protiv optuženice, koji je po utuženom iznosu manji od imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, još nije bila donesena pravomoćna presuda, slijedom čega je, prema pravil-

noj primjeni odredbe čl. 82. KZ-a, bilo zakonskih uvjeta za donošenje odluke o oduzimanju imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, i to u cijelom utvrđenom iznosu od 204.936,64 kn.”

VSRH, IKž-972/03, 5. IV. 2006.

12. “U pogledu nerazumljivosti i proturječnosti izreke pobijane presude (kada je u pitanju kazneno djelo iz st. 4. čl. 337. KZ-a, tj. kazneno djelo kvalificirano posebnom okolnošću - znatnom imovinskom koristi), **treba kazati da je za odgovornost počinitelja (supočinitelja) i postojanje pravne kvalifikacije kaznenog djela iz st. 4. čl. 337. KZ-a nebitno koliko je svaki od supočinitelja od ukupne imovinske koristi, koja je veća od 30.000,00 kn (znatna imovinska korist), pribavio za sebe. Radnja počinjenja je nedjeljiv događaj za koji odgovaraju svi supočinitelji.**

Međutim, u situaciji kada kazneno djelo iz st. 4. čl. 337. KZ-a ostvaruje jedan počinitelj (opt. I.H.), a drugi je ‘samo’ dionik - pomagatelj u tuđem kaznenom djelu (opt. Đ.B.), a istovremeno protupravnu imovinsku korist ostvaruju i fizičke osobe različite od osoba optuženika (D.H. i M.M.), a fizička osoba opt. I.H. tu korist ostvaruje i u svojstvu tzv. ‘protivnika osiguranja’, a korist ostvaruje, prije svega, i pravna osoba TD M. d.o.o. P. - tada je nužno utvrditi visinu pribavljene imovinske koristi (znatne imovinske koristi) posebno za svaku osobu koja je takvu korist pribavila, u smislu ostvarenja koristoljublja iz st. 4. čl. 337. KZ-a.

To je nužno ne samo zbog toga što je kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a kvalificirano posebnom okolnošću (znatnom imovinskom koristi ili prouzročenom štetom velikih razmjera), pa ove okolnosti moraju biti obuhvaćene dolusom svakog počinitelja kaznenog djela, već i zato što se u konkretnom slučaju utvrđuje od strane prvostupanjskog suda da su imovinsku korist pribavile i osobe različite od osoba optuženika u ovom kaznenom postupku (D.H. i M.M.). Kako iz izreke pobijane presude proizlazi da je opt. I.H., kao službena i odgovorna osoba, iskoristio svoj položaj i ovlasti, i time drugome pribavio znatnu imovinsku korist, ali se istovremeno utvrđuje da je predmetno kazneno djelo iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a počinjeno i u korist pravne osobe - TD M. d.o.o. P. (pored fizičkih osoba koje su protupravnu imovinsku korist, prema prvostupanjskom sudu, stekle kao založni dužnici zbog oslobođenja od založnog opterećenja), a u obrazloženju pobijane presude na više mjesta se ističe da je opt. I.H. kod Riječke banke d.d. Rijeka - Podružnica P., dana 5. rujna 1997. podigao kratkoročni kredit za firmu M. d.o.o. P., koja je bila u vlasništvu njegove bivše supruge D.H. ..., dok je opt. I.H. bio direktor te firme, te je na ime tog kredita davatelj kredita korisniku kredita TD M. d.o.o. P. isplatio 215.000 DEM u kunsjoj protuvrijednosti, na opisani način došlo je do bitne proturječnosti između činjeničnog opisa kaznenog djela iz izreke

prvostupanjske presude te razloga njezina obrazloženja, tako da se s pravnog gledišta više se ne može razumjeti u čiju korist je opt. I.H. postupao - da li u korist pravne ili fizičke osobe?"

VSRH, IKž-206/05, 23. II. 2006.

13. "S obzirom na to da se prema dosadašnjoj, više puta objavljivanoj sudskoj praksi Vrhovnog suda, o kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a, za koje je opt. I.H. proglašen krivim, može raditi samo u slučaju ako počinitelj postupa u namjeri pribavljanja imovinske koristi fizičkoj, a ne i pravnoj osobi, proizlazi da je presuda suda prvog stupnja nerazumljiva u svom odlučnom utvrđenju o kojem ovisi i pravilna primjena materijalnog prava, pa tu presudu u povodu žalbe nije moguće s uspjehom ispitati. Ovdje se ne radi 'samo' o povredi Kaznenog zakona iz čl. 368. t. 4. ZKP-a, tj. da je sud primijenio zakon koji nije mogao primijeniti, već se ovdje radi o bitnoj povredi odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. t. 1. ZKP-a, kako je to obrazloženo u ovoj odluci."

VSRH, IKž-206/05, 23. II. 2006.

14. "Kako je za postojanje kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a, za koje je optuženik proglašen krivim kao izvršitelj odnosno poticatelj, prvostupanjski sud s jedne strane utvrdio da je optuženik zlouporabio svoj položaj, odnosno da je potaknuo drugoga na takvu zlouporabu, sve s ciljem pribavljanja znatne imovinske koristi, koja je i ostvarena, to se nastavna tvrdnja prvostupanjskog suda kako je cjelokupni iznos štete namiren od optuženika prije pokretanja kaznenog postupka čini proturječnim tvrdnji o iznosu koristi koja je i ostvarena. Naime, ostvarena imovinska korist predstavlja povećanje nečije imovinske mase. Međutim, ako sud utvrđuje da je takvo povećanje imovinske mase izostalo 'podmirenjem štete nastale počinjenjem kaznenih djela, i to vremenski prije pokretanja kaznenog postupka', tada je to utvrđenje u suprotnosti s onim kako je to navedeno u izreci presude te u njezinu obrazloženju u odnosu na kaznena djela pod točkama 1. do 3. pobijane presude.

Točno je da imovinska korist i imovinska šteta nisu sinonimi, ali su pojmovi u tijesnoj vezi i često se poklapaju. Ako takvog poklapanja nema, tada to može rezultirati postojanjem bitnih elemenata nekog drugog kaznenog djela. Također, moguće je i da povrat stečene imovine bude motiviran i pokušajem da se ishodi bolja procesna pozicija u kaznenom postupku, no takva svoja utvrđenja sud mora, ako smatra da postoje, i obrazložiti.

Samostalna tvrdnja kako je citirana u pobijanoj presudi, bez dodatnih objašnjenja, po stajalištu Vrhovnog suda, predstavlja proturječnost s izrekom presude te tvrdnjama kojima se obrazlaže postojanje elemenata kaznenih dje-

la iz t. 1. do 3. pobijane presude, čime je ostvarena daljnja bitna povreda odredaba kaznenog postupka.”

VSRH, IKŽ-962/05, 30. VI. 2005.

15. “Suprotno navodima iz žalbe, sud prvog stupnja nije ostvario nikakvu bitnu povredu odredaba kaznenog postupka (pa ni ovu na koju ukazuje žalitelj), jer se za kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a traži ostvarenje ‘samo’ znatne imovinske koristi za počinitelja tog kaznenog djela. **Naravno da je korist samo naličje štete, ali u smislu odlučnih činjenica** (a jedino se u odnosu na njih može počinuti bitna povreda odredaba kaznenog postupka) **nenavođenje oštećenika ne predstavlja bitnu povredu odredaba kaznenog postupka, kako to ističe žalitelj u žalbi.**”

VSRH, IKŽ-810/99, 24. IX. 2002.

16. “Kako u konkretnom slučaju, stjecanjem dionica, opt. I.F. i ostali sudionici u poslu - dioničari, nisu u trenutku stjecanja dionica (bez obzira na način na koji su ih stekli) ostvarili konkretna imovinska prava utemeljena na odredbama Zakona o trgovačkim društvima (pravo na ostvarenje dividende uvjetovano je poslovanjem tvrtke), ne može se govoriti o ostvarenju protupravne imovinske koristi, a da se prethodno ne utvrdi vrijednost stečenih dionica (a ne njihovih nominalnih iznosa). Tek po utvrđenju vrijednosti stečenih dionica može se zaključivati o eventualnoj imovinskoj koristi, pa i znatnoj imovinskoj koristi (u smislu kvalifikatorne okolnosti kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a). **To sigurno nije zbroj nominalnih iznosa stečenih dionica - a ako i jest, to treba utvrditi sud kao tržišnu vrijednost dionica.**

Konačno, u smislu ostvarenja znatne imovinske koristi, to mora biti stvarna korist, u trenutku stjecanja dionica (čije se stjecanje poklapa s vremenom radnje počinjenja kaznenog djela iz čl. 337. st. 1. KZ-a), a ne nekakva buduća korist, ili korist koja se ne odnosi na imovinska prava (kao što su to npr. upravljačka prava i sl.).”

VSRH, IKŽ-810/99, 24. IX. 2000.

17. “Okolnost koju optuženici kao žalitelji ističu u svojim žalbama kako, suprotno tvrdnjama prvostupanjskog suda, kao rezultat njihovih aktivnosti ni za koga nije nastupila šteta, u konkretnom slučaju nije od utjecaja. Naime, optuženicima je inkriminirana kao kvalifikatorno obilježje optuženog kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a okolnost pribavljanja protupravne imovinske, i to znatne koristi za sebe odnosno druge. **Sama moguća šteta velikih razmjera, koja je legislativno drugi mogući modalitet izvršenja ovog kaznenog djela u kvalificiranom obliku, nije ni optužena, pa o toj okolnosti nije ni potrebno posebno utvrđivati odlučne činjenice.** Naime, činjenica pribavljanja protu-

pravne imovinske koristi ne mora nužno i istovremeno korespondirati sa štetom na drugoj strani, što je slučaj u konkretnoj kompoziciji izreke pobijane presude.

Međutim, kada sud utvrđuje pribavljenu protupravnu imovinsku korist, koju kasnije i oduzima, dužan je na nedvojbeni način utvrditi njezinu visinu, jer ta okolnost predstavlja odlučnu činjenicu, pa i činjenicu moguću za ostvarenje obilježja kaznenog djela. Pri tom utvrđenju prvostupanjski sud pogrešno drži da su ovi iznosi nužno identični nominalnim iznosima vrijednosti pojedinih dionica.”

VSRH, IKž-115/99, 6. II. 2003.

18. “S druge strane, u pravu su žalitelji da je o istom pravnom pitanju već pravomoćno odlučeno presudom Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj Pž-4239/03 od 20. siječnja 2004. godine, kojom je odbijen tužbeni zahtjev E. d.o.o. u stečaju prema opt. G.Č. na isplatu ovdje dosuđenog iznosa za stan. Dapače, u obrazloženju te presude se tvrdi da je opt. G.Č. javno ovjerenom ispravom dokazao da je on svoju obvezu iz kupoprodajnog ugovora već u potpunosti izvršio. Točno je da presuda donesena u drugom postupku ne obvezuje kazneni sud u pitanju je li počinjeno kazneno djelo, sukladno čl. 15. st. 2. ZKP-a. Međutim, o tome se ovdje ne radi, jer se odlučivanjem o imovinskopravnom zahtjevu u kaznenom postupku u stvari provodi adhezijski parnični postupak posljedicom čega je kazneni sud vezan prethodnom odlukom trgovačkog suda o istom pravnom pitanju. Slijedom toga, u situaciji kada je sud prvog stupnja utvrdio da je stjecanje spornog stana rezultat počinjenja kaznenog djela iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a za koje je optuženika oglasio krivim, u pitanju imovinskopravnog zahtjeva mogao je jedino uputiti oštećenika da taj zahtjev ostvaruje u parnici, sukladno čl. 132. st. 2. ZKP-a, pri čemu bi pravomoćna presuda kaznenog suda eventualno mogla biti osnova za ponavljanje postupka pred trgovačkim sudom.”

VSRH, IKž-34/07, 22. III. 2007.

19. “Ovdje treba reći da sud, kad na temelju čl. 132. ZKP-a, u kaznenom postupku odlučuje o imovinskopravnom zahtjevu oštećenika, pri tome se rukovodi isključivo pravilima građanskog prava i postupka budući da presuda kaznenog suda u tom dijelu zamjenjuje presudu parničnog suda, pa slijedom toga mora imati sve sastojke neophodne za ovršni naslov. Kako odluka suda prvog stupnja, slijedom svega naprijed izloženog, to ne sadržava, niti su činjenice vezane za visinu imovinskopravnog zahtjeva u dovoljnoj mjeri razjašnjene, a Vrhovni sud, kao sud drugog stupnja, zbog izostanka žalbe državnog odvjetnika u tom pravcu, nema zakonske osnove sam oduzeti od optuženika eventualno stečenu imovinsku korist u smislu čl. 82. KZ-a, to je

odluka suda prvog stupnja kojom je oštećeniku dosuđen imovinskopravni zahtjev vezan za učin kaznenih djela pod točkama 2. i 7. izreke prvostupanjske presude, trebalo ukinuti i ošt. TD B. d.d., u stečaju, uputiti da svoj imovinskopravni zahtjev u cijelosti ostvaruje u građanskoj parnici.

VSRH, IKž-34/07, 22. III. 2007.

20. “U pravu je državni odvjetnik kada tvrdi kako nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom. Isto tako, u pravu je da će se imovinska korist oduzeti i kad se po bilo kojem pravnom temelju nalazi kod treće osobe, ako nije stečena u dobroj vjeri. **Međutim, na temelju odredbe čl. 82. st. 3. KZ-a, oduzimanje imovinske koristi od treće osobe dolazi u obzir jedino ako je ona, prema okolnostima pod kojima je ostvarila korist, znala ili mogla i bila dužna znati da su vrijednosti ostvarene kaznenim djelom (čl. 82. st. 3. KZ-a).** S obzirom na vrstu uplate i svrhu doznake, a imajući u vidu okolnosti prostora i vremena u kojima se ta uplata izvršila, nema jasnog pokazatelja koji bi sa izvjesnošću ukazivao na zaključak da je udovica V.Z., primajući uplatu preko Udruge hrvatskih udovica, znala da je novčani iznos ostvaren kaznenim djelom. Državni odvjetnik ne dvoji da se radi o jednoj humanoj gesti optuženika prema udovici poginulog branitelja, međutim, pogrešna je njegova tvrdnja da je V.Z. ‘očigledno znala od kuda dolazi navedeni novac’. Zato je pravilno postupio sud prvog stupnja kada nije oduzeo imovinsku korist od treće osobe uz zaključak kako je ona ta materijalna sredstva stekla u dobroj vjeri jer nije znala niti je mogla i bila dužna znati da je novac ostvaren kaznenim djelom.”

VSRH, IKž-683/06, 8. III. 2007.

21. “Tek po utvrđenju stečenih dionica može se zaključivati o eventualnoj imovinskoj koristi, pa i o znatnoj imovinskoj koristi (u smislu kvalifikatorne okolnosti kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a). To sigurno nije zbroj nominalnih iznosa stečenih dionica, a ako i jest, to treba utvrditi sud kao tržišnu vrijednost dionica. Konačno, u smislu ostvarenja znatne imovinske koristi, to mora biti stvarna korist, u trenutku stjecanja dionica, a ne nekakva buduća korist, ili korist koja se ne odnosi na imovinska prava (kao što su npr. upravljačka prava i sl.)”.

VSRH, IKž-888/06, 21. XII. 2006.

22. “Međutim, za ostvarenje kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a protupravna imovinska korist mora biti pribavljena, jer je tek time kazneno djelo u svome kvalifikatornom obliku dovršeno. Ako takva korist još nije pribavljena, ne radi se o pokušaju kaznenog djela iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a u svezi s čl. 33. st. 1. KZ-a, već se radi o kaznenom

djelu iz čl. 337. st. 1. KZ-a kao osnovnom, a za to je kazneno djelo još i prije podnošenja istražnog zahtjeva nastupila relativna zastara kaznenog progona.

Utoliko nije prihvatljivo pravno stajalište, izloženo u pobijanom rješenju, da će se u istrazi utvrditi točan iznos štete i ovisno o tome odlučiti hoće li se protiv okrivljenika podići optužnica za dovršeno kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a ili za pokušaj tog kaznenog djela.”

VSRH, IVKž-72/03, 17. VI. 2004.

6. Krivnja - motiv

Prema *Novoselcu*, “kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti zahtijeva u svim svojim oblicima” (istaknuo M.S.) “posebnu namjeru, tj. postupanje s određenim ciljem. Taj je cilj u st. 1. i 2. čl. 337. KZ-a formuliran kao pribavljanje sebi ili drugome neimovinske koristi ili prouzročenje kakve štete, a u st. 4. kao pribavljanje imovinske koristi, što se, kao što je već istaknuto, ima proširiti i na st. 3. Prema tome, u svakom se slučaju traži izravna namjera (*dolus directus*), pa neizravna namjera (*dolus eventualis*) nije dovoljna. Počiniteljeva namjera mora obuhvatiti kako svijest o tome da se iskorištava položaj ili ovlast, prekoračuju granice ovlasti ili ne obavlja dužnost, tako i svijest da se prouzročuje znatna šteta, teže povređuju prava drugoga ili da se pribavlja imovinska korist. Te posljedice *nisu teže posljedice*” (istaknuo M.S.) “u smislu čl. 43. st. 2. KZ-a, za koje bi bio dovoljan i nehaj”.²³

Isti autor također ističe: “Na subjektivnoj strani traži se postupanje s ciljem pribavljanja imovinske koristi. To doduše, nije rečeno u čl. 337. st. 3. KZ-a, no kako se postupanje s ciljem pribavljanja imovinske koristi traži za kvalificirani oblik iz čl. 337. st. 4. KZ-a, valja zaključiti da je ono potrebno i u odnosu na temeljni oblik iz čl. 337. st. 3. KZ-a. Takvo postupanje nije oblik namjere i ne pripada krivnji, nego je to *subjektivno obilježje protupravnosti*, dok je *namjera (dolus)* oblik krivnje te se sastoji u svijesti o svim objektivnim obilježjima kaznenog djela i njegovu htijenju. Ona mora obuhvatiti kako svijest o tome da se iskorištava položaj ili ovlast, prekoračuju granice ovlasti ili ne obavlja dužnost, tako i svijest da se prouzročuje šteta. Dovoljna je i *neizravna namjera*” (istaknuo M.S.), “npr. počinitelj nije siguran postupa li u granicama svoje

---

²³ V. dr. sc. Petar Novoselec: Zlouporaba položaja i ovlasti kao gospodarsko kazneno djelo. Kritika jednog zakonodavnog promašaja, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 9, br. 1/2002., str. 23.

ovlasti, ali odluči počiniti radnju i pod cijenu da prekorači svoju ovlast”.²⁴ Isto tako, *Novoselec* smatra “da se *posebna namjera* kao obilježje kaznenog djela zlouporabe položaja mogla braniti kad je to kazneno djelo bilo službeničko, ali je takvo ograničenje na subjektivnoj strani neprimjereno shvati li se ono kao imovinski delikt. U tom slučaju dovoljna je i *neizravna namjera*, tj. da je počinitelj svjestan da zbog njegovih propusta može doći do imovinske štete i na to pristaje.”²⁵

Prema *Bačiću/Pavloviću*, kada je riječ o st. 1. čl. 337. KZ-a, “počinitelj u odnosu prema radnji počinjenja (iskorištavanje, prekoračenje, nevršenje) postupi *dolusno* (s direktnim ili eventualnim dolusom), a uz to postoji kod njega i ona u zakonu opisana *određena namjera* (pribavljanja sebi ili drugome neimovinske koristi, odnosno prouzročenje drugome kakve imovinske ili neimovinske štete). Za kazneno djelo iz st. 1. čl. 337. KZ-a ne traži se ostvarenje *dolusnog motiva* (pribavljanja sebi ili drugome neimovinske koristi ili prouzročenje drugome kakve štete) pa je kazneno djelo *dovršeno* samom zlouporabom položaja ili ovlasti u jednoj od navedenih namjera.”²⁶ U pogledu st. 2. čl. 337. KZ-a, *isti autori* smatraju da je st. 1., u odnosu prema st. 2., *teži oblik tog djela*. “Radi se o odgovornosti za težu posljedicu, pa je za st. 2. mjerodavna odredba čl. 43. st. 2. KZ-a. Za nastupanje posljedice dovoljan je nehaj počinitelja (čl. 43. st. 2. KZ-a)”.²⁷ Kada je riječ o st. 3. čl. 337., *isti autori* smatraju “da je kazneno djelo iz st. 3. *dolusno*, tj. da dolus obuhvaća i svijest o zlouporabi i o tome da se zlouporabom pribavlja imovinska korist, a da je kazneno djelo iz st. 4., u odnosu prema st. 3., kazneno djelo *kvalificirano posebnom okolnošću*” (istaknuo M.S.). “Ono postoji kad je iz koristoljublja pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena šteta velikih razmjera. Ta okolnost mora biti obuhvaćena dolusom počinitelja.”²⁸

Sudska praksa (v. odluke u sudskoj praksi pod II.4., 1.-15. ovoga rada) čvrsto stoji na stajalištu da se kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a (a time i st. 3. istog članka) može počiniti **samo izravnom namjerom**.

Isto tako, u sudskoj praksi posebno je istaknuto da *motiv* za počinjenje kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a ne predstavlja obilježje kaznenog djela, ni kvalifikatornu okolnost kod kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a, pa ne predstavlja time ni odlučnu činjenicu, iako, općenito uzevši, može predstavljati olakotnu odnosno otegotnu okolnost koja utječe na odabir vrste i mjere kazne (V. odluku pod II.4., 10. ovoga rada).

---

²⁴ V. djelo u bilješci 10, str. 323-324.

²⁵ V. djelo u bilješci 23, str. 23.

²⁶ V. djelo u bilješci 22, str. 1163.

²⁷ V. djelo u bilješci 22, str. 1163.

²⁸ V. djelo u bilješci 22, str. 1164.

Stajalište *Novoselca* o razlikovanju kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a kao “službeničkog ili imovinskog delikta”, iako dogmatski korektno argumentirano, prema našem mišljenju *ne ostavlja dovoljno prostora* za zaključak da se kazneno djelo iz st. 3. i 4. čl. 337. KZ-a može počiniti i *neizravnom namjerom* (čl. 44. st. 2. KZ-a). I to iz jednostavnog razloga što *zakonska norma* (tekst čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a - kao njegov normativni izričaj) to ne omogućuje. Zakonski opisi kaznenog djela moraju biti takvi da se mogu utvrditi u *svim svojim obilježjima*, moraju biti takvi da omogućuju da se na *pouzdanoj osnovi* može preispitati zakonitost sudske odluke. U suprotnom dolazi do *zaobilaženja načela zakonitosti* koje se ne može “nadmjestiti” *redovitom* metodom tumačenja zakonske norme.

Onaj počinitelj kaznenog djela koji *neće* posljedicu kaznenog djela (već samo na nju *pristaje*), ne može djelovati “u cilju pribavljanja imovinske koristi”. To što *Novoselec* smatra da takvo postupanje “nije oblik namjere i ne pripada krivnji, nego se radi o *subjektivnom obilježju protupravnosti*”, na liniji je *teorije o krivnji* koja svijest o protupravnosti ili mogućnosti te svijesti smatra samostalnim sastojkom krivnje koji je neovisan o namjeri, ali takva dosljedna primjena teorije o krivnji (čl. 39. KZ-a) ne vodi računa da je *izričaj* zakonske norme st. 3. i 4. čl. 337. KZ-a takav da ne omogućuje odvajanje “posebnog” sastojka krivnje od namjere jer “nije dovoljno da počinitelj bude svjestan elemenata kaznenog djela koje čini i da hoće njegovo počinjenje, dakle da postupka s namjerom, već je potrebno da pribavljanje imovinske koristi bude njegova želja i motiv zbog kojeg uopće poduzima zabranjene radnje, jer se samo tada može govoriti da postupa s ciljem pribavljanja imovinske koristi” (v. odluku u sudskoj praksi pod 6.5. ovoga rada).

IZ SUDSKE PRAKSE

1. “Osim toga treba imati u vidu da se kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a može počiniti samo izravnom namjerom. To znači da su optuženici carinici u svom postupanju morali biti svjesni da čine kazneno djelo i da su htjeli njegovo počinjenje, dakle da su znali kako su N.A. odnosno njegovi vozači opt. Z.A. i opt. Ž.M. u prijave (UCP) unosili samo dio uvezene robe i da je opt. N.A. s time upoznao opt. B.Š., a ovaj sve carinike svoje smjene. No, to subjektivno obilježje kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a, u odnosu na optužene carinike, prvostupanjski sud nije utvrdio, iako u obrazloženju presude navodi kako je nedvojbeno utvrđeno da su optuženi carinici postupali u cilju da se opt. N.A. pribavi protupravna imovinska korist u znatnom iznosu. Slijedom toga upitna je konstrukcija kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a kakva je dana u ovom

predmetu te je za sada u odnosu na svu trojicu optuženika carinika dvojbena zaključak da su počinili predmetno kazneno djelo.”

VSRH, IKž-698/04, 17. III 2005.

2. “Krivnja opt. S.A. također je, suprotno navodima njegove žalbe, nedvojbeno utvrđena. Opt. S.A. postupao je, kako je to prvostupanjski sud pravilno utvrdio i valjano obrazložio, s ciljem pribavljanja znatne imovinske koristi, jer je dokazano da optuženik iznose primljene od M.Ž. nije položio na žiroračun društva ni u njegovu blagajnu, već ih je zadržao za sebe, pri čemu je u poslovnim knjigama društva iskazao ispostavljanje računa za ugovorene poslove, ali i da ih nije naplatio. Dakle, optuženik je postupao s izravnom namjerom, a njegova ubrojivost i svijest o protupravnosti ničim nisu dovedeni u pitanje. Stoga je nedvojbeno utvrđen i subjektivni element bića kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a za koje je opt. S.A. proglašen krivim.”

VSRH, IKž-997/03, 26. IV. 2006.

3. “Za osporavanje utvrđenja namjere, kao subjektivne sastavnice kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. u vezi sa st. 1. KZ-a, uz inače nesporno i pouzdano utvrđene činjenice koje čine objektivnu sastojnicu tog kaznenog djela, doista nije dovoljno ukazivanje žalitelja jedino na okolnost da je dio novca bio vraćen prije otkrivanja djela, i bez obzira na to što je ukupni iznos vraćenog novca, spram ukupno pribavljenog novca, značajan. To vraćanje uslijedilo je, naime, u vremenskim razmacima od oko 2 mjeseca do čak 2 godine i 8 mjeseci od prebacivanja novca na tekući račun optuženice. Zbog toga je sud prvog stupnja opravdano otklonio utvrditi namjeru optuženice na neovlaštenu uporabu iz čl. 346. KZ-a, a okolnost vraćanja novca ispravno je uzeo u obzir kao olakotnu okolnost kod izricanja kaznene sankcije.”

VSRH, IKž-951/02, 26. III. 2003.

4. “Kao prvo, valja istaknuti, da su u t. 1. izreke pobijane presude optuženici proglašeni krivima za produljeno kazneno djelo zlouporabe službene dužnosti - zlouporabom položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 4. KZ-a obnašajući dužnost direktora ŠKZ V.C. odnosno zamjenika direktora (opt. J.T.) a opt. R.Š., kao ovlaštenu potpisnik za financijsku dokumentaciju, s time da je on zadrugu i faktično zastupao prilikom sklapanja pojedinih ugovora s korisnicima kredita, kao što je to opisano u pojedinim točkama izreke pobijane presude.

Stoga nema dvojbe da su oni odgovorne osobe u toj financijskoj organizaciji kao pravnoj osobi. Na koji su pak način oni zajednički i dogovorno zlopotrijebili taj svoj položaj i ovlast, odnosno koje su sve radnje u tom svojstvu poduzeli s ciljem da na štetu ŠKZ V.C. sebi pribave znatnu imovinsku korist koju su i pribavili, nastavno je opisano te sistematično prikazano za konkretne slučajeve u točki 1.a) do m) izreke pobijane presude.

Stoga je sasvim jasno da su optuženici upravo zato što su bili na opisanim funkcijama, dakle kao odgovorne osobe, u smislu KZ-a, u ŠKZ V.C. i mogli donositi odluke o sklapanju ugovora s pojedinim hrvatskim poduzećima kao korisnicima kredita i da su ih sklapali te određivali uvjete kreditiranja kao i način njihova plasmana i otplate, odnosno dio novčanih sredstava koja su stvarno trebala pripasti ŠKZ V.C. usmjerivali na nerezidentne račune drugih pravnih osoba koje su bile u njihovu vlasništvu, točnije svojih offshore tvrtki, a odatle na svoje privatne račune.

Kada su, dakle, optuženici postupali na opisani način, što nije sporno, onda su svi oni bitno pridonijeli počinjenju kaznenog djela. Uloga svakog od njih u poduzetim radnjama takvog je značenja da je o njima ovisio uspjeh učina, svi su oni vladali njegovim počinjenjem. Stoga je u postupku pravilno utvrđen njihov oblik sudioništva i sukladno tome njihov oblik krivnje. Naime, bez obzira na to što u presudi nije dana opća definicija izravnog uništljaja kao oblika krivnje kojim su optuženici ostvarili djela, jer to nije ni potrebno, upravo je iz objektivno poduzetih radnji koje nisu uopće ni sporne, jedino i moguće bilo zaključiti o njihovu subjektivnom, psihičkom odnosu prema počinjenim djelima, odnosno o njihovoj svijesti prema počinjenim djelima i o njihovoj volji da upravo ta djela ostvare, pa je iz tih objektivnih pokazatelja jedino ispravno zaključiti da su optuženici postupali s izravnom namjerom.

To znači da su optuženici bili svjesni poduzetih radnji i uzročne veze između takvih radnji i posljedice koje će zbog tih radnji nastupiti kao i svih drugih okolnosti kaznenih djela koja su počinili i to su htjeli, jednostavno rečeno, optuženici su znali što čine i što hoće u izreci poduzetim radnjama, a to je u razlozima presude sud prvog stupnja i obrazložio.”

VSRH, IKŽ-775/01, 14. III. 2002.

5. “Kazneno djelo iz čl. 292. KZ-a čini ona osoba koja postupa s ciljem da svojoj ili drugoj pravnoj osobi pribavi imovinsku korist. Nije, dakle, dovoljno da počinitelj bude svjestan elemenata kaznenog djela koje čini i da hoće njegovo počinjenje, dakle da postupa s namjerom, već je potrebno da pribavljanje imovinske koristi bude njegova želja i motiv zbog kojega uopće poduzima zabranjene radnje, jer se samo tada može govoriti da postupa s ciljem pribavljanja imovinske koristi.”

VSRH, IKŽ-510/05, 20. III. 2007.

6. “Kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a može se počiniti samo s izravnom namjerom. Njega čini ona službena osoba koja s ciljem pribavljanja imovinske koristi drugom iskoristi svoj položaj ili prekorači granice svoje ovlasti. Izravna namjera mora postojati u trenutku poduzimanja radnje kojom se

službena osoba (odgovorna osoba) koristi položajem ili prelazi preko granica svoje ovlasti.”

VSRH, IKŽ-636/05, 28. XI. 2006.

7. “Tu valja posebno istaknuti da nema dvojbe da je opt. V.M., postupivši sasvim u suprotnosti sa čl. 9., 11. i 42. Statuta L.J.T., u svojstvu ravnatelja te ustanove, zlouporabio svoj položaj, prekoračivši svoje ovlasti, čime je drugima pribavio znatnu imovinsku korist. Naime, citirane statutarne odredbe, suprotno tvrdnjama žalitelja, izričite su i u potpunosti jasne u pogledu ograničenja samostalnosti u postupanju ravnatelja, pri stjecanju, raspolažanju i otuđivanju imovine, kada je on dužan postupati tek nakon što odluku o tome donese Upravno vijeće Lječilišta. Da je to itekako bilo poznato optuženiku, proizlazi iz financijskog izvještaja za 1997. godinu, potpisanom od njega kao ravnatelja, u kojem se ni u jednoj stavci ne spominju sredstva te ustanove utrošena za radove na kući M.K. i T.

Prema tome, nedvojbeno je svijest i namjera optuženika da zlouporabom svog položaja pribavi navedenim osobama imovinsku korist, koja je u ovom slučaju također nesporna (proizlazi iz sklopljenih ugovora o izvođenju radova), a radi se o znatnoj imovinskoj koristi, jer prelazi iznos od 30.000,00 kn.”

VSRH, IKŽ-695/05, 13. II. 2007.

8. “Naime, kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a može se počiniti samo izravnom namjerom, što, u skladu s odredbom čl. 44. st. 2. KZ-a, znači da počinitelj treba biti svjestan svog djela i da hoće njegovo počinjenje. Dakle, da bi se u odnosu na opt. M.P., opt. I.D. i opt. D.T. moglo govoriti o postojanju navedenog subjektivnog elementa predmetnog kaznenog djela, tj. o postojanju njihove svijesti da svojim postupanjem čine kazneno djelo i da hoće njegovo počinjenje, to bitno obilježje predmetnog kaznenog djela mora se utvrditi na nedvojbeni način i mora proizlaziti iz manifestacija njihove volje, a sve to nedostaje u ovom konkretnom predmetu.”

VSRH, IKŽ-556/03, 3. III. 2005.

9. “Dakle, iz izreke prvostupanjske presude zaključuje se da je predmetno kazneno djelo iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a, počinjeno u korist pravne osobe - poduzeća E. d.o.o. Zagreb.

Međutim, u obrazloženju presude suda prvog stupnja, ističe se na više mjesta, da je imovinska korist pribavljena E. d.o.o. istovremeno kad je imovinska korist pribavljena i fizičkoj osobi, tj. njezinu vlasniku opt. Ž.D., koji preko pravne osobe E. d.o.o. stječe i nekretnine u njezinu vlasništvu, pa tako, u stvari, stječe korist za sebe osobno. Dapače, u obrazloženju presude izjednačavaju se pravna osoba poduzeće E. d.o.o. i fizička osoba opt. Ž.D. te se zaključuje da

je imovinska korist u iznosu 2.283.584,40 DEM, u stvari, pribavljena jedinom vlasniku i predsjedniku Uprave poduzeća opt. Ž.D.

Na opisani način došlo je do bitne proturječnosti između činjeničnog opisa kaznenog djela iz izreke prvostupanjske presude te razloga njezina obrazloženja, tako da s pravnog, a i s laičkog gledišta, više nije razumljivo u čiju korist je opt. B.O. postupao - u korist pravne ili fizičke osobe?

Pravilno ističe žalitelj da pravna osoba ima odvojenu imovinu od članova društva, pa i onda kada društvo ima samo jednog člana, bez obzira na to radi li se o dioničkom društvu ili o društvu s ograničenom odgovornošću, kao što je to ovdje slučaj. Pri tome nije od utjecaja da je taj član ujedno i jedini član Uprave društva, pa stoga i sam vodi njegove poslove. Članovi društva imaju u društvu samo članstvo koje se sastoji od članskih prava (upravljačkih i imovinskih) i društvo izlazi iz njihove imovine i ulazi u imovinu društva, a oni na ime protučinidbe stječu članstvo u društvu utjelovljeno u dionici, odnosno poslovnom udjelu. Samim time što su članovi društva pravne osobe, članovi nemaju nikakvih neposrednih imovinskih ni drugih prava na onome što se nalazi u imovini društva.

S obzirom na to da se prema dosadašnjoj, više puta objavljivanoj sudskoj praksi Vrhovnog suda, o kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a, za koje je opt. B.O. oglašen krivim, može raditi samo ako počinitelj postupa u namjeri pribavljanja imovinske koristi fizičkoj, a ne pravnoj osobi, proizlazi da je presuda suda prvog stupnja nerazumljiva u svom odlučnom utvrđenju o kojem ovisi i pravilna primjena materijalnog prava, pa tu presudu, u povodu žalbe, nije moguće s uspjehom ispitati.”

VSRH, IKž-1049/03, 14. IV. 2005.

10. “Naime, motiv za počinjenje kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. u vezi sa st. 3. i 1. KZ-a ne predstavlja obilježje kaznenog djela, ni kvalifikatornu okolnost kod kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a, pa ne predstavlja odlučnu činjenicu, iako, općenito uzevši, može predstavljati olakotnu odnosno otegotnu okolnost koja utječe na odabir vrste i mjere kazne. Zbog toga se žalbenim navodima o motivu kojim je optuženica postupala utvrđeno činjenično stanje ne dovodi u ozbiljnu sumnju.”

VSRH, IKž-972/03, 5. IV. 2006.

11. “Prema odredbi čl. 337. st. 4. u vezi sa st. 3. i 1. KZ-a, kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti čini službena ili odgovorna osoba koja iskoristi svoj položaj ili ovlast odnosno prekorači granice svoje ovlasti ili ne obavi dužnost, s ciljem da sebi ili drugom pribavi znatnu imovinsku korist, kada je i pribavljena korist i kada je i postupala s ciljem pribavljanja takve znatne imovinske koristi. Za ostvarenje objektivnih obilježja ovog kaznenog djela

nije dostatno samo iskorištavanje položaja ili ovlasti odnosno prekoračenja granica ovlasti te neobavljanje dužnosti, već je potrebno da takve radnje odnosno propusti prouzroče pribavljanje znatne imovinske koristi za sebe ili drugoga, **a za ostvarenje subjektivnih obilježja ovog kaznenog djela potrebno je da su takve radnje odnosno propusti imali cilj da se za sebe ili drugoga pribavi znatna imovinska korist.** Ovo kazneno djelo po karakteru je osnovno i opće kazneno djelo zlouporabe službenog položaja ili ovlasti pa u odnosu na posebna djela zlouporabe službenog položaja ima supsidijarni karakter, tako da ono neće biti ostvareno ako su istovremeno ostvarena obilježja kojeg drugog posebnog djela. **Predmetno kazneno djelo moguće je počiniti samo s izravnom namjerom.**”

VSRH, IKž-1156/03, 22. XI. 2006.

12. “S obzirom na to da je prema dosadašnjoj, više puta objavljivanoj sudskoj praksi Vrhovnog suda, o kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a, za koje je opt. I.H. proglašen krivim, može raditi samo u slučaju ako počinitelj postupa u namjeri pribavljanja imovinske koristi fizičkoj, a ne i pravnoj osobi, proizlazi da je presuda suda prvog stupnja nerazumljiva u svom odlučnom utvrđenju o kojem ovisi i pravilna primjena materijalnog prava, pa tu presudu u povodu žalbe nije moguće s uspjehom ispitati. Ovdje se ne radi ‘samo’ o povredi Kaznenog zakona iz čl. 368. t. 4. KZ-a, tj. da je sud primijenio zakon koji nije mogao primijeniti, već se ovdje radi o bitnoj povredi kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. t. 1. ZKP-a, kako je to obrazloženo u ovoj odluci.”

VSRH, IKž-206/05, 23. II. 2006.

13. “Naime, za sada je preuranjen zaključak prvostupanjskog suda kako je opt. I.S. predložio donošenje rješenja o dodjeli stana na korištenje B. i J.D. s ciljem da se oni nepripadno materijalno okoriste. Za takvo subjektivno obilježje bića kaznenog djela iz čl. 337. st. 3. KZ-a nema, za sada utemeljenja u provedenim dokazima. Iako su utvrđene sve objektivne okolnosti i činjenice navedene u opisu tog kaznenog djela, one same po sebi još nisu dovoljne za njegovo počinjenje, **jer je za to jednako tako potrebno nedvojbeno utvrditi i subjektivno obilježje, tj. namjeru počinitelja da drugome pribavi protupravnu imovinsku korist.** Kod prosuđivanja tog subjektivnog obilježja djela treba imati u vidu i niz drugih okolnosti u kojima je došlo do inkriminiranog činjenja optuženika. Naime, postupanje optuženika treba promatrati i ocjenjivati u kontekstu ratnih zbivanja i u povezanosti sa svim drugim okolnostima koje su iz takvog stanja proizašle.”

VSRH, IKž-388/99, 23. X. 2001.

14. “Suprotno žalbenim navodima državnog odvjetnika, prvostupanjski sud je pravilno zaključio da za počinjenje kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a treba kod počinitelja postojati izravna namjera, a takva namjera kod opt. D.T. nije nađena. Za svoj činjenični zaključak prvostupanjski sud je iznio valjane razloge koje u cijelosti prihvaća i Vrhovni sud, kao drugostupanjski sud. Prije svega, opt. D.T. nije znao za odluku o izdvajanju stanova poduzeća P. iz vrijednosti društvenog kapitala poduzeća, jer je ona dostavljena Fondu prije nego što se optuženik u poduzeću zaposlio. Zatim, poslove u vezi s pripremom spisa obavljali su drugi referenti i u spisu nije bilo priložene spomenute odluke. Nedvojbeno je da opt. D.T. uopće nije poznao obitelj D., pa nema motiva za postupanje optuženika da potpuno nepoznatoj obitelji pribavi znatnu protupravnu imovinsku korist. Osim toga, iz utvrđenog stanja proizlazi da je opt. D.T. ugovor o kupoprodaji stana potpisao jer je toga dana bio odsutan direktor Fonda, koji je inače potpisivao takve ugovore. Sve navedene okolnosti nedvojbeno pokazuju nepostojanje namjere kao subjektivnog obilježja dotičnog kaznenog djela. Stoga žalba državnog odvjetnika nije osnovana.”

VSRH, IKž-388/99, 23. X. 2001.

15. “Naime, u konkretnom slučaju, u odnosu na kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. u svezi s čl. 33. st. 1. KZ-a, nije sporna dokumentacija prema kojoj je opt. I.Z., kao predsjednik Uprave poduzeća O. d.d. Osijek, uz okolnosti pobliže opisane u tom dijelu izreke pobijane presude, s vlasnikom inozemne firme zaključio ugovor o kupnji dva stroja, u kojem ugovoru je stvarna kupoprodajna cijena strojeva neistinito prikazana, odnosno povećana za ukupan iznos 868.120 DEM, što u stvari ne osporava ni optuženik. Nisu sporne ni druge odlučne činjenice koje predstavljaju objektivnu stranu inkriminiranog kaznenog djela glede radnje izvršenja i okolnosti koje čine obilježja tog kaznenog djela. Ali u nedostatku neposrednih dokaza na temelju kojih bi se utvrdila subjektivna strana kaznenog djela za koje se tereti ovaj optuženik, analiza optuženikove obrane i ocjena dokaznog materijala u opsegu kako je to izloženo u obrazloženju pobijane presude pokazuje se, barem za sada, nepotpunom i neprihvatljivom te je stoga neodrživ i zaključak izveden na takvoj ocjeni rezultata dokaznog postupka, prema kome nije dokazano da je optuženik počinio kazneno djelo iz čl. 337. st. 1. i 4. u svezi s čl. 33. st. 1. KZ-a.”

VSRH, IKž-196/99, 22. I. 2002.

7. Neke posebne karakteristike kaznenih djela iz čl. 337. KZ-a i čl. 292. KZ-a

Sudska praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske obiluje stajalištima koja su u dugom vremenskom razmaku oblikovala stvarni sadržaj bića kaznenih

djela iz čl. 337. KZ-a i čl. 292. KZ-a. Radi pomoći u radu i *realnijeg sagledavanja* mnoštva problema koji su se pojavljivali u primjeni i tumačenju tih kaznenih djela (a pojavljuju se i danas), izdvojili smo određeni broj sudskih odluka koje problematiziraju *široki spektar* rješenja važnih za oba kaznena djela.

IZ SUDSKE PRAKSE

1. *“Prvostupanjski sud za sada očigledno nekritički i olako prihvaća obranu optuženika da on nije imao namjeru pribavljati bilo kakvu imovinsku korist iz trgovačkog društva koje smatra svojim, a takav stav sud temelji na osobnoj slobodnoj pravnoteorijskoj interpretaciji u odnosu na čl. 337. KZ-a, kako je ona naznačena u trećem odlomku stranice trinaest pobijane presude. Točno je da odredba čl. 337. KZ-a ima brojne manjkavosti u odnosu na tržišnu privredu, međutim odgovor na te manjkavosti ne može biti potpuno zanemarivanje izričite zakonske norme kako je ona propisana u Kaznenom zakonu.”*

VSRH, IKŽ-760/04, 20. III. 2007.

2. *“Međutim, 1. siječnja 1998. stupio je na snagu novi Kazneni zakon (Narodne novine, br. 110/97), koji kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti regulira u čl. 337., koji više ne sadržava odredbu kakva je postojala u čl. 215. st. 5. KZRH i kojom je za najteži oblik tog kaznenog djela bila propisana kazna zatvora najmanje tri godine, što znači da se mogla izreći i kazna zatvora od petnaest godina. U novom Kaznenom zakonu najteži oblik dotičnog kaznenog djela reguliran je u čl. 337. st. 4., kojim je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina. Prema tome, novi Kazneni zakon je u odnosu prema kaznenom djelu zlouporabe položaja i ovlasti blaži od prethodnog zakona - KZRH, pa se u skladu s odredbom čl. 3. st. 2. KZ-a treba primijeniti novi Kazneni zakon kao blaži. Stoga je Vrhovni sud, kao drugostupanjski sud, po službenoj dužnosti preinačio prvostupanjsku presudu tako da je radnje izvršenja kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti opisane u t. 1. izreke presude označio kao kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a”.*

VSRH, IKŽ-292/98, 16. X. 2001.

3. *“Međutim, za pravilnu ocjenu kaznene odgovornosti optuženika nije odlučna okolnost jesu li oni bili stvarni vlasnici trgovačkog društva, pa dakle nije odlučna vlasnička struktura tih društava, već isključivo postupanje optuženika kao osoba koje su bile ovlaštene na upravljanje tim društvima (predsjednik uprave, direktor, opunomoćeni zastupnik ...) te s tim u svezi i*

njihovo svojstvo odgovorne osobe, koje su oni zloupotrijebili, i to opt. M.M. isključivo radi pribave znatne imovinske koristi, a ostali optuženici su mu omogućili takvu pribavu.

Stoga se ne radi o njihovoj privatnoj imovini, već se radi o korporacijskoj imovini, kako je to potpuno i pravilno utvrdio sud prvog stupnja.

Činjenica da trgovačka društva nisu pretrpjela štetu nakon izvršenih inkriminacija, iako su financijsko-knjigovodstveni vještaci utvrdili na strani određenih trgovačkih društava gubitak, taj je gubitak, sukladno mišljenju vještaka, u knjigovodstvenim knjigama prikazan kao negativna razlika nastala zbog troškova poslovanja. Isto tako, šteta nije potraživana ni u kasnijem razdoblju, koja okolnost govori u prilog tvrdnji o umreženosti i povezanosti kapitala i poslovnih interesa u navedenim trgovačkim društvima.

Stoga okolnost koju žalitelji ističu u svojim žalbama kako je suprotno tvrdnjama prvostupanjske presude, rezultat njihovih aktivnosti taj da ni za koga nije nastupila šteta, u konkretnom slučaju nije ni od kakvog utjecaja, jer se optuženicima inkriminira kao kvalifikatorno obilježje kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. i 1. KZ-a samo pribava znatne imovinske koristi (za sebe, odnosno za opt. M.M. od strane K.M. i I.P.).

Prema tome, moguća šteta velikih razmjera koja je drugi zakonski modalitet počinjenja ovog kaznenog djela nije bila ni predmetom optuženja, kako to pravilno zaključuje i sud prvog stupnja.

Naime, činjenica pribavljanja protupravne imovinske koristi ne mora uvijek i nužno te istovremeno korespondirati s nastankom štete na drugoj strani, kao što je to i ovdje slučaj.”

VSRH, IKŽ-1001/02, 30. V. 2003.

4. “Suprotno ovim optuženikovim navodima, u njegovim radnjama opisanim u točki 1. izreke prvostupanjske presude stječu se svi bitni elementi kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 4. KZ-a. Naime, optuženik je proglašen krivim jer je, kao direktor društva S. d.o.o. novac u iznosu 162.000 DEM, koji je od M.Ž. primio na ime izvršenja ugovora broj 002/99 za radove koje je društvo izvodilo, zadržao za sebe, umjesto da ga položi na žiroračun ili blagajnu društva, pribavivši time imovinsku korist u iznosu 629.302,74 kn. Dio iz obrazloženja prvostupanjske presude koji optuženik citira odnosi se na obrazlaganje dosega zaštitnog objekta tog kaznenog djela, koje može biti počinjeno i prema društvu čiji je počinitelj (su)osnivač, kao što je to ovdje slučaj; iako je primarni oštećenik tada samo društvo, a (prividni) sekundarni oštećenik njegov osnivač, posredno su oštećeni i svi oni vjerovnici tog društva čija potraživanja, zbog postupanja počinitelja kaznenog djela na štetu društva, nije moguće realizirati. Dakle, prvostupanjski sud citiranim dijelom obrazloženja nije objasnio elemente kaznenog djela, već njegovu po-

gibeljnost i posljedice koje, u ovome slučaju, proizlaze i iz činjenice stečaja pokrenute na S. d.o.o.”

VSRH, IKž-997/02, 26. IV. 2006.

5. “Pobijanom presudom opt. V.S. proglašen je krivim zbog *jednog produljenog kaznenog djela iz čl. 292. st. 1. i 2. al. 4. KZ-a.*

Takvim postupanjem prvostupanjski sud je ostvario bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. t. 9. ZKP-a, jer je prekoračio objektivni identitet optužbe i presude.

Naime, kazneno djelo iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a, je tzv. ‘drugo’ kazneno djelo u odnosu na kazneno djelo iz čl. 292. st. 1. i 2. KZ-a, i ono, bez intervencije državnog odvjetnika, ne može ući u sastav kaznenog djela iz čl. 292. st. 1. i 2. KZ-a pa ni kao jedno produljeno kazneno djelo iz čl. 292. st. 1. i 2. KZ-a. Radi se o sasvim različitim kaznenim djelima (i po općem objektu zaštite i po položaju Kaznenog zakona). Za tzv. ‘drugo’ kazneno djelo (takvo koje je bitno različito od onoga u optužnici) sud ne može osuditi optuženika, bez obzira na to je li to djelo lakše ili teže.

Točno je da prema odredbi čl. 350. st. 2. ZKP-a sud nije vezan za prijedloge tužitelja o pravnoj oznaci djela. O pravnoj oznaci kaznenog djela sud odlučuje samostalno u okviru svoje stvarne nadležnosti - ali samo u situaciji utvrđenja tzv. ‘drugaciјeg’ kaznenog djela (djela kod kojeg sud mijenja stanovite sastojke kaznenog djela, ali uvijek bez izmjene biti kaznenog djela), a ne i tzv. ‘drugog’ kaznenog djela - kako je to u pobijanoj presudi učinio prvostupanjski sud.”

VSRH, IKž-940/02, 7. XI. 2005.

6. “Pritom će prvostupanjski sud posebnu pozornost obratiti i na pravilnu primjenu Kaznenog zakona s obzirom na radnje koje se optuženiku stavljaju na teret. Naime, iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da sud prvog stupnja smatra da se na radnje optuženika mogu primijeniti samo odredbe čl. 215. Krivičnog zakona Republike Hrvatske, jer da je to kazneno djelo blaže od onog iz čl. 337. st. 4. Kaznenog zakona, s obzirom na to da je čl. 337. st. 4. Kaznenog zakona ‘proširena kriminalna zona na način da obuhvaća istovremeno imovinsku korist i štetu koju bi optuženik počinio (...) poduzeću L., a navodi i da ‘se ne može utvrđene iznose štete koje je počinio eventualno optuženik na štetu poduzeća L. zbrajati i utvrditi da je ukupna šteta nastala u iznosu od 120.000,00 kn’.

Međutim, sud prvog stupnja gubi iz vida da je opt. I.P. optužnicom stavljeno na teret da je kao odgovorna osoba iskoristio svoj položaj i s ciljem da drugome pribavi protupravnu imovinsku korist (kako je to izrijeком navedeno i u zakonskom opisu radnji kaznenog djela u optužnici). Pribavljanje drugo-

me protupravne imovinske koristi kvalifikatorni je elemenat oblika kaznenog djela iz čl. 215. st. 3. Krivičnog zakona Republike Hrvatske, a određene veće vrijednosti te imovinske koristi elementi su kvalificiranih oblika tog kaznenog djela iz st. 4. i 5. Krivičnog zakona Republike Hrvatske, za koje su zapriječene kazne zatvora od jedne do deset godina (st. 4.) odnosno najmanje tri godine (st. 5.). Točno je da je Kazneni zakon 'proširio' kriminalnu zonu ovog kaznenog djela opisanog u st. 4. čl. 337. Kaznenog zakona, ali ne, kako to sud prvog stupnja pogrešno navodi, od 1. siječnja 1998. godine, nego tek od 30. prosinca 2000. godine, stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Narodne novine, broj 129/00), čijim su čl. 66. u čl. 337. st. 4. Kaznenog zakona iza riječi: 'pribavlja takve koristi', dodane riječi: 'ili je prouzročena šteta velikih razmjera'. S obzirom na dotadašnju formulaciju ove odredbe te zapriječenu kaznu (od jedne do deset godina), očigledno je da je za pojedine oblike počinjenja radnji, koji sadržavaju i elemente bića kaznenog djela iz st. 4. i 5. čl. 215. Krivičnog zakona Republike Hrvatske i elemente bića kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. Kaznenog zakona, propis novog zakona blaži.

Osim toga, treba istaknuti i da je shvaćanje suda prvog stupnja, da kod produljenog kaznenog djela nikada nije moguće zbrajati pojedinačne iznose štete i djelo pravno označiti prema ukupnoj visini nanesene štete, pogrešno. Naime, jedan je od bitnih elemenata produljenog kaznenog djela i jedinstvena namjera, pa tom namjerom, kada je ona prethodno stvorena i usmjerena na sve buduće pojedinačne radnje kojima će se to djelo počinuti, može biti obuhvaćen i ukupan iznos prouzročene štete ili imovinske koristi pribavljene drugoj osobi, zbog čega je, ovisno o utvrđenjima suda koja se odnose i na taj subjektivni elemenat, moguće zbrajati iznose pojedinih šteta ili pribavljene koriste i prema njihovu zbroju ocijeniti je li počinjen neki od kvalificiranih oblika predmetnog kaznenog djela."

VSRH, IKŽ-938/02, 4. I. 2006.

7. "Državni odvjetnik u žalbi tvrdi da je izrada kvalitetnog elaborata za pretvorbu CKL, s obzirom na situaciju u kojoj je 1992. godine bilo to društvo, bila nemoguća, jer da je tek trebala uslijediti dioba imovine, prava i obveze Holdinga C., da su pravni odnosi unutar Holdinga bili u potpunosti nedefinirani, a to je i vidljivo iz činjenice da je kasnije morao biti sačinjen novi elaborat.

Državni odvjetnik, međutim, zanemaruje odredbu čl. 9. st. 1. Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća (Narodne novine broj 19/91) koji je bio na snazi u inkriminiranom razdoblju, a **prema kojoj je poduzeće (s društvenim kapitalom) bilo dužno obaviti pretvorbu najkasnije do 30. lipnja 1992.** Članak 10. tog zakona propisivao je sadržaj odluke o pretvorbi poduzeća, a u čl. 11. st. 1. t. 7. istog zakona **određen je elaborat o procjeni vrijednosti poduzeća,**

koji se, kao obvezni prilog odluke o pretvorbi, trebao dostaviti Agenciji Republike Hrvatske za restrukturiranje i razvoj. Stavkom 3. čl. 11. tog zakona bilo je određeno da elaborat o procjeni vrijednosti poduzeća može izraditi samo poduzeće ili njegovu izradu povjeriti pravnoj ili fizičkoj osobi koja je ovlaštena za obavljanje poslova iz te djelatnosti.

Dakle, obveza izrade elaborata o procjeni vrijednosti poduzeća proizlazila je iz pozitivnih propisa koji su odredili i rok njegove izrade, pa zaključenje ugovora o izradi takvog elaborata s K., pravnom osobom koja je bila ovlaštena za obavljanje takvih poslova, i to samo tri mjeseca prije isteka zakonskog roka za obavljanje pretvorbe, kako to pravilno utvrđuje i prvostupanjski sud, očigledno ne predstavlja optuženikovo grubo kršenje zakona i pravila poslovanja glede uporabe i upravljanja imovinom.”

VSRH, IKž-401/02, 5. IV. 2006.

8.” Međutim, optuženik je u pravu kada tvrdi da je počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka jer u presudi nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama ili su ti razlozi potpuno nejasni.

Optuženik je oglašen krivim da je na drugi način grubo prekršio zakon ili pravila poslovanja glede uporabe i upravljanja imovinom, a da nije označeno koje je zakone ili kakva pravila poslovanja prekršio. Prvostupanjski sud je bio dužan utvrditi je li optuženik grubo prekršio zakon ili pravila poslovanja, ali je pored utvrđenja sadržaja drugog načina grubog kršenja bio dužan i utvrditi koji su to zakoni odnosno pravila poslovanja bili prekršeni. Zakonski opis kaznenog djela iz čl. 292. KZ-a u sebi sadržava protupravna ponašanja koja se nalaze i u opisu nekih drugih kaznenih djela. Stoga je bilo potrebno konkretizirati sadržaj sintagme ‘na drugi način prekrši zakon ili pravila poslovanja’ kako bi se omogućila distinkcija ovog od nekih drugih kaznenih djela i utvrdilo je li u postupcima optuženika došlo do ostvarenja svih bitnih obilježja ovog kompleksnog kaznenog djela. Žalitelj je u pravu kada tvrdi da je ova konkretizacija u pobijanoj presudi izostala, zbog čega nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.

U pravu je žalitelj kada tvrdi da sud nije jasno utvrdio namjeru optuženika. U pobijanoj presudi nisu navedeni razlozi kojima se obrazlaže namjera optuženika, zbog čega je, za sada, ostalo nejasno je li okrivljenik postupao s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi za pravnu osobu ili s ciljem da imovinsku korist pribavi sebi ili s nekim drugim ciljem.

Bitno obilježje kaznenog djela iz čl. 292. KZ-a jest pribavljanje protupravne imovinske koristi za pravnu osobu. U izreci pobijane presude izričito je navedeno kako je optuženik postupao štiteći ne samo interese pravne osobe već i osobne interese. U obrazloženju je naveden iskaz D.P. koji govori o nepriznavanju optuženikovih ulaganja (a ne ulaganja njegove pravne osobe),

odnosno sud konstatira kako je optuženik (a ne pravna osoba) naplatio iznos 7.043,65 kn ne utvrđujući tom prilikom odlučnu činjenicu je li taj iznos naplatio za sebe (kako to proizlazi iz odnosne rečenične konstrukcije) ili za pravnu osobu (kako to proizlazi iz pravne oznake djela).

S obzirom na neraščišćene imovinsko-pravne odnose između optuženika V.L. te njegovih tvrtki, za sada nije potpuno jasno utvrđeno je li optuženik postupao s izravnom namjerom pribavljanja protupravne imovinske koristi ili je njegova namjera bila naplatiti svoja potraživanja ili potraživanja svoje tvrtke, pa je to učinio, ali na nezakonit način.

Ako je postupao s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi, sud nije jasno utvrdio je li optuženik postupao s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi za pravnu osobu (neovisno o tome tko je njezin vlasnik), što je bitno obilježje odnosnog kaznenog djela, ili s ciljem pribavljanja imovinske koristi za sebe, kada to može biti jedino drugo kazneno djelo (npr. pozicionirano u glavi XXV. Kaznenog zakona)."

VSRH, IKž-392/02, 14. IV. 2005.

9. *"Suprotno tome, po ocjeni Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kao suda drugog stupnja, da bi se pravilno shvatio kaznenopravni pojam zlouporabe službenog položaja i ovlasti, treba poći od pravilnog tumačenja osnovnih zakonskih obilježja ovog složenog kaznenog djela, koje pretpostavlja protupravno postupanje, odnosno postupanje protivno pravilima i interesima službe, takve službene osobe pri vršenju njezine službe.*

Konkretno prigode optuženik, dakle, nije bio u službi, niti je obavljao bilo kakav zadatak vezan za potrebe službe da bi se morao ponašati u skladu s pravilima i interesima službe, već on, neovisno o tome što nije u službi, niti obavlja neku službenu radnju, formalno gledano zloupotrebljava svoju policijsku iskaznicu i značku kriminalističke policije, ali s ciljem da obmane drugog djelatnika policije radi nesmetanog prelaska preko granice, sa svrhom ostvarivanja onog kriminalnog cilja za kojim je išao.

Samo tako može se i smije tumačiti pravi sadržaj njegova subjektivnog postupanja koje u sebi eventualno sadržava kaznenopravnu radnju pomaganja u počinjenju kaznenog djela teške krađe s obzirom na vrijednost, s unaprijed obećanim prikrivanjem predmeta pribavljenog tim djelom, kako to uostalom pravilno označava i sud prvog stupnja na stranici 5 pobijane presude.

Stoga, po pravnom shvaćanju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kao suda drugog stupnja, ovaj oblik kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti, i to iskorištavanjem položaja, ili prekoračenjem granica ovlasti, uvijek pretpostavlja da službena osoba poduzima službene radnje iz djelokruga svojih službenih ovlasti, ili ih prekorači zlouporabom položaja, ali uvijek u vršenju službe, kao one osnovne pravne pretpostavke u okvirima kojih se to kazneno

djelo može počinuti, pa se dakle to djelo ne može izvršiti kada poduzeta dje-latnost nema značaj, odnosno karakter službene radnje pri vršenju službe, iako je do određene zlouporabe službenih ovlasti došlo od strane optuženika, konkretne prigode.

Naime, ovo djelo imanentno je službenoj osobi koja poduzima određene službene radnje u vršenju službe djelatnika policije (koji je, u konkretnom slučaju, mogao počinuti eventualno djelatnik granične policije iskorištavanjem svog položaja graničnog policajca ili prekoračenjem svojih ovlasti).

Ocjenjujući, dakle, cjelokupno ponašanje optuženika u inkriminiranom događaju, ovaj drugostupanjski sud nalazi, s obzirom na naprijed izložene raz-loge, da djelo koje državni odvjetnik stavlja na teret optuženiku nije po zakonu kazneno djelo jer iz opisanog ponašanja optuženika ne proizlaze zakonska obilježja kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a i dr., pa je s pravom sud prvog stupnja optuženika oslobodio optužbe, na temelju čl. 354. t. 1. ZKP-a.”

VSRH, IKŽ-933/01, 21. II. 2002.

10. *“Neuzimanje uvozne carinske prijave od vozača i propuštanje preko granice kamiona s robom bez upisa u kontrolnik, propuštajući i da uputi vozača na carinjenje u unutarnju carinarnicu, opravdava zaključak prvostu-panjskog suda o ostvarenju bitnih obilježja inkriminiranog kaznenog djela u odnosu na opt. P.P.*

Da je sve dogovoreno između opt. S.K. i opt. P.P., vidljivo je i iz činjenice da je vozač G.T. stigao na granicu večer prije, ali ju je prelazio tek sutradan kad je u službu došao opt. P.P., te nakon toga roba ne ide na carinjenje u određenu carinarnicu, već se izravno vozi do kuće opt. S.K.

*Takav objektivni učin djela sam za sebe govori i o njegovu subjektiv-
nom elementu, o svijesti i volji da se pribavi protupravna imovinska korist,
neplaćanjem carine i ostalih pristojbi, kako to i proizlazi iz pobijane presude,
a protivno žalbenim navodima opt. S.K.”*

VSRH, IKŽ-839/01, 4. VI. 2003.

II. *“Isto tako, nema ni povrede Kaznenog zakona, kako se to tvrdi u žalbi.*

Pogrešno žaliteljica smatra da je predmetno kazneno djelo trebalo pravno označiti kao kazneno djelo iz čl. 215. st. 1. i 3. KZRH-a, jer novi zakon za nju nije blaži. Prije svega, optuženica je optužena zbog kaznenog djela iz čl. 215. st. 1., 3. i 5. KZRH-a, što znači za kazneno djelo kod kojeg je zapriječena kazna zatvora u trajanju najmanje od tri do petnaest godina zatvora, ali je državni odvjetnik, na temelju rezultata knjigovodstvenog vještačenja, izmijenio činjenični i pravni opis djela te ga je pravno označio kao kazneno djelo iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a, za koje kazneno djelo je zapriječena kazna zatvora u trajanju od jedne do deset godina. Dakle, već je državni odvjetnik predmetno

kazneno djelo blaže pravno označio, a osim toga, iz utvrđene visine pribavljene imovinske koristi od 82.107,90 kn vidi se da optuženica nije terećena niti može biti osuđena za još blaže kazneno djelo iz čl. 215. st. 1. i 3. KZRH-a, kako tvrdi žalba, već, eventualno, za kazneno djelo iz čl. 215. st. 1., 3. i 4. KZRH-a, koje je kao takvo bilo predviđeno u vrijeme izvršenja djela (1994. godine).

Kako je za kazneno djelo iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a i djelo iz čl. 215. st. 1., 3. i 4. KZRH-a zaprijećena jednaka kazna zatvora u trajanju od jedne do deset godina, a primjena novog Kaznenog zakona za optuženicu je povoljnija s obzirom na to da je u novom zakonu ispušten prije kvalificirani oblik djela iz čl. 215. st. 1., 3. i 5. KZRH-a, to je sud prvog stupnja opravdano prihvatio pravnu kvalifikaciju djela koju je naznačio državni odvjetnik te nije počinjena povreda zakona na štetu optuženice. Pri tome nije odlučno ni to što je za postojanje tog kaznenog djela prije bilo potrebno da počinitelj pribavi imovinsku korist koja premašuje iznos od 27.500,00 kn, a sada se izričaj 'znatna imovinska korist', prema pravnom shvaćanju Vrhovnog suda, procjenjuje sa 30.000,00 kn. Naime, već apstraktnom usporedbom normi jasno je da je stari zakon za počinitelja bio nepovoljniji jer je zbog niže naznačenog iznosa imovinske koristi imao za posljedicu raniji ulazak počinitelja u kriminalnu zonu kaznenog djela iz čl. 215. st. 1., 3. i 4. KZRH-a negoli onog iz čl. 337. st. 1., 3. i 4. KZ-a. Međutim, ta okolnost u konkretnom slučaju uopće nije od utjecaja, budući da je utvrđeno da je optuženica pribavila 82.107,90 kn, čime je u oba slučaja ostvarila tražene elemente kaznenog djela koji bitno nadilaze propisanu kvalifikatornu okolnost."

VSRH, IKž-124/01, 22. XII. 2005.

12. "Međutim, prema utvrđenim pravnim stavovima, ispravnim tumačenjem pravne norme kako ju je zakonodavac opisao u čl. 337. st. 4. KZ-a, ovaj kvalificirani oblik kaznenog djela postoji tek ako je znatna imovinska korist i stvarno pribavljena. Kako u konkretnom slučaju proizlazi da imovina opt. M.M. kriminalnim postupanjem opt. J.K. nije povećana, to je izostao bitan element ovog kvalificiranog oblika kaznenog djela, pa se može raditi samo o osnovnom obliku počinjenja kaznenog djela iz čl. 337. st. 1. KZ-a, kako je to i naznačeno u izreci presude ovoga suda.

Ova izmjena međutim nije bila od utjecaja na pravnu opstojanost kaznenog djela opt. M.M. iz čl. 337. st. 4. u svezi s čl. 37. st. 1. i 2. KZ-a. Naime, svaki od sudionika kaznenog djela odgovara u granicama svoga umišljaja, te kako je umišljaj opt. M.M. bio upravo na izvršenje kaznenog djela iz čl. 337. st. 4. KZ-a od opt. J.K., to prije izvršena izmjena pravne oznake kaznenog djela opt. J.K. nije bila od utjecaja na utvrđene karakteristike kaznenog djela koje je počinio opt. M.M."

VSRH, IKž-464/01, 29. V. 2003.

13. "Netočne su tvrdnje iz žalbe da u radnji optuženog nisu ostvareni svi bitni elementi kaznenog djela zbog kojeg je proglašen krivim. Naime, optuženik je, što je nesporno, vlasnik i direktor poduzeća T., i kao takav, što proizlazi iz iskaza svih saslušanih svjedoka, provodio je cjelokupnu poslovnu politiku svoga poduzeća te je u namjeri da sebi pribavi imovinsku korist iskoristio svoj položaj i nenamjenski se koristio sredstvima dobivenim ugovorom sa Zagrebačkom bankom te bez suglasnosti Banke i potrošio novac za vlastite potrebe, neosiguravajući ni sredstva za povrat kredita, pribavivši si tako znatnu imovinsku korist.

Budući da je u međuvremenu stupio na snagu zakon koji je blaži za optuženika, ovaj sud je po službenoj dužnosti preinačio pobijanu presudu u pravnoj oznaci djela te optuženika proglasio krivim zbog kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 4. u svezi sa st. 1. KZ-a."

VSRH, IKž-153/97, 13. XII. 2000.

14. "Međutim, kako je u međuvremenu stupio na snagu novi Kazneni zakon (Narodne novine, broj 110/97), koji je za optuženika za kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a blaži, sud je u povodu žalbe optuženika preinačio pobijanu presudu u pravnoj oznaci djela za to kazneno djelo, kao u izreci ove presude, a u skladu s čl. 3. st. 2. KZ-a."

VSRH, IKž-551/97, 24. V. 2000.

15. "Prema odredbi čl. 350. st. 1. ZKP-a, presuda se može odnositi samo na osobu koja je optužena i samo na ono djelo koje je predmet optužbe sadržane u podnesenoj optužnici odnosno na glavnoj raspravi izmijenjenoj ili proširenoj optužnici. Stavak 2. istog članka određuje da sud nije vezan za prijedloge tužitelja o pravnoj ocjeni djela, ali iz citirane odredbe stavka 1. proizlazi vezanost suda za opis radnji koje su navedene u optužnici. Sud stoga nije ovlašten u opis radnje kaznenog djela za koje optuženika presudom proglašava krivim dodavati one radnje koje optuženiku nisu bile stavljene na teret, a koje sadržavaju elemente nekog drugog kaznenog djela.

Međutim, sud prvog stupnja je, donoseći pobijanu presudu, iz opisa radnje kaznenog djela ispustio navode sadržane u optužnici koji se odnose na optuženikovu namjeru pribavljanja nepripadne imovinske koristi te na zadržavanje za sebe 48.500,00 kn, umjesto čega je u taj opis dodao navode o optuženikovu postupanju protivno Zakonu o računovodstvu i o njegovu propuštanju evidentiranja što je podignutim novcem plaćeno te propuštanja opravdanja podizanja novca sa žiroračuna, kao i navod u nastupanju štete od 48.500,00 kn.

Takvo dodavanje u opis radnje djela za koje je optuženik proglašen krivim onih elemenata kaznenog djela koji nisu bili sadržani u optužnici (ni po načelu

da je manje sadržano u većem, jer se ne radi o optuženikovu postupanju koje bi bilo samo dio terećenih radnji, već se radi o postupanju bitno drugačijem od onog stavljenog mu na teret), po ocjeni ovog drugostupanjskog suda, predstavlja prekoračenje optužbe.

Pritom valja napomenuti da ni činjenica da su oba kaznena djela - i ono iz čl. 337. KZ-a koje je optuženiku stavljeno na teret, i kazneno djelo iz čl. 339. KZ-a za koje je on prvostupanjskom presudom proglašen krivim (a za koje je zapriječena blaža kazna nego za kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a) - smještena u glavu XXV. Kaznenog zakona, dakle da su to kaznena djela protiv službene dužnosti, pa se može zaključiti da im je isti objekt zaštite, ne otklanja navedenu povredu. Naime, optužba može biti prekoračena čak i kada je pravna kvalifikacija djela u presudi jednaka onoj iz optužbe, ako sud prilikom presuđenja činjenični opis djela izmijeni u toj mjeri da se radi o drugom, a ne samo drugačijem postupanju optuženika.

Slijedom iznesenog, sud prvog stupnja pobijanom je presudom prekoračio optužbu, čime je počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. t. 9. ZKP-a, zbog čega je valjalo prihvatiti žalbu optuženika i ukinuti prvostupanjsku presudu te predmet vratiti na ponovno suđenje.”

VSRH, IKž-627/05, 18. I. 2006.

16. “Nije u pravu optuženik kada se žali zbog povrede Kaznenog zakona u odnosu na kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a. Žalitelj ne navodi koju povredu Kaznenog zakona ima u vidu, tek se iz sadržaja žalbe može zaključiti kako smatra da se presuda temelji na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju. To što smatra da u njegovim postupcima nema svih obilježja kaznenog djela za koje je oglašen krivim i pri tome pobija valjanost utvrđenog činjeničnog stanja, ne opravdava predmetnu žalbenu osnovu. To stoga što se postojanje povrede Kaznenog zakona prosuđuje prema činjeničnom stanju iz izreke presude, a ne onom činjeničnom stanju koje bi s motrišta žalitelja bilo ispravno. Kako su izrekom prvostupanjske presude utvrđeni svi bitni elementi kaznenog djela za koje je optuženik i osuđen, to u ovom slučaju ne postoji povreda Kaznenog zakona.”

VSRH, IKž-739/05, 30. XI. 2006.

17. “Naime, oštećenik kao tužitelj tereti optuženika da bi kao predsjednik Uprave poduzeća S., Našice, u namjeri pribavljanja nepripadne imovinske koristi, iako svjestan da je nekretnina u posjedu njegova poduzeća sagrađena na k.č. br. 362/1, zk. ul. br. 616, k.o. Našice, nacionalizirana, protivno Zakonu o zabrani prometa nacionaliziranih nekretnina, prilikom traženja suglasnosti za pretvorbu društvenog poduzeća S. navedenu činjenicu prikrilo Hrvatskom fondu za privatizaciju, dostavljajući mu dokumentaciju bez podataka o nacio-

naliziranoj imovini te je na taj način protupravno povećao temeljni kapital poduzeća za točno neutvrđeni iznos novca, ali svakako veći od 30.000,00 kn.

Nije sporno da je zgrada sagrađena na k.č. br. 362/1 upisana u zk. ul. br. 616, k.o. Našice (po novoj izmjeri k.č. br. 1757/1 upisana u zk. ul. br. 4047, k.o. Našice) nacionalizirana i bila uknjižena kao društveno vlasništvo, na kojoj je pravo korištenja imao R. - trgovačko ugostiteljsko poduzeće, OOUR S., Našice.

Sukladno Zakonu o pretvorbi društvenih poduzeća (Narodne novine, broj 19/91), navedena nekretnina unesena je u društveni (temeljni) kapital poduzeća.

Prijašnjem vlasniku ne vraća se u vlasništvo i posjed imovina koja je na taj način unesena u društveni kapital poduzeća, već mu pripada pravo na naknadu u dionicama, kad je riječ o dioničkom društvu, ili pak u udjelima društva s ograničenom odgovornošću, dakle onih društava u kapital kojih je u postupku pretvorbe unesena ta imovina, a ako to nije moguće, tada prijašnji vlasnik ostvaruje pravo na naknadu u dionicama ili udjelima društva iz portfelja Hrvatskog fonda za privatizaciju, ili u obveznicama Republike Hrvatske, kako to proizlazi iz Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine (Narodne novine, broj 92/96).

Postupak se provodi na zahtjev prijašnjeg vlasnika koji ga mora podnijeti u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu tog zakona, jer u protivnom gubi sva prava iz Zakona o naknadi.

Upravo tu činjenicu prvostupanjski sud nije utvrđivao, kao niti je li nadležni županijski ured proveo postupak i utvrdio činjenice odlučne za odlučivanje o zahtjevu te donio rješenje o naknadi za oduzetu imovinu, što bi prijašnjem vlasniku davalo legitimitet oštećenika.

Tek nakon utvrđenja tog prethodnog pitanja prvostupanjski sud će utvrđivati i ostale odlučne činjenice, pri čemu treba imati u vidu da Zakon o zabrani prijenosa prava raspolaganja i korištenja određenih nekretnina u društvenom vlasništvu na druge korisnike odnosno u vlasništvo fizičkih i pravnih osoba (Narodne novine, broj 53/90) nije bio inkompatibilan sa Zakonom o pretvorbi društvenih poduzeća, jer nije izuzimao sporne nekretnine od pretvorbe.

Kako to proizlazi iz stanja spisa i provedenih dokaza, optuženik je postupao u skladu s čl. 11. Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća i između ostalog dostavio podatke i dokaze o pravu korištenja nekretnina, a upute za provedbu čl. 11. Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća (Narodne novine, broj 26/91) dozvoljavale su da to bude zemljišnoknjižni izvadak, ali izričito se ne traži da to bude 'povijesni' zemljišnoknjižni izvadak.

Međutim, s obzirom na to da su prema Zakonu o pretvorbi društvenih poduzeća dionice mogli steći i nekadašnji vlasnici kojima Hrvatski fond za razvoj prenese dionice ili udio na ime naknade za ono što im je oduzeto nakon

15. svibnja 1945., valja pretpostaviti da je u situaciji kad se takva nekretnina pretvorbom unosi u društveni kapital poduzeća, potrebno donijeti i šire podatke i dokaze o tome.

Je li optuženik kao diplomirani pravnik, u situaciji kad je poznato da je nekretnina izgrađena između dva svjetska rata i da su akti konfiskacije i nacionalizacije nakon Drugog svjetskog rata bili najčešći pravni modusi prelaska imovine iz privatnog u društveno vlasništvo, znao da se radi o takvoj nekretnini, na što upućuju i iskazi saslušanih svjedoka, i da je to zatajio, ne prilažući 'povijesni' zemljišnoknjižni izvadak, ocijenit će sud u ponovljenom postupku.

Pri ocjeni odgovornosti optuženika sud će imati u vidu i dužnosti Agencije Republike Hrvatske za restrukturiranje i razvoj koja daje suglasnost za provođenje namjeravane pretvorbe, nakon ocjene da je ona u skladu s uvjetima i načinom propisanim zakonom, a u konkretnom slučaju Agencija je izdala potvrdu na namjeravanu pretvorbu društvenog poduzeća S., Našice, koje se pretvara u dioničko društvo, a da nije tražila dopunu podataka, iako je iz priloženog elaborata o procjeni vrijednosti poduzeća bilo vidljivo koliko je nekretnina stara.

U ponovljenom postupku bit će potrebno utvrditi je li korist uopće pribavljena i u čemu se ona sastoji, kome je pribavljena i koliko ona iznosi, o čemu ovisi i kvalifikacija djela, budući da **se upravo po subjektivnom elementu razlikuje kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a za koje se traži postupanje s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi sebi ili drugome (misli se na druge fizičke osobe, a ne pravne) i kazneno djelo iz čl. 292. KZ-a koje predviđa postupanje s ciljem pribavljanja protupravne koristi za svoju ili drugu pravnu osobu.**"

VSRH, IKž-827/00, 30. IV. 2003.

18. "Osnovana je žalba opt. V.V. zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka te je stoga žalba državnog odvjetnika zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o kazni, za sada, postala bespredmetna.

Naime, u obrazloženju svoje presude prvostupanjski sud navodi, uz ostalo, da nije mogao utvrditi cijenu jedne redovite dionice E. d.d., Osijek, u vrijeme njihove prodaje u srpnju 1999. godine, kao ni razliku u cijeni a ni iznos pribavljene imovinske koristi od kupaca, pa kako je za kazneno djelo iz čl. 337. st. 4. KZ-a nužno utvrditi da je pribavljena imovinska korist veća od 30.000,00 kn, optuženicu je proglasio krivom za kazneno djelo iz čl. 337. st. 1. i 3. KZ-a.

Prema tome, iako izričito navodi da nije mogao utvrditi iznos pribavljene imovinske koristi, prvostupanjski sud je optuženicu proglasio krivom za kazneno djelo iz čl. 337. st. 1. i 3. KZ-a, dakle za kazneno djelo u kojem je jedno od zakonskih obilježja upravo i pribavljanje imovinske koristi. Optuženica

u jednom dijelu svoje žalbe s pravom ističe prigovor da su razlozi pobijane presude u odnosu na imovinsku korist nedostatni i u znatnoj mjeri proturječni. Naime, u obrazloženju presude nisu izneseni nikakvi razlozi u čemu se sastoji pribavljena imovinska korist niti na temelju kojih je dokaza sud utvrdio tu odlučnu činjenicu, dok s druge strane navodi da nije mogao utvrditi iznos pribavljene imovinske koristi.”

VSRH, IKž-561/00, 5. II. 2002.

19. *“Prilikom novog suđenja za kazneno djelo opisano pod točkom 2. sud prvog stupnja posebno će utvrditi stupanj odgovornosti opt. I.K. kao predsjednika Upravnog odbora K. d.o.o., Križevci, i generalnog punomoćnika vršitelja dužnosti direktora tijekom 1994. godine i 1995. godine, u odnosu na kazneno djelo iz čl. 292. st. 2. u svezi sa st. 1. al. 4. KZ-a, kao i razgraničenje njegovih ovlasti od onih koje je imao opt. I.K. kao v.d. direktora navedenog trgovačkog društva u istom razdoblju. Također će utvrditi kojim su konkretnim radnjama optuženici, i koji od njih, prouzročili smanjenu uplatu svake od pojedinih vrsta poreza na način da će utvrditi u kojoj su mjeri ta smanjenja uplata rezultat isključivo nedovoljne ekipiranosti i preopterećenosti osoblja velikom količinom posla, a u kojoj mjeri neposrednim nalogom da se isplata plaća vrši kroz nepostojeću uporabu vlastitih vozila, tko je od optuženika bio odgovoran za ustroj evidencije razlike u cijeni robe prilikom prodaje na veliko i na malo, kao i druge relevantne činjenice na temelju kojih bi se nedvojbeno mogao donijeti zaključak o postojanju ili nepostojanju namjere kod optuženika da se citiranim radnjama pribavi znatna imovinska korist za Društvo.”*

VSRH, IKž-552/00, 23. IX. 2004.

20. *“Nadalje, kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlaštenja iz čl. 215. st. 1., 3. i 4. KZRH-a, a taj je zakon vrijedio u vrijeme počinjenja djela, sadržavao je i odredbu po kojoj je, kada je bio u pitanju modalitet pribavljanja protupravne imovinske koristi, ovo kazneno djelo postojalo samo ako nisu postojala obilježja nekog drugog kaznenog djela. Kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. KZ-a, iako u zakonskom tekstu ne postoji izričita odredba o supsidijarnosti tog djela, zadržalo je ipak takvo supsidijarno svojstvo, pa se to kazneno djelo i prema novom kaznenom zakonodavstvu može učiniti samo ako nisu ostvarena obilježja kojeg drugog kaznenog djela. Prema navodima izreke pobijane presude, opisano djelo usmjereno je više prema kaznenom djelu primanja mita iz čl. 347. st. 1. KZ-a, i to za opt. B.T. i opt. D.G., odnosno glede opt. Ž.T. za isto takvo djelo, ali u poticanju, prema odredbi čl. 37. KZ-a, odnosno u pomaganju na takvo djelo, prema odredbi čl. 38. KZ-a, s obzirom na navode izreke presude za potonjega optuženika, prema kojima je s jedne strane opt. Ž.T. bio angažiran od opt. B.A. da posreduje kod opt. B.T. i*

opt. D.G., a također s druge strane da je taj optuženik ovoj dvojici optuženika najavljavao nailazak vozila koja su prevozila robu za tvrtku B. d.o.o., Zagreb, kojoj je vlasnik i direktor bio opt. B.A.”

VSRH, IKŽ-519/00, 7. V. 2003.

21. *“Isto tako, navodi državnog odvjetnika da je opt. J.J. postupila protivno odredbi čl. 8. st. 2. Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća, jer je načinom otplate dionica malih dioničara u suštini poduzeće u pretvorbi kreditiralo kupnju dionica, nije prihvatljivo za Vrhovni sud, ne samo iz razloga što opt. J.J. nije ‘optužena za takav oblik postupanja’ - kako to ističe prvostupanjski sud, već prije svega zato što se način otplate dionica malih dioničara nije provodio putem njihova kreditiranja, već je tvrtka D. uplaćivala skupne iznose za sve male dioničare i uz tu uplatu dostavljala specifikaciju iz koje je bilo razvidno koji je dioničar i na temelju kojeg ugovora uplatio novac Fondu za privatizaciju.”*

VSRH, IKŽ-360/03, 25. V. 2006.

21. *“Pri tome valja istaknuti da pitanje vlasništva na dionicama trgovačkog društva odnosno vlasničkih udjela u trgovačkom društvu ne treba miješati s, kako se to kolokvijalno naziva, ‘vlasništvom ili suvlasništvom nad trgovačkim društvom’, što prvostupanjski sud čini u obrazloženju sporedne novčane kazne za opt. K.P. Trgovačko društvo je samostalni pravni subjekt, a okolnost postojanja vlasništva na dionicama ili vlasničkih udjela samo daje određena prava u odnosu na to trgovačko društvo takvom vlasniku, ali isključivo onih prava koja su propisana u Zakonu o trgovačkim društvima.”*

VSRH, IKŽ-627/99, 16. I 2003.

22. *“Isto tako, nema povrede Kaznenog zakona iz odredbe čl. 3. st. 2. KZ-a time što sud prvog stupnja nije primijenio odredbe Kaznenog zakona koji je stupio na snagu dana 15. srpnja 2003., iako je taj zakon, kako tvrdi žalba, blaži za počinitelja, s obzirom na to da predmetno kazneno djelo u njemu nije bilo propisano. Naime, Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona koji je stupio na snagu dana 15. srpnja 2003. stavljen je izvan snage dana 27. studenog 2003. odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske br. U-I-2566/03 od 27. studenog 2003. (Narodne novine, broj 190/03), slijedom čega je taj zakon ukinut, što znači da nikada nije proizvodio pravne učinke.”*

VSRH, IKŽ-34/07, 22. III. 2007.

23. *“Iako je prvostupanjska presuda u odnosu na točku 1. ukinuta zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pa se presuda ne ispituje u meritumu, ipak treba ukazati da se o kaznenom djelu zlouporabe položaja i ov-*

lasti iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a može raditi u slučaju samo ako je protupravna imovinska korist pribavljena. Takav smisao navedenih odredbi st. 3. i 4. čl. 337. KZ-a nedvojbeno proizlazi iz izričaja zakonske norme. Pribavljena imovinska korist, odnosno znatna imovinska korist, pri čemu počinitelj treba i postupati s ciljem da je pribavi, predstavlja bitna obilježja kaznenog djela iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a. Stoga pokušaj kaznenog djela iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a, s obzirom na konstrukciju pravne norme, nije moguć, unatoč odredbi čl. 33. st. 1. KZ-a.

Osim toga, počinitelj treba imovinsku korist pribaviti za sebe ili za drugu fizičku osobu, što znači da se to kazneno djelo (čl. 337. KZ-a) ne može počinuti pribavljanjem imovinske koristi za pravnu osobu. U tom potonjem slučaju može se raditi samo o kaznenom djelu iz čl. 292. st. 1. i 2. KZ-a.”

VSRH, IKž-845/00, 5. III. 2002.

24. “Zahtjev za provođenje istrage nije osnovan ni glede krivičnog djela iz čl. 215. st. 5. u svezi sa st. 1. KZRH-a. Naime, da bi se krivično djelo iz čl. 215. KZRH-a moglo kvalificirati po njegovu st. 3. odnosno 4. ili 5., protupravna imovinska korist mora biti pribavljena, jer je tek time krivično djelo u svome kvalifikatornom obliku dovršeno. Kada takva korist još nije pribavljena, ne radi se o pokušaju krivičnog djela iz čl. 215. st. 3., 4. ili 5. KZRH-a u svezi s čl. 17. OKZRH-a, već o krivičnom djelu iz čl. 215. st. 1. KZRH-a, kao osnovnom, naravno, ako su ostvarena sva potrebna obilježja tog krivičnog djela kao osnovnog, odnosno radi se o onim kvalificiranim oblicima kod kojih je protupravna imovinska korist, s obzirom na propisane iznose u st. 3. ili 4. čl. 215. KZRH-a ostvarena.”

VSRH, IVKž-6/94, 22. II. 1994.

25. “Međutim, za ostvarenje kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a protupravna imovinska korist mora biti pribavljena, jer je tek time kazneno djelo u svome kvalifikatornom obliku dovršeno. Ako takva korist još nije pribavljena, ne radi se o pokušaju kaznenog djela iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a u svezi s čl. 33. st. 1. KZ-a, već se radi o kaznenom djelu iz čl. 337. st. 1. KZ-a kao osnovnom.”

VSRH, IVKž-72/03, 17. VI. 2004.

26. “Tumačenjem zakona na način kako to čini žalitelj došli bismo u apsurdnu situaciju da za kvalificirani oblik kaznenog djela zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju koje je izvršeno prije 1. 1. 1998. bude odgovorna svaka osoba koja je nekom radnjom propisanom u alinejama 1.-5. čl. 102. KZRH-a pribavila za svoju ili drugu pravnu osobu imovinsku korist, osim one koja je to učinila grubom povredom ovlaštenja vezanih za raspolaganje,

korištenje i upravljanjem imovinom o kojoj se dužna, kao odgovorna osoba, brinuti. Žalitelj je potpuno ispustio iz vida vjerodostojno tumačenje čl. 23. u svezi s čl. 1. Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Republike Hrvatske, koje je objavljeno u Narodnim novinama, broj 175 od 13. prosinca 2004., koje je donio Sabor na sjednici 8. prosinca 2004., iz kojeg proizlazi da se pod pojmom društvene imovine smatraju sva sredstva u društvenom vlasništvu, sredstva za zadovoljenje zajedničkih i općih potreba, prirodna bogatstva i dobra u općoj uporabi, imovina povjerena državnom tijelu, poduzeću ili drugoj društvenoj i pravnoj osobi ili se ta imovina kod njih nalazi po nekom zakonskom temelju.”

VSRH, IVKž-19/05, 15. III. 2005.

27. “Kako kazneno djelo zlorporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. st. 2. u svezi sa st. 1. al. 6. KZ-a čini odgovorna osoba u pravnoj osobi, koja s ciljem pribavlja protupravnu imovinsku korist za svoju ili drugu pravnu osobu, ili na drugi način grubo prekrši zakon ili pravila poslovanja glede uporabe i upravljanja imovinom, nedvojbeno je da se u istražnom zahtjevu mora navesti zakon i pravila poslovanja koji su prekršeni te okolnosti koje upućuju na to da se radi o grubom kršenju zakona i pravila poslovanja.”

VSRH, IVKž-142/03, 15. IV. 2004.

III. OSNOVNA OBILJEŽJA PRIMJENE KAZNENOG DJELA ZLOUPORABE OVLASTI U GOSPODARSKOM POSLOVANJU IZ ČL. 292. KZ-A

GLAVA XXI. - KAZNENA DJELA PROTIV SIGURNOSTI PLATNOG PROMETA I POSLOVANJA

Zlorporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju

Članak 292.

(1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi za svoju ili drugu pravnu osobu:

- stvara ili drži nedozvoljene fondove u zemlji ili stranoj državi,
- sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilancama, procjenama ili inventurom ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i uspjeha poslovanja,

- pravnu osobu stavi u povoljniji položaj prigodom dobivanja sredstava ili drugih pogodnosti koje se pravnoj osobi ne bi priznale prema postojećim propisima,

- pri izvršavanju obveza prema proračunima i fondovima uskrati sredstva koja im pripadaju,

- namjenska sredstva kojima raspolaže koristi protivno njihovoj namjeni,

- na drugi način grubo prekrši zakon ili pravila poslovanja glede uporabe i upravljanja imovinom,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve koristi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Novoselec s razlogom ističe da je kazneno djelo zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. KZ-a “jedno od najzamršenijih gospodarskih kaznenih djela u našem zakonu”.²⁹ U prvi mah čini se kao da se radi o kaznenom djelu koje je *vrlo slično* kaznenom djelu iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a, no opis većine radnji iz st. 1. čl. 292. KZ-a upućuje na to da se radi o kaznenom djelu *apstraktnog ugrožavanja*, dok se kod kaznenog djela iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a radi o kaznenom djelu *povređivanja*. Ali takav zaključak ne održava pravo stanje stvari jer pojedini podstavci st. 1. čl. 292. KZ-a (prije svega, podstavci 4. i 5.) ipak u biti *omogućuju* ostvarenje kaznenog djela *povređivanja*, a to zapravo znači da analiza kaznenog djela zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. KZ-a pokazuje da je ono “vrlo neujednačeno, isprepletano s drugim kaznenim djelima, čime je dovedeno u pitanje *načelo određenosti* kaznenog zakona.”³⁰

Poseban problem u *sudskoj praksi* predstavlja primjena podstavka 6. st. 1. čl. 292. KZ-a. Riječ je u biti o tzv. *generalnoj klauzuli* prema kojoj počinitelj kaznenog djela postupa s ciljem da za svoju ili drugu *pravnu* osobu pribavi imovinsku korist, a to ostvaruje “na drugi način grubim kršenjem zakona ili pravila poslovanja glede uporabe i upravljanja *imovinom*”.

Takva odredba zakona vrlo je rastezljiva i *Novoselec* je u pravu kad upozorava da je takvu odredbu zakona “teško dovesti u sklad s načelom *nullum crimen sine lege certa*”.³¹

Bačić/Pavlović još su kritičniji: “Takav ‘kaučuk paragraf’ u izravnoj je protivnosti s načelom *nullum crimen sine lege certa*. U postojećoj situaciji sudac preuzima ulogu zakonodavca, jer mu je prepušteno da sam određuje opis kaznenog djela, što je opet u izravnoj suprotnosti s tridiobom vlasti. Umjesto

---

²⁹ V. prof. dr. sc. Petar Novoselec: *Gospodarska kaznena djela*, Hrvatska pravna revija, svibanj 2001., str. 80 i dalje.

³⁰ V. djelo u bilješki 29, str. 81.

³¹ V. djelo u bilješki 30, str. 81.

primjene jasne i određene norme, sudska odluka se donosi *po slobodnoj rasudbi suca*. Primjenom ‘kaučuk paragrafa’ krši se *načelo zakonitosti* iz čl. 31. Ustava Republike Hrvatske, a kao temeljno načelo krši se i čl. 2. KZ-a. Tim načelom osigurava se pravna sigurnost građana, njihova prava i slobode, onemogućuje se samovolja zakonodavca, suca i drugih pravosudnih tijela. Kroz to načelo kazneno pravo ostvaruje svoju *garantivnu funkciju*.³²

U *sudskoj praksi* pojavio se problem *tumačenja* čl. 106. (102.) Krivičnog zakona Republike Hrvatske - kao *prednika* čl. 292. KZ-a - prema kojem podstavak 6. st. 1. čl. 106. Krivičnog zakona Republike Hrvatske glasi:

“- na drugi način grubo povrijedi ovlaštenja u pogledu raspolaganja, korištenja i upravljanja društvom imovinom.”

Radi otklanjanja nedoumica nastalih zbog toga što je *bivši* Krivični zakon Republike Hrvatske u čl. 106. (102.) navedenu *generalnu klauzulu* ograničio na poslovanje s *društvenom imovinom*, Hrvatski sabor je 8. prosinca 2004. donio *vjerodostojno tumačenje* čl. 23. Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 9/92; Narodne novine, br. 175/04), prema kojem tumačenju *generalna klauzula* iz podstavka 6. st. 1. čl. 106. Krivičnog zakona Republike Hrvatske obuhvaća *i imovinu tadašnjih privatnih poduzeća*.

Prema *Novoselcu*, “to je tumačenje u međuvremenu izgubilo na praktičnoj važnosti jer se odnosi samo na kaznena djela počinjena *prije* stupanja na snagu Kaznenog zakona, u kojem je iz navedene generalne klauzule društvena opasnost *brisana*.”³³

Takvo stajalište *Novoselca* ne odgovara na pitanje postoji li *kontinuitet tipa nepravda* glede kaznenog djela zlouporabe ovlasti počinjenog u vrijeme dok je bio na snazi KZ SR i KZ RH, a za koji se kazneni postupak vodi ili se vodio *nakon* 1. siječnja 1998.

Mi podržavamo stajalište *Bačića/Pavlovića* jer je i prema našem mišljenju *ratio* zakonodavca da “zadrži” pojam *društvene imovine* bio samo u tome da se u *tranzicijskom* razdoblju zaštititi imovina koja je *različita* od privatne imovine (v. razloge kod *istih autora*, str. 1011, odl. 2.), tj. da toj imovini pruži posebnu zaštitu (sada ne više zbog toga što je društvena imovina “vrednija” od privatne imovine, već samo zbog toga što je društvena imovina u “nestajanju” i kao takvu treba je zaštititi (gore spomenuti autori govore o zaštiti društvene imovine “posljednji put ...”, “još jednom ...”).

---

³² V. Franjo Bačić i Šime Pavlović: Komentar kaznenog zakona, Organizator, Zagreb, 2004., str. 1009.

³³ V. Petar Novoselec: Posebni dio kaznenog prava, prvo izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2007., str. 327.

Što se pak tiče st. 2. čl. 292. KZ-a, riječ je o *kvalificiranom* kaznenom djelu (potrebno je pribaviti “znatnu imovinsku korist”) koje predstavlja kazneno djelo *povređivanja*, tj. kazneno djelo s realnom štetom, a taj oblik kaznenog djela nije lako *razgraničiti* od kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a - kao gospodarskog kaznenog djela.

Kazneno djelo iz čl. 292. KZ-a može počinuti *samo* odgovorna osoba. Kada odgovorna osoba ostvaruje imovinsku korist za sebe ili drugu *fizičku osobu*, tada je riječ o kaznenom djelu iz čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a. A kada tu korist (imovinsku) ostvaruje za *pravnu* osobu, tada se (nakon Novele iz 2006. godine) postupanje počinitelja može podvesti i pod čl. 292. KZ-a i pod čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a.

Prema *sudskoj praksi* upravo je *subjektivna strana* (namjera pribavljanja imovinske koristi za fizičku ili pravnu osobu) *odražavala bitnu razliku između tih dvaju kaznenih djela*.

Prema našem mišljenju, za kazneno djelo iz čl. 292. KZ-a nema opravdanja da opstane u našem materijalnom kaznenom zakonodavstvu. Riječ je o “reliktu prošlosti u našem kaznenom pravu”,³⁴ koje opstaje samo zato (ili pretežno zato) što se kasni s *temeljnim promjenama* u reguliranju kaznenih djela iz *gospodarske* sfere društvenog života.

To kazneno djelo ne samo da “opstoji” već se i nadopunjuje: Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona od 3. listopada 2007. u čl. 5. propisano je da se iza čl. 292. dodaje *naslov* i čl. 292.a koji glasi:

Zlouporaba ovlasti u svezi sredstava Europske unije

Članak 292.a

(1) Tko u postupku dodjele sredstava Europske unije da ponudu koja se temelji na ispravama neistinitog sadržaja, lažnim bilancama, procjenama ili drugim lažnim činjenicama i time sebe ili drugu fizičku ili pravnu osobu stavi u povoljniji položaj prigodom dobivanja sredstava ili drugih pogodnosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko sredstva Europske unije koja odgovaraju subvenciji ili uredno odobrenoj pomoći kojima raspoláže koristi protivno njihovoj namjeni.

(3) Tko počini kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi za sebe, ili svoju ili drugu pravnu osobu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 3. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve koristi, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

---

³⁴ V. Željko Horvatić: Novo hrvatsko kazneno pravo, str. 531.

(5) Neće se kazniti za djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka tko dragovoljno spriječi štetu za financijske interese Europske unije tako da ispravi ili dopuni prijavu ili da obavijesti o činjenicama koje je propustio prijaviti.

IV. UMJESTO ZAKLJUČKA

Nema nikakve dvojbe da kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti (čl. 337. st. 3. i 4. KZ-a) i zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju (čl. 292. st. 1. i 2. KZ-a) zbog velikih nedostataka u njihovu *normativnom, praktičnom* ali i *teorijskom* oblikovanju treba *temeljito transformirati* na način da se ta kaznena djela *ukinu* i da se umjesto njih uvede *jedno središnje gospodarsko kazneno djelo* koje će obuhvatiti sve zlouporabe koje čine osobe kojima je povjerena briga nad imovinom pravnih osoba. Sva druga kaznena djela (pa i kazneno djelo iz čl. 337. st. 1. i 2. KZ-a) koja su neraskidivo vezana za “službene dužnosti” službenih osoba, trebala bi postati “čista” službenička kaznena djela smještena u glavu kaznenih djela protiv službene dužnosti.

PRILOG

Zbirni tablični prikaz primjene čl. 337. KZ-a za razdoblje od 1997. do 2007. - Baza podataka br. I. -

1997.

Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -
1.	573	3.	280	5.	86	7.	153		
2.	324	4.	151	6.	551				

1998.

Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -
1.	698	3.	712	5.	662	7.	292		
2.	488	4.	690	6.	449				

1999.

Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -
1.	27	4.	196	7.	348	10.	627	13.	862
2.	115	5.	280	8.	379	11.	736		
3.	154	6.	342	9.	388	12.	810		

2000.

Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -
1.	30	6.	386	11.	552	16.	695	21.	845
2.	109	7.	467	12.	555	17.	733	22.	847
3.	204	8.	472	13.	561	18.	744		
4.	217	9.	491	14.	562	19.	788		
5.	226	10.	519	15.	692	20.	827		

2001.

Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -
1.	60	5.	169	9.	464	13.	839	17.	933
2.	108	6.	230	10.	481	14.	869	18.	949
3.	112	7.	234	11.	545	15.	892		
4.	124	8.	290	12.	775	16.	923		

2002.

Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -
1.	60	8.	273	15.	653	22.	840	29.	997
2.	108	9.	401	16.	687	23.	846	30.	999
3.	123	10.	407	17.	698	24.	908	31.	1001
4.	257	11.	413	18.	747	25.	930	32.	1002
5.	325	12.	426	19.	774	26.	938	33.	1015
6.	381	13.	513	20.	804	27.	940		
7.	392	14.	526	21.	824	28.	951		

2003.

Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -
1.	67	9.	293	17.	445	25.	722	33.	972
2.	81	10.	304	18.	556	26.	732	34.	994
3.	83	11.	330	19.	564	27.	769	35.	1037
4.	128	12.	343	20.	595	28.	780	36.	1049
5.	163	13.	345	21.	646	29.	795	37.	1126
6.	183	14.	347	22.	676	30.	804	38.	1245
7.	276	15.	354	23.	708	31.	821	39.	1156
8.	289	16.	360	24.	712	32.	929		

2004.

Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -
1.	49	9.	349	17.	722	25.	976		
2.	81	10.	419	18.	750	26.	1039		
3.	164	11.	451	19.	760	27.	1126		
4.	284	12.	456	20.	775	28.	1129		
5.	292	13.	468	21.	796	29.	1190		
6.	309	14.	633	22.	878	30.	1193		
7.	317	15.	684	23.	914	31.	1236		
8.	339	16.	698	24.	929	32.	1250		

2005.

Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -
1.	46	7.	120	13.	217	19.	627	25.	747
2.	69	8.	128	14.	340	20.	636	26.	962
3.	91	9.	182	15.	409	21.	680	27.	965
4.	112	10.	187	16.	510	22.	682	28.	1116
5.	118	11.	197	17.	577	23.	726		
6.	119	12.	206	18.	599	24.	739		

2006.

Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -
1.	28	4.	423	7.	763	10.	903	13.	1030
2.	319	5.	511	8.	797	11.	990		
3.	350	6.	683	9.	888	12.	1005		

2007.

Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -	Redni broj	Broj predmeta I KŽ -
1.	34	2.	247	3.	494				

Zbirni tablični prikaz načina rješavanja kaznenog djela iz čl. 337. KZ-a za razdoblje od 1997. do 2007. - Baza podataka br. II. -

Godina	Broj novih I KŽ – predmeta	Broj svih I KŽ – predmeta u radu	Broj svih I KŽ – predmeta u vezi s čl. 337. KZ-a	Broj pravomoćno okončanih I KŽ – predmeta u vezi s čl. 337. KZ-a	Broj ukinutih I KŽ – predmeta u vezi s čl. 337. KZ-a
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1997.	654	1485	7	7	-
1998.	727	1559	7	7	-
1999.	912	1828	13	6	7
2000.	854	1881	22	9	13
2001.	952	1982	18	11	7
2002.	1028	2159	33	17	16
2003.	1161	2262	45	25	14
2004.	1257	3820	46	21	11
2005.	1123	2607	57	17	11
2006.	1108	2632	65	10	3
2007.	672	1988	39	2	1
Ukupno	10448	24203	352	132	83

LITERATURA

1. Franjo Bačić/Šime Pavlović: Komentar Kaznenog zakona - Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela; Posebno (dopunsko) kazneno zakonodavstvo, Organizator, Zagreb, 2004., str. 1156, 1177; 957-1012.
2. dr. sc. Franjo Bačić/mr. sc. Šime Pavlović: Kazneno pravo - Posebni dio, I. izdanje, Informator, Zagreb, 2001., str. 469-477; 377-379.

3. dr. sc. Franjo Bačić: Marginalije uz novi Kazneni zakon (Posebni dio), Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 5, br. 1/1998., str. 115-117; 136-138, 140.
4. dr. sc. Franjo Bačić: Posebni dio novog hrvatskog kaznenog zakonika: strukturalna problematika, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), br. 1/1994., str. 63-73.
5. prof. dr. sc. Franjo Bačić: Neka načelna pitanja u vezi sa sudskom praksom - Kazneni zakon u praktičnoj primjeni, Organizator, Zagreb, 2004., str. 17-28.
6. prof. dr. sc. Franjo Bačić: Osvrt na Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Hrvatska pravna revija, br. 12, prosinac 2006., str. 74-87.
7. prof. dr. sc. Franjo Bačić: Što trećom novelom nije trebalo mijenjati u Kaznenom zakonu (pisano prema Nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz listopada 2002.), Inženjerski biro d.d., Zagreb, travanj 2003., str. 10-19.
8. Franjo Bačić: Moj alternativni Nacrt Kaznenog zakona Republike Hrvatske, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 1/1996., str. 128-131.
9. Franjo Bačić: Koliki je prostor za tranziciju u našem materijalnom krivičnom pravu?, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/1996., str. 113.
10. prof. dr. sc. Jakša Barbić: Propisi o gospodarskom poslovanju i vladavina prava, Pravo u gospodarstvu, Zagreb, 2002., sv. 1, str. 3-40.
11. dr. sc. Jakša Barbić: Pravo društava - knjiga prva: Opći dio, Organizator, Zagreb, 1999., str. 83 i dalje
12. dr. sc. Jakša Barbić: Pravo društava - knjiga druga: Društva kapitala, Organizator, Zagreb, 2000., str. 3-100 i dalje
13. dr. sc. Jakša Barbić: Pravo društava - knjiga treća: Društva osoba, Organizator, Zagreb, 2002., str. 375 i dalje
14. dr. sc. Jakša Barbić: Pojam i obilježja dioničkog društva, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 1-2/2000., Zagreb, str. 135-140.
15. prof. dr. sc. Jakša Barbić: Nadležnost organa u društvima kapitala, Inženjerski biro d.d., Zagreb, travanj 2003., str. 20-23.
16. Jakša Barbić: Imovinski odnosi u društvu pravnoj osobi, Aktualnosti novoga kaznenog zakonodavstva, Inženjerski biro d.d., Zagreb, 2000., str. 114-124.
17. prof. dr. sc. Jakša Barbić: Modernizacija hrvatskog stvarnog prava, HAZU, Znanstveno vijeće za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava, Okrugli stol održan 25. travnja 2007. u palači HAZU u Zagrebu (uredio: akademik Jakša Barbić), Zagreb, 2007., str. 7-8; 133-135.
18. dr. sc. Igor Bojanić: Promjene u općem dijelu Kaznenog zakona prema Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2005., Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12, br. 2/2005., str. 341-344.
19. dr. sc. Davor Derenčinović: Sudska praksa, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 9, br. 1/2002., str. 207-209.
20. dr. sc. Davor Derenčinović: Kazneno djelo davanja mita u hrvatskom i usporednom kaznenom zakonodavstvu i sudskoj praksi - kritička analiza dijelova inkriminacije i nekoliko prijedloga de lege ferenda, Hrvatska pravna revija, br. 3, ožujak 2001., Zagreb, str. 56-68.
21. Ana Garačić: Kazneni zakon u sudskoj praksi - Posebni dio, Organizator, Zagreb, 2007., str. 575-588; 481-487.
22. Ana Garačić: Odnos kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti i primanja mita, Hrvatska pravna revija, Inženjerski biro d.d., 2003., str. 73-78.
23. Ana Garačić: Značenje pojedinih izraza u Kaznenom zakonu i njihovo tumačenje u sudskoj praksi, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva - 2006., Inženjerski biro d.d., 2006., str. 21-30.
24. Ana Garačić: Kazneni zakon u sudskoj praksi, Naklada Zadro, Zagreb, 2001., str. 349; 391-394.

25. Željko Horvatić: Novo hrvatsko kazneno pravo, Organizator, Zagreb, 1997.; str. 564-566; 531-532.
26. Željko Horvatić/Zvonimir Šeparović i suradnici: Kazneno pravo - Posebni dio, MASMEDIA, Zagreb, 1999., str. 446-457; 364-392.
27. V. Željko Horvatić: Kazneno pravo i druge kaznene znanosti. Odabrani radovi 1963.-2003., Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2004., str. 356.
28. Sanja Katušić-Jergović, dipl. iur.: Prilog razmatranju o kaznenoj odgovornosti odgovornih osoba u trgovačkim društvima kapitala, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva (IV. sa- vjetovanje - 2002.), Inženjerski biro d.d., Zagreb, lipanj 2002., str. 131-182.
29. Sanja Katušić-Jergović: Odgovorne osobe trgovačkih društava osoba, Aktualna pitanja kaz- nenog zakonodavstva - 2005., Inženjerski biro d.d., Zagreb, 2005., str. 289-293.
30. Sanja Katušić-Jergović: Prilog razmatranju kaznenih djela gospodarskog kriminaliteta pre- ma izmjenama Kaznenog zakona, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 10, br. 2/2003., str. 513-545.
31. Sanja Katušić-Jergović: Neka razmatranja o kaznenim djelima predviđenim Zakonom o trgovačkim društvima, Hrvatska pravna revija, br. 6, lipanj 2001., Inženjerski biro d.d., Zagreb, str. 74-101.
32. Sanja Katušić-Jergović: Proboj pravne osobnosti i kaznena djela u svezi s tim, Inženjerski biro d.d., Zagreb, travanj 2003., str. 75-88.
33. Zorislav Kaleb: Razmišljanja uz odluku Ustavnog suda o ukidanju Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2003., Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, br. 1/2004., str. 293-298.
34. Damir Kos: Kaznenopravna odgovornost za kaznena djela gospodarskog kriminaliteta, Hr- vatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2000., str. 389 i dalje
35. dr. sc. Irma Kovčo Vukadin: Stanje i kretanje kriminaliteta u Republici Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12, br. 2/2005., str. 289-301.
36. mr. Dražen Matijević: Tyranosaurus u Kaznenom zakonu, Odvjetnik br. 9-10/1999., str. 42-45.
37. mr. sc. Gordana Mršić: Kaznena djela protiv službene dužnosti - poseban osvrt na kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, Hrvatska pravna revija, br. 7-8, 2005., Inženjerski biro d.d., str. 170-180.
38. mr. sc. Gordana Mršić: Kaznena djela protiv službene dužnosti - poseban osvrt na neke slučajeve iz sudske prakse, Radno pravo, br. 11, Rosip d.d., Zagreb, 2006., str. 74-82.
39. Marin Mrčela: 21. konferencija Vijeća Europe o kriminološkim istraživanjima, Strasbourg, 19. XI. - 22. XI. 1996., Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 4, br. 1/1997., str. 313-327.
40. dr. sc. Petar Novoselec: Zlouporaba položaja i ovlasti kao gospodarsko kazneno djelo - kri- tika jednog zakonodavnog promašaja, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 9, br. 1/2002., str. 3-36.
41. Petar Novoselec: Posebni dio kaznenog prava, prvo izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2007., str. 320-326; 326-328.
42. prof. dr. sc. Petar Novoselec: Gospodarska kaznena djela, Hrvatska pravna revija, Inženjerski biro d.d., 2001., str. 71-86.
43. dr. sc. Petar Novoselec: Temeljne crte novele Kaznenog zakona od 9. srpnja 2003., Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 10, br. 2/2003., str. 263-266; 298-303.
44. Dragan Novosel: Pregled predloženih izmjena Kaznenog zakona - posebni dio, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12, br. 2/2005., str. 360-364.
45. Lazo Pajić: Dvojbe teorije i prakse u tumačenju pojma "drugi" kao obilježja kaznenog djela ("drugi" - fizička i pravna ili samo fizička osoba?), Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2005., str. 441-456.

46. mr. sc. Šime Pavlović: U očekivanju novih značajnijih inkriminacija u Kaznenom zakonu Republike Hrvatske, Hrvatska pravna revija, Inženjerski biro d.d., 2003., str. 79-86.
47. mr. sc. Šime Pavlović: Četiri kaznena djela protiv gospodarstva i službene dužnosti, Kazneni zakon u praktičnoj primjeni, Organizator, Zagreb, 2004., str. 182-212.
48. mr. sc. Šime Pavlović: Postojanje kontinuiteta tipa neprava kod novog kaznenog djela zlouporabe povjerenja - obavezna primjena blažeg zakona, Inženjerski biro d.d., Zagreb, travanj 2003., str. 59-74.
49. mr. sc. Đuro Pokrajac: Kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. i zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. KZ-a te njihova primjena u praksi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 8, br. 2/2001., str. 170-178.
50. mr. Andrija Radić: Pojam "drugoga" kod krivičnih djela protiv imovine i službene dužnosti, Naša zakonitost, br. 10/1975., str. 47-56.
51. Siniša Rodin: Usklađivanje pravnih propisa, Hrvatska agenda 2000, Europski dom, Zagreb, 1999., str. 49-54.
52. dr. Bogdan Zlatarić: Krivični zakonik u praktičnoj primjeni (kritički pregled judikature), II. svetak, Posebni dio, Narodne novine, 1958., str. 601-612.

Summary

CRIMINAL OFFENCES OF ABUSE OF OFFICE AND OFFICIAL AUTHORITY REFERRED TO IN ARTICLE 337 AND ABUSE OF AUTHORITIES IN ECONOMIC BUSINESS OPERATIONS REFERRED TO IN ARTICLE 292 OF THE CRIMINAL CODE: THE EFFECTS IN CRIMINAL LAW OF A LEGISLATIVE INCONSISTENCY

On the basis of a statistical survey of a large number of cases, the author examines the basic elements of the criminal offences covered by Articles 337 and 292 of the Criminal Code, relying on the case law of the Supreme Court of the Republic of Croatia. He concludes that the effects in criminal law of the legal regulation of both these criminal offences are primarily conditioned by a particular interpretation of the legal norm. This is not unusual, since the interpretation of the legal norm and case law breathe life into a law. Criminal law theoreticians rightly stress that case law is created by interpreting the law – answers are provided for challenges in the law which are unclear, unavoidable and complex. Unfortunately, both case law and theory are not unified in terms of important elements concerning each of the examined criminal offences, and such a situation has led to a certain arbitrariness and rationality, even improvisation, in applying the legal provisions that regulate certain economic crimes. In the author's view, the long existence of these inconsistencies may be overcome if the criminal offence referred to in Article 337 paragraphs 3 and 4 of the Criminal Code is abolished and a new criminal offence of abuse of trust in business operations in terms of property violation is introduced into substantive criminal legislation. This would include the criminal offence referred to in Article 292 of the Criminal Code. On the other hand, the criminal offence referred to in Article 337 paragraphs 1 and 2 of the Criminal Code should be preserved as a criminal offence against official duty and in that way positioned as a "pure" official crime.